

nederlandsdagblad

JAARGANG 77 NR. 20675 WWW.ND.NL REDACTIE@ND.NL 088 1 999 999 CHRISTELIJK BETROKKEN

NL

AALDERT VAN SOEST nd.nl/nederland BEELD SJOERD MOUSSIË

Corona: minder huwelijken, meer partnerschappen

► DEN HAAG

In 2020 werden 4500 meer geregistreerde partnerschappen gesloten dan in 2019. Dat is een toename van ruim 10 procent. Het aantal huwelijken daalde juist drastisch.

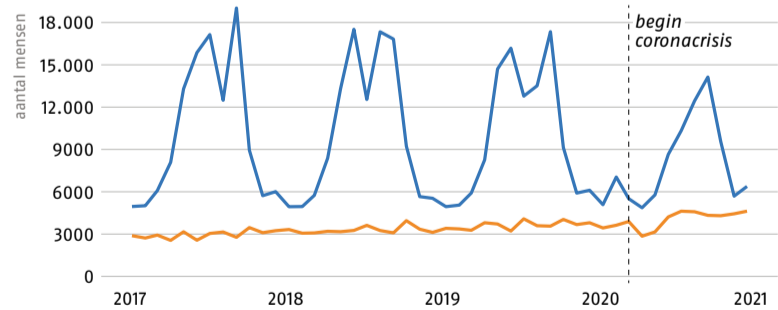
Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat er vorig jaar ruim 95.000 paren in het huwelijksbootje stapten, een daling van 20 procent. Andréa Schipper, voorzitter van de vereniging van trouwambtenaren Matrimonium, denkt dat een deel van de paren in coronatijd gekozen heeft voor een geregistreerd partnerschap in plaats van een huwelijk. 'Een feest is niet mogelijk, maar je wilt de zaken toch goed regelen', verklaart ze. Sommigen zullen het partnerschap later nog omzetten naar een huwelijk, vermoedt ze. Het effect van de coronamaatregelen op de cijfers van huwelijken en partnerschappen moet niet overschat worden, relativeert socioloog Tanja Traag van het CBS. 'We zien al jaren dat de populariteit van het huwelijk afneemt en die van de geregistreerde partnerschappen toeneemt', zegt ze. Traag kan zich voorstellen dat een deel van de paren het huwelijk heeft ingeruild voor een geregistreerd partnerschap. 'Maar ik denk dat het corona-effect slechts klein is, en tijdelijk.' Dat een behoorlijk deel van de huwelijken toch doorging in 2020, heeft er onder meer mee te maken dat mensen de formele huwelijksluiting en

de viering van hun bruiloft uit elkaar hebben gehaald, zegt Schipper. 'Ik heb best wat huwelijken gesloten van mensen die de zaken goed geregeld wilden hebben, maar die pas later de festiviteiten gaan organiseren.' Ze adviseert stellen ook dringend om de formele kant van hun relatie niet uit te stellen. 'Je weet niet wat er kan gebeuren, zeker niet met dat virus dat onder ons is. Als er iets gebeurt, wil je dat de zaken goed vastliggen.' Of trouwambtenaren na de lockdown overladen zullen worden met aanvragen, durft Schipper niet te zeggen. 'We hopen het, maar kunnen het moeilijk inschatten.'

Sarah Glasbergen, eigenaar van de trouwwebsite ThePerfectWedding verwacht later dit jaar en in 2022 wel een 'run op trouwen'. Veel mensen hebben gewacht op de komst van vaccins, zegt ze. 'Als er straks meer mogelijk is door het vaccinatieprogramma of een lagere besmettingsgraad, denk ik dat trouwleveranciers misschien zelfs overladen worden met kortetermijnaanvragen.' Gelet op de dalende lijn van huwelijksluitingen, zal zo'n piek ook hooguit tijdelijk zijn. CBS-onderzoeker Traag heeft geen duidelijke verklaring voor deze trend. Wel ziet ze dat mensen bij een tweede relatie vaker kiezen voor een geregistreerd partnerschap. Een huwelijk met veel ceremonieel hoeft voor hen dan niet meer. <

GEREGISTREERDE PARTNERSCHAPPEN IN DE LIFT

Aantal mensen dat een huwelijk of geregistreerd partnerschap aanging

© 20210211 Sjoerd Moussië, Nederlands Dagblad. Bron data: CBS

Biddend bijbellezen
'Kijk of er een zin oplicht.'

pagina 7

Deelscooter
Medicijn tegen dichtslibbende stadscentra

pagina 17

Zorgen om de vleermuis

pagina 14-15

Het laatste ijs

Drukke voor de dooi

pagina 2-3

Bunschoten test

pagina 4-5

advertentie

Wij financieren vastgoed

- ✓ Verhuurde woningen
- ✓ Bedrijfs- en kantoorpanden
- ✓ Horeca en winkels
- ✓ Agrarische gronden

WILLEKE

nd.nl/cartoons

Een amnestie als afleiding in Myanmar COMMENTAAR PAGINA 3

PRIJS € 2,95 ZATERDAG € 4,10

9 771570 797003

RUTH VAN DER KOLK nd.nl/buitenland

China wil uittocht van Hongkongers dwarsbomen

...Advocaten in Hongkong slaan alarm vanwege een nieuw wetsvoorstel rondom immigratie.

...Met die wet zou China de uittocht van honderdduizenden inwoners, die Hongkong willen verruilen voor het Verenigde Koninkrijk, proberen te dwarsbomen.

► HONGKONG

Van het vrije leven in Hongkong is weinig over. Dat realiseren veel inwoners van de stad zich, zeker sinds de komst van de omstreden veiligheidswet. Die heeft China er vorig jaar juni doorgedrukt om een einde te maken aan de beperkte democratische vrijheden van Hongkong, een voormalige Britse kolonie. Vandaar dat massale protesten tegen de toenemende invloed van de Chinese regering hebben plaatsgemaakt voor een uittocht van Hongkongers richting het Verenigd Koninkrijk, Canada en het nabijgelegen Taiwan. Die hebben hun immigratiewetten voor Hongkongers versoepeld.

Maar China laat dit niet zomaar gebeuren, blijkt uit een nieuw wetsvoorstel rondom immigratie. Dat moet voorkomen dat inwoners van Hongkong de stad ontvluchten. Daarbij zou een immigratiedirecteur de bevoegdheid krijgen een stokje te steken voor het vertrek van immigranten, zonder daar eerst de rechtbank bij te betrekken.

Advocaten maken zich grote zorgen en slaan alarm. 'Het zou aan de rechterlijke macht moeten liggen en niet aan een immigratiedirecteur, te beslissen wanneer het nodig en of het gegrond is een reisverbod op te leggen', schrijft de Hong Kong Bar Association, een invloedrijke instantie voor advocaten in Hongkong, in een document aan de Wetgevende Raad van Hongkong. Die noemt het 'bijzonder verontrustend dat de gronden waarop een dergelijke opdringerige bevoegdheid kan worden uitgeoefend niet in de voorgestelde wetgeving worden vermeld.' Net als 'dat er

geen verklaring wordt gegeven waarom een dergelijke bevoegdheid noodzakelijk is, of hoe deze bedoeld is om te worden gebruikt'.

open armen

Wordt deze wet van kracht, dan is het de vraag of de plannen van honderdduizenden Hongkongers die de komende maanden willen emigreren naar het Verenigd Koninkrijk, kunnen doorgaan. Zij worden ook wel 'overzeese Britten' genoemd, die het Verenigd Koninkrijk met open armen wil ontvangen. Het gaat om inwoners van Hongkong die vóór 1997, toen de stad door de Britten werd teruggegeven aan China, zijn geboren en op basis daarvan een BNO-paspoort mogen aanvragen. Daarmee kunnen ze zich tijdelijk vestigen en werken in Groot-Brittannië, waarna ze een permanent verblijf aanvragen, om vervolgens volwaardig burger te worden. Hoewel zeker drie miljoen Hongkongers gebruik kunnen maken van die regeling, verwacht premier Boris Johnson zo'n driehonderdduizend mensen die ervoor kiezen te emigreren.

Eerder omschreef Zhao Lijian, woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken, de actie als een 'grove schending van de Chinese soevereiniteit'. Hij vindt dat het Verenigd Koninkrijk 'zich onterecht bemoeit met binnenlandse aangelegenheden'. De regering zegt dan ook niet langer de BNO-paspoorten te erkennen.

arrestaties

Hoewel de prodemocratische beweging in Hongkong groeiende is, komt de stad steeds meer onder druk te staan van China. Sinds de invoering van de nieuwe veiligheidswet in juni, zijn groepen activisten en politici gevlucht naar het buitenland. Mensen die hebben deelgenomen aan antiregeringsprotesten zijn opgepakt, onder wie mediamagnaat Jimmy Lai en de prominente activist Joshua Wong. Sommigen hangt een levenslange gevangenisstraf boven het hoofd. <

van Blokker vernieuwd en het lek is waarschijnlijk toen ontstaan. Het was daarna eenvoudig om bestellingen, NAW-gegevens en het telefoonnummer van klanten in te zien. Volgens *Opgelicht?!* ging het om gegevens van ruim 720.000 bestellingen. <

NL

RUTH VAN DER KOLK nd.nl/nederland BEELD EPA / REMKO DE WAAL, ANP / SEM VAN DER WAL EN MAARTEN BOERSEMA

Drukte op de Bosbaan in het Amsterdamse Bos bij Amstelveen.

Schaatsgebieden over

...Afgelopen weekend was er grote drukte bij verschillende schaatsgebieden.

...Veel bezoekers pakten hun kans om te genieten van het winterse weer, aangezien het vandaag weer gaat dooien.

► AMERSFOORT

In sommige gemeenten werd het zo druk, dat wegen werden afgesloten. Bijvoorbeeld de doorgaande weg N518 richting Zuiderwoude en Marken. Veel mensen wilden daar schaatsen bij de Gouwe, maar het was er te druk en het risico bestond dat de hulpdiensten er niet meer door konden, aldus de Noord-Hollandse gemeente Waterland. Het was ook te druk bij de schaatsgebieden in Stichtse Vecht. Bij Breukelen werd de rotonde afgesloten. Het dorp bleef toegankelijk voor hulpdiensten, bewoners en leveranciers, zei de gemeente. De gemeente Eemnes liet weten dat de parkeerplaats bij het Stichtse Strand vol was. Mensen die toch komen, lopen het risico dat hun auto wordt weggesleept, aldus de gemeente.

Drukte zorgde er ook voor dat niet iedereen zich aan de coronamaatregelen hield. De politie en boa's deelden boetes uit bij het natuurgebied Botshol bij de gemeente De Ronde Venen (Utrecht). In Alphen aan den Rijn werd mensen gevraagd niet meer naar de Treinweg te komen om

te schaatsen. Volgens de gemeente konden de coronaregels niet worden gewaarborgd. Verkeersregelaars werden ingezet om mensen op de N231 terug te sturen. In Eindhoven kwamen te veel mensen bij de Karpendonkse Plas. De gemeente vroeg bezoekers om op een andere plek te schaatsen. Ook in Leeuwarden bij de Bonkevaart, de finishplek van de Elfstedentocht, was de weg afgesloten.

'Dit hebben we sinds 2012 niet meer meegemaakt.'

De gemeente vroeg bezoekers ruimte te houden voor de hulpdiensten. De gemeente Amsterdam riep inwoners vrijdag al op om zo veel mogelijk in de eigen wijk te gaan schaatsen, om drukte en daarmee de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Een groep van dertig man waagde zich het afgelopen weekend toch op het ijs op de Prinsengracht, ondanks dat de gemeente had gewaarschuwd dat het ijs op de grachten vaak nog onbetrouwbaar is. Een vrouw zakte daar door het ijs. Ze kon door omstanders worden gered. Eerder kreeg een man een boete, omdat hij met zijn bootje het laagje ijs

op de Prinsengracht in Amsterdam kapotmaakte. De man heeft echter geen bekeuring gekregen voor het vernielen van het ijs, maar omdat hij tegen de richting in voer, aldus de politie.

schaatsongelukken

Door schaatsongelukken in heel Nederland werd het twee keer zo druk op de spoedeisende hulp als op een doorsnee zaterdag in deze coronaperiode. Polsbreuken, enkelwetsuren en gebroken heupen voerden de boventoon op de eerste dag dat Nederland massaal het ijs op ging, meldt aankomend voorzitter David Baden van de Nederlandse Vereniging van Spoedeisende Hulp Artsen. Ook was er veel hoofddletsel. 'Gelukkig heeft de toestroom niet geleid tot een extra druk op de ziekenhuisbedden', aldus Baden. 'De meeste slachtoffers van schaatsongelukken konden na behandeling weer naar huis.' In één ziekenhuis was het even zo druk dat het gips opraaakte. Daarom moest een nieuwe voorraad ijlings uit een centraal magazijn worden gehaald. Volgens Baden waren de ziekenhuizen goed voorbereid op de drukte; er was extra personeel opgeroepen om de verwachte toestroom aan te kunnen. 'Dit hebben we sinds 2012 niet meer meegemaakt.' Maar nu lijkt het gedaan met de barre, winterse omstandigheden. Volgens Weer.nl zet vandaag de dooi in, maar blijft er nog wel kans op gladheid. <

ANP

Gegevens klanten Blokker openbaar door lek

► AMSTERDAM

Winkelketen Blokker heeft maandenlang een datalek gehad. Daardoor waren de adressen en bestellingen van klanten voor iedereen te zien. Dat bevestigt Blokker na eerdere berichtgeving van tv-programma *Opgelicht?!*. Het lek is inmiddels gedicht. Eind oktober is de website

van Blokker vernieuwd en het lek is waarschijnlijk toen ontstaan. Het was daarna eenvoudig om bestellingen, NAW-gegevens en het telefoonnummer van klanten in te zien. Volgens *Opgelicht?!* ging het om gegevens van ruim 720.000 bestellingen. <

nieuwsvandaag

HELE DAG

wereldkankerdag

In Nederland krijgen elk jaar 550 kinderen de diagnose kanker: ruim 10 per week.

HELE DAG

sneeuwpret

In Italië mogen de skipistes weer open voor (Italiaans) publiek

DEMOCRATIE MET DISCIPLINE

EVEN KLONK HET HOOPVOL: de militairen in Myanmar (Birma) lieten eind vorige week maar liefst 23.000 gevangenen vrij. Maar wie meent dat dit een versoepeling zou zijn, afgedwongen door de protesten van honderdduizenden burgers tegen de militaire staatsgreep, komt bedrogen uit. De amnestie geldt alleen voor vergripen die zijn gepleegd vóór zondag 31 januari 2021. De maandag erop, 1 februari, grepen de militairen de macht. Ze geven geen duimbreed toe, integerde. In een toespraak, zaterdag, hield de militaire leider van Myanmar, generaal Min Aung Hlaing, stug vast aan de fabel van grootschalige verkiezingsfraude door de partij van Aung San Suu Kyi en de noodzaak van een 'gedisciplineerde democratie'. Dat is heel wat anders dan een vrije democratie. Dat is een land waar de militairen het voor het zeggen hebben en een burgerregering als een bruikbare façade beslissingen van lagere orde mag nemen.

DE AMNESTIE HEEFT TWEE REDENEN. De eerste is dat in de volle en slecht uitgeruste gevangenis de kans op uitbraken van corona hoog was, stelt Amnesty International. In die zin is de vrijlating dus goed nieuws. Maar de vrijlating is ook een manier om de aandacht af te leiden van de honderden arrestaties die inmiddels al zijn verricht en het gebruik van veel geweld tegen de demonstranten. En er is mogelijk nog een derde, cynische reden, stelt de hulporganisatie voor politieke gevangenen, AAPP: de amnestie diende 'om ruimte vrij te maken voor politieke gevangenen'. Die vrees is terecht. Human Rights Watch meldde zaterdag dat de militaire junta weer teruggrijpt op de oude tactieken van gerichte arrestaties en willekeurige gevangenisstraf om wijdverspreide angst te zaaien.

DAT WETEN DE DEMONSTRANTEN OOK. En ondanks de arrestaties en het geweld buigen ze al ruim een week lang niet. Ze weten ook de reden van de staatsgreep: de angst van generaal Min voor het verplichte pensioneren dat hem in juli wachtte. Beroofd van zijn macht zou hem dat kwetsbaar maken, ook voor vervolging door het Internationale Strafhof. Daar liggen aanklachten tegen Myanmar wegens etnisch geweld tegen met name de Rohingya.

De internationale reactie zou daarom moeten bestaan uit gerichte sancties tegen de leden van het militaire regime, generaal Min voorop, klinkt nu binnen de VN. Omdat China en Rusland echte actie blokkeren, ligt de uitdaging daartoe bij democratische landen, ook in Azië. De boodschap van hun acties moet even duidelijk zijn als de massale protesten: de toekomst van het Myanmarese volk mag niet worden bepaald door de militairen en hun leider.

JAN VAN BENTHEM

Veel wegen werden afgesloten voor autoverkeer om hulpdiensten goede toegang te geven, zoals hier bij Botshol.

vol op laatste ijsdagen

SCHAATSEN OP DE GRACHTEN, MAAR GEEN ELFSTEGENTOCHT IN LEIDEN

Schaatsen in de Leidse binnenstad. Er wordt geschaatst van brug tot brug, want het ijs onder de bruggen is verre van betrouwbaar.

MAARTEN BOERSEMA

Afgelopen weekend werd er op de grachten in het centrum van Leiden volop geschaatst. Met bijna 'oud-Hollandse' taferelen als resultaat. Trapgevels, een kleine laagje sneeuw op de straat, ijs en schaatser. De meesters van weleer hadden er in de

geboortestad van Rembrandt mooie schilderijen van kunnen maken. De gemeente Leiden werkte zelf mee aan de totstandkoming van een ijsvloer in de grachten door begin vorige week een vaarverbod af te kondigen. De Leidse burgemeester Lenferink stelde een deel van de openbare wateren in de binnenstad

van Leiden vast als openbare ijsbaan. Ook werden er door de gemeente schotten geplaatst in de gracht nabij een energiecentrale aan de rand van het centrum, zodat warm water de stad uit geloodst wordt en niet de stad in stroomt. Begin vorige week werd nog even gedroomd van de 5e editie van de zogeheten elfstegentocht over de grachten door de binnenstad van Leiden. De organisatie van deze tocht zocht tegen beter weten in contact met de gemeente. 'Maar, zoals natuurlijk verwacht zijn er op dit moment door de coronamaatregelen geen evenementen toegestaan.' Zo schrijven ze op hun website. Als die toestemming wel zou zijn gekomen, dan was het ook niet doorgegaan, want van een betrouwbare ijsvloer in heel het centrum was afgelopen weekend geen sprake. Laat staan dat je onder bruggen door zou kunnen schaatsen. De gemeente waarschuwde dat het ijs op de grachten nog verre van betrouwbaar was. Toch waagden vele Leidenaren zich op het ijs om van brug tot brug te schaatsen. 'Begrijpelijk dat zovelen het ijs op gaan, want dit zou zomaar historisch kunnen zijn', zei een toeschouwer op de kade bij het Rapenburg, terwijl hij foto's maakte van het ijsplezier.

9.00

coronasteun

De loketten gaan voor de vierde keer open voor ondernemers die in financiële nood zijn.

HELE DAG

Europa

Een jaar geleden overleed de eerste persoon in Europa – een Chinese toerist – aan corona.

'In hoeverre verschilt onze tijd van die van Noach?'

Wim Mak, pagina 11

nederlandsdagblad

CHRISTELIJK BETROKKEN

Nog geen abonnement?

Ga naar nd.nl/abonnementen

NL

ANP nd.nl/nederland

Vijfhonderd bezoekers naar proefevenement

► UTRECHT

Een evenement met honderden bezoekers, in de huidige coronalockdown is het haast ondenkbaar. Toch komen zo'n vijfhonderd mensen maandag samen in het Beatrix Theater in Utrecht.

Het is het eerste proefevenement van Fieldlab Evenementen, een gezamenlijk initiatief van zowel de zakelijke als de publiekevenementensector en de overheid, waar wordt onderzocht hoe grote evenementen veilig kunnen plaatsvinden in coronatijd.

Maandag staat er een zakelijk congres gepland, dat staatssecretaris Mona Keijzer (Economische Zaken en Klimaat) zal openen. Daar zijn mensen uit de evenementensector voor uitgenodigd om te praten over de toekomst van hun sector. Zaterdag volgt een voorstelling van cabaretier Guido Weijers, ook in het Beatrix Theater. Verder staan twee voetbalwedstrijden met 1500 supporters op de rol, twee evenementen in de Ziggo Dome in Amsterdam en twee buitenfestivals in Biddinghuizen. Deelnemers moeten maximaal 48 uur voor het evenement een coronatest ondergaan. Ook tijdens het evenement gelden maatregelen. Zo worden bij binnenkomst vragen gesteld over eventuele klachten, wordt de temperatuur gemeten en ondergaan enkelen een sneltest. Achteraf doet iedereen opnieuw een test, vijf dagen na het evenement. Tijdens het evenement dragen de bezoekers

een bewegingssensor, zodat achteraf precies duidelijk is hoeveel contact ze onderling hebben gehad en waar ze hebben gelopen. In het theater zijn 'bubbels' gecreëerd van groepen mensen. Daarbij heeft elke groep bijvoorbeeld een eigen ingang en toiletruimte. Ook gelden voor bepaalde groepen andere regels. Sommigen moeten een mondkapje dragen, anderen zitten achter een spatscherm.

In november kreeg de organisatie al toestemming voor de proefevenementen, die in januari zouden plaatsvinden. Deze werden tijdelijk uitgesteld vanwege de opkomst van de Britse coronavariant en de daarvoor strengere maatregelen. De evenementen gaan nu toch door, omdat het nodig is voor de branche om vooraf te testen hoe grote evenementen veilig georganiseerd kunnen worden. Een winkel zou bijvoorbeeld na de lockdown zonder al te veel voorbereiding open kunnen, maar een evenement wordt maanden voorbereid, legt de woordvoerder van Fieldlab Evenementen uit.

Er is gekozen voor verschillende types evenementen, binnen en buiten, zodat alle soorten grote bijeenkomsten onderzocht kunnen worden. Bij het onderzoek zijn verschillende universiteiten en onderzoekers betrokken. De hoofdonderzoeker is Andreas Voss, hoogleraar infectiepreventie bij Radboudumc en lid van het Outbreak Management Team (OMT). <

NL

SJAAK VAN DE GROEP nd.nl/nederland BEELD SJAAK VAN DE GROEP, FACEBOOK

'Als de overheid roept,

... Bunschoters en Spakenburgers met én zonder klachten mogen zich de komende weken zo vaak laten testen op corona als ze maar willen.

... Freelance journalist Sjaak van de Groep woont in Bunschoten en liet zich vrijdag testen. Het aantal besmettingen steeg in zijn woonplaats.

► BUNSCHOTEN

'Eén huishouden per vak', is te lezen in de uitgestorven tent voor de Immanuelkerk die dient als wachtruimte. Geen lange rijen vandaag. De vrijgemaakte kerk is een van de vijf testlocaties waar op deze zonnige ijskoude vrijdag zo'n 130 Bunschoters een wattenstaaf in keel en neus krijgen.

De gemeente Bunschoten-Spakenburg doet mee aan de 'onderzoekspilot Grootchalig testen', waarbij inwoners zich onbeperkt vaak mogen laten testen. De pilot vindt gelijktijdig plaats in Dronten en het Rotterdamse stadsdeel Charlois. De coronatester manoeuvreert een wattenstaaf in mijn neus. Een paar seconden later is die kwelling voorbij. Het was mijn vierde test in korte tijd. Mijn vrouw ontving drie weken geleden een bericht van de app 'CoronaMelder'. Ze was langer dan vijftien minuten in de buurt geweest van een besmet persoon. Vijf dagen later bleek dat zij positief was. Klachten had ze nauwelijks. In quarantaine ontstond bij mij katerige koppijn die twee dagen aanhield. Mijn eerste test was negatief. We scheidden van tafel, bed en toilet. Mijn derde en laatste test liet zien hoe mysterieus dit virus te werk gaat: weer negatief.

coronabrandhaard

Visverkoper Jacob Bast ('geen klachten') wandelt de Immanuelkerk binnen. Als de overheid roept, doe je gewoon mee, vindt hij. Bast werkt voor Vishandel J & A.H. de Graaf. 'Mijn werkgever Arend de Graaf en vier personeelsleden laten zich allemaal testen. Wij durven het risico te nemen dat we in quarantaine moeten', zegt hij. Zijn al die Spakenburgse markthandelaren die het dorp in alle vroegte verlaten om brood en vis te verkopen in het land, en zo ook een

Afgelopen week kwam een cameraploeg van EenVandaag een kijkje nemen bij het testen in Sporthal de Toekomst.

vehikel zijn voor het virus, bereid dit risico te lopen? De gemeente Bunschoten trommelde vishandelaar Ruud van Diermen van Ru-Vis op voor een campagne. 'Ondernemen met respect voor de toekomst. Ik test mee', zei hij.

Vishandelaar Klaas Heek (56) en zijn vrouw Marika gingen ook overstag. Heek vertelt voor zijn visschuur aan de Haringweg dat de uitslag twee keer negatief was. Afgelopen december was dat anders. Heek testte op 20

december positief en zijn vrouw en zoon, die ook vis verkopen met de twee verkoopwagens, raakten eveneens besmet met corona. Een dag na zijn besmetting overleed zijn schoonmoeder in het hospice aan de gevolgen van corona. De overlijdensadvertentie stond tussen de zes pagina's rouwadvertenties in lokale krant *De Bunschoter*.

Het voormalige boeren- en vissersdorp stond toen met stip op één als coronabrandhaard. Grote families die

NL

ANP

Corona-uitbraak in ziekenhuis Eindhoven

► EINDHOVEN

In het Catharina Ziekenhuis in Eindhoven is sprake geweest van een corona-uitbraak. Op de afdeling cardiothoracale chirurgie zijn 13 patiënten en 17 medewerkers besmet geraakt met de Britse variant van het virus, meldt het ziekenhuis.

Het ziekenhuis heeft maatregelen genomen waarmee het mogelijk blijft om hartzorg te verlenen aan patiënten die acuut een operatie moeten ondergaan. Mogelijk hebben bezoekers van het ziekenhuis het virus met zich meedragen. <

advertentie

24 JANUARI t/m 21 FEBRUARI 2021

Lees vandaag Baruch 1
nd.nl/maandvandeBijbel

NL

ANP

Jongens opgepakt na mislukte overval

► CUIJK

De politie heeft vrijdagavond twee jongens van 13 en 16 jaar oud opgepakt. Ze zouden iets te maken hebben met een mislukte overval op een supermarkt aan de Dukatendreef in Cuijk. Een man met een bivakmuts kwam toen binnen met een mes en eiste geld. Een klant die probeerde in te grijpen raakte gewond aan zijn hand door een stekende beweging van de dader. De overvaller vertrok zonder buit. Later op de avond werden de twee verdachten aangehouden in de Wilhelminastraat in Cuijk. De 13-jarige jongen was in het bezit van een mes en de andere verdachte voldeed aan het signalement van de overvaller. <

ANP nd.nl/nederland

TAALVOUT 2020: BERIJDEN KONIJN IN EIGEN KEUKEN

► DEN HAAG

'Wij berijden ons konijn in eigen keuken!', stond afgelopen jaar geschreven op een bord buiten een restaurant. Of de kok ook echt boven op het konijn is gesprongen of gewoon het konijn culinair heeft bereid, blijft de vraag. De boodschap is wel verkozen tot 'Taalvout van het Jaar 2020', meldt het humoristische taalplatform Taalvoutjes. Meer dan 3300 mensen brachten hun stem uit op de 24 grappigste en soms ook pijnlijkste fouten. De winnaar liet met 19 procent van de stemmen zinnen als 'winkelmandje verplicht, geld voor iedere bezoeker' en 'plaats uw kar in de gene voor u' ver achter zich. Het verwisselen van berijden en bereiden is al eerder langsgesproken als winnaar. De populairste fout van 2016 was een bord met 'Wij berijden onze taarten, speciaal voor u'. Het taalplatform noemt het opvallend dat een niet-corona-gerelateerde blunder heeft gewonnen. Toch is corona zeker terug te vinden in de lijst. Op de derde plek staat een bord met de Engelstalige boodschap 'Please satanise your hands here'. Als tweede is een NU.nl-bericht geëindigd waarin burgemeesters beloven te komen optreden bij illegale feesten. Taalvoutjes, dat zaterdag de negende verjaardag viert, begon ooit op Facebook.

NL

ANP nd.nl/nederland

Hammerstein anonieme raadsman kroongetuige

► AMSTERDAM

Advocaat Oscar Hammerstein was de anonieme raadsman die Nabil B., kroongetuige in het liquidatieproces rond Ridouan Taghi, enige tijd heeft bijgestaan.

Dat onthulde Hammerstein zaterdag in een interview met *Het Parool*. De 66-jarige advocaat maakte afgelopen week bekend dat hij met pensioen gaat. Het was min of meer publiek geheim dat Hammerstein de anonieme advocaat van B. was. Geruchten hierover werden echter nooit officieel bevestigd. Een van B.'s oorspronkelijke advocaten, Derk Wiersum, werd eind 2019 doodgeschoten. Justitie gaat ervan uit dat de moord rechtstreeks verband houdt met zijn bijstand aan B.

In *Het Parool* zegt Hammerstein dat B. hem enige tijd na de moord op Wiersum heeft benaderd. Volgens de raadsman was daarvoor gebleken dat anderen niet wilden. 'Ik zei ja, onder voorwaarde dat mijn beloning en beveiliging geregeld zouden worden', zegt hij in de krant. 'Niet zozeer voor mezelf, maar voor mijn kantoor.'

Hammerstein bleef anoniem, op voorstel van het Openbaar Ministerie, in elk geval totdat alles goed geregeld zou zijn. Hammerstein: 'Ik was tegen die anonimiteit. Zeker na de moord op een collega moeten we ons werk met opgeheven hoofd doen. Anoniem is wegduiken. Maar goed, ik begreep het wel en vond het voor mijn kantoorgenoot ook wel fijn dat die aan de situatie kon wennen, en niet onmiddellijk in de belangstelling zou staan.'

De raadsman zegt dat het nooit de bedoeling is geweest het hele proces voor B. te doen. In maart kwam het tot een breuk tussen Hammerstein en B. Peter R. de Vries – die na het aantreden van B.'s huidige advocaten als adviseur van B. optreedt – zei destijds dat een 'erotisch getinte opmerking van Hammerstein mede aanleiding is geweest'. Die wijst dat van de hand. Nadien is er de nodige ophef ontstaan over een iPhone die B. in zijn cel had. Daarover lopen nog procedures. Omdat Hammerstein voorziet dat zijn naam in dat verband genoemd zal worden, besloot hij uit de anonimiteit te treden. <

doe je mee aan zo'n test'

Burgemeester Melis van de Groep deelde deze foto op Facebook. Hij testte negatief.

veren aan het opsporen, indammen en bestrijden van corona.'

beetje koortsig

Dat was ook de reden voor de familie Heek om mee te doen aan deze pilot. In december gooiden ze de luiken van de verkoopwagens drie weken dicht. Klaas was rond het overlijden van zijn schoonmoeder drie dagen 'een beetje koortsig' en voelde een strakke band om zijn hoofd. Tijd om uit te zieken had hij niet, want hij moest de uitvaart regelen en alle bestelde visschotels afbellen. 'Klanten reageerden positief en meelevend', zegt hij. 'Onze gezondheid en die van anderen was belangrijker dan geld verdienen.'

Niet iedereen is bereid om mee te doen. Halverwege de vrijdagmiddag is er geen kip te bekennen bij een mobiele testunit, een bus voor de vrijgemaakt-gereformeerde Petrarck. De Spakenburgse vrachtwagenchauffeur Lubertus Malestein heeft geen klachten en ziet geen reden om zich te laten testen, zegt hij telefonisch vanuit zijn truck. 'Dit geluid hoor ik meer om me heen.' Hij ervaart van dichtbij hoe het virus kan toeslaan. 'Mijn zus van 48 is sportief, weegt niet te zwaar, raakte besmet en was zo ziek dat ze een paar dagen in het ziekenhuis lag. Toch is het virus echt gevaarlijk voor mensen met

overgewicht en ouderen.' Een schilder die liever anoniem blijft, liet zich in december twee keer testen toen bleek dat zijn vrouw positief was. 'We leefden toen gescheiden in huis. Ik testte twee keer negatief en kon gelukkig weer aan het werk. Ik ben er nog niet uit of ik nu meedoe. De opkomst kan weleens laag worden.'

kleinkinderen

De Bunschoter burgemeester Melis van de Groep sprak over 'een hoopvolle opkomst' van 3200 testen in de eerste week. De burgervader liet zich testen in sporthal De Toekomst. Hij nam zes kleinkinderen mee. De GGD test kinderen tussen de zes en twaalf met een kindvriendelijke mondspoelkit. Van de Groep die zich enorm hard maakte voor de pilot in zijn gemeente schreef op Facebook: 'Om 11.30 uur getest en om 22.30 uur een positief bericht. Ik testte negatief! Maak gebruik van deze mogelijkheid. Laat zien waar een klein dorp groot in is. Doe het voor jezelf, voor onze gemeenschap en voor heel Nederland. Iedereen is benieuwd naar onze resultaten', probeerde hij zijn 22.000 dorpsgenoten te motiveren om tot 19 maart zo vaak mogelijk naar de testlocatie af te reizen. De test van Jacob Bast, die van mij en mijn vrouw waren eveneens negatief. <

gezellig koffie bij elkaar drinken. Normaal een zegen, maar een vloek in tijden van een pandemie. 86 inwoners van woon- en zorgcentrum De Haven testten positief, 25 stierven. Bunschoten had de twijfelachtige eer een ideaal dorp te zijn voor de pilot. Het aantal besmettingen daalde vorige maand, maar neemt toe door het massaal testen.

Het RIVM meldde vorige week woensdag twintig coronabesmettingen, donderdag zestien, vrijdag der-

tien, zaterdag tien. 'Veertien besmettingen betrof mensen die geen klachten hadden', zegt Lennart van Trig, woordvoerder van de GGD regio Utrecht. 'Hoe meer Bunschoters zich laten testen hoe waardevoller deze pilot is voor de toekomst. Mensen zonder klachten, zorgmedewerkers die hun eerste vaccinatie hebben gehad, jong en oud, mensen die al corona hebben gehad. We proberen zo veel mogelijk te leren over dit virus om landelijk een bijdrage te le-

NL

ANP

Piloot verongelukt bij crash Kornhorn

► KORNHORN

De piloot van een sportvliegtuigje is zaterdagmiddag door een ongeluk in het Groningse Kornhorn om het leven gekomen, meldt de politie in Groningen. De piloot was de enige inzittende van het toestel. Het vliegtuigje stortte even na 15.00 uur neer bij een boerderij aan de Noordwijkerweg in Kornhorn (gemeente Westerkwartier). Brokstukken van het toestel lagen verspreid in het weiland. De hulpdiensten rukten massaal uit. Er wordt onderzoek gedaan naar de oorzaak van het ongeluk. Daarvoor wordt onder meer een politiehelikopter gebruikt die opnames maakt vanuit de lucht. Het vliegtuigje zou zijn opgestegen van vliegveld Drachten. <

NL

ANP nd.nl/politiek

D66-leider Kaag wil snellere sluiting kolencentrales

► VELDHOVEN

D66 vindt dat de nog resterende kolencentrales eerder dicht moeten dan in 2030. Dat heeft lijsttrekker Sigrid Kaag gezegd tijdens een campagnebijeenkomst van de sociaal-liberale partij.

Vanaf 2030 is het verboden elektriciteit op te wekken met behulp van steenkool. Alle kolencentrales moeten dan dicht zijn of ze moeten zijn overgeschakeld op andere brandstoffen. Die deadline hanteert D66 ook in het verkiezingsprogramma. 'Maar ik zeg vandaag: het moet sneller', aldus Kaag. 'Kolencentrales draaien alleen

nog maar dankzij subsidie', zegt de D66-frontvrouw. Daar moet wat haar betreft een einde aan komen. Dat geldt ook voor belastingkortingen en subsidies voor andere vormen van fossiele energie. 'In de samenleving van morgen is er geen plek voor het verbranden van olie of voor CO₂-uitstoot.'

In plaats daarvan moet nog meer geïnvesteerd worden in duurzame alternatieven, zoals energie uit wind en zon. Grote, vervuilende bedrijven begrijpen best 'dat de politiek moet ingrijpen' om klimaatverandering tegen te gaan, meent ze. Energiebedrijf

RWE voelt zich evenwel benadeeld door het kolenverbod en eist van de staat in een arbitragezaak 1,4 miljard euro schadevergoeding. Topman Roger Miesen kon afgelopen week tijdens een hoorzitting over die claim in de Tweede Kamer op weinig sympathie rekenen. Onder meer D66 was erg kritisch.

Kaag zegt verder dat zij een einde wil aan de bio-industrie. Zij herhaalt het D66-standpunt dat de veestapel moet halveren. Er blijft ruimte voor landbouw. 'Maar wel zoals het ooit is bedacht, met oog voor het welzijn van boer, natuur en klimaat.' <

NL

ANP

Tieners Middelburg vast na steekpartij

► MIDDELBURG

De politie heeft vrijdagavond in Middelburg drie jongeren gearresteerd, na een steekpartij in het centrum van de stad. Twee jongens van 16 zijn daarbij gewond geraakt. Een van hen moest naar een ziekenhuis worden afgevoerd. Van de drie arrestanten zaten er zaterdag nog twee vast. Het gaat om jongens van 15 en 17 jaar oud. De steekpartij deed zich rond 19.00 uur voor op de Markt. Zo'n twee uur na het incident heeft de politie in een woning aan de De Ruyterstraat drie verdachten gearresteerd. In de woning is een mes in beslag genomen. De politie vermoedt dat er nog twee jongens bij de steekpartij zijn betrokken. Naar hen wordt nog gezocht. <

KIEZERS EN KABINETTEN

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD ANP

Het onbehagen van boer Koekoek

De Boerenpartij kreeg vleugels toen de deurwaarder boeren uit hun boerderij wilde zetten en het volk de politie en de burgemeester met stenen en sneeuwballen te lijf ging.

Kiezers en kabinetten is een serie over markante mensen en momenten uit de geschiedenis van de Tweede Kamerverkiezingen en kabinetsformaties. Aflevering 7: de Boerenpartij komt naar Den Haag.

In 1960 schreef de Amerikaanse socioloog Daniel Bell een boek dat hem onvergetelijk zou maken. Het heette *The End of Ideology*. Volgens Bell hadden de grote ideologieën die in de negentiende eeuw tot bloei waren gekomen, zoals liberalisme, conservatisme en socialisme, afgedaan. Mensen die met hun tijd megingen, hoefden geen levensovertuiging meer die hun ingaf op welke partij ze moesten stemmen of welke krant ze zouden lezen. Moderne mensen zouden rationeel en pragmatisch in het leven staan.

The End of Ideology was deels een zelfportret, want zelf haalde Daniel Bell uit elke ideologie wat hem het beste leek: economisch gezien was hij een socialist, politiek een liberaal, en cultureel een conservatief. Bell verwoordde wat vele mensen onbewust voelden of dachten. Hij vertolkte de tijdgeest. Zijn boek werd een succes.

De analyse van Daniel Bell leek ook voor Nederland te gelden. Bij de Kamerverkiezingen leden twee partijen met een scherp ideologisch profiel, de PvdA en de Antirevolutionaire Partij (ARP), verlies. De PvdA verloor zelfs vijf zetels. Het politieke debat was de laatste jaren zakelijker en technischer geworden, ideologisch vuur brandde er weinig meer aan het Binnenhof. De kiezer maakte zich niet langer druk over wat er in Den Haag gebeurde. Kiezersonderzoek uit 1963 wees uit dat 70 procent van de kiezers weinig of geen belangstelling bezat voor de politiek.

Volgens Willem Banning, partijideoloog van de PvdA en een van haar oprichters, was de desinteresse te wijten aan de ideële malaise in de politiek, waardoor 'de gewone man en vrouw' de belangstelling verloren hadden.

Hendrik Koekoek

Boer Klaas Hartman verlaat onder dwang zijn boerderij in Hollandscheveld, 1963.

Een van de weinigen die zich er zorgen over maakten, was Pieter Jongeling, de leider van het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV). In een artikelenreeks in het *Gereformeerd Gezinsblad* beschreef hij de gang van zaken in de ARP, die haar gereformeerde beginselen zwakker uitdroeg en soepeler toepaste dan Jongeling gewend was en gewent vond. Hij sprak van 'het stille sterven'. De gelijknamige brochure, over de 'geestelijke en politieke verschuivingen op het christelijk erf', werd door de uitgever aangeprezen als 'brandend actueel'. Jongeling kwam in 1963 voor het GPV in de Kamer. Voor hem en zijn kiezers deden de beginselen er wel degelijk toe.

uit de mode

Het GPV was in 1963 niet de enige nieuwe partij in de Kamer. Ook de Boerenpartij van Hendrik Koekoek, een kleine boer uit Bennekom, maakte haar opwachting. Ze kreeg drie zetels, een opmerkelijk hoog aantal voor een nieuweling.

Even opmerkelijk was het weinig ideële karakter van de Boerenpartij. Koekoek was lid van de Nederlandse Hervormde Kerk, hij had vroeger op de CHU gestemd, de Christelijk-Historische Unie, een bedaaide confessionele partij. Maar zijn politieke idealen haalde hij niet uit zijn geloof. 'De geloofsstrijd van vroeger willen we tegengaan', zei Koekoek in 1968 tegen parlementair historicus George Puchinger. 'Dat gaat trouwens toch uit de mode, die geloofsstrijd tussen katholieken en protestanten.' Voor Koekoek ging het in de politiek om de tegenstelling tussen links en rechts. 'Kijk eens, onze grondbeginselen zijn deze', zei hij tegen Puchinger: 'een *linkse* partij, die ziet de regering als een almachtig lichaam, dat alles wil regelen; die ziet het volk in dienst van de regering. En een *rechtse* partij, die draait het om ... die wil de regering zien in dienst van het volk. En alles wat het volk dus *zelf* kan doen – daar-

voor heeft de regering geen taak. Dat zijn dus onze grondbeginselen.'

De drie zetels die Koekoek in 1963 verwierf, had hij vooral te danken aan het onbehagen onder de boeren over de toenemende regelgeving uit Den Haag. Vanouds was het duidelijk waarop de boeren stemden: de grote boeren, zoals de herenboeren in Noord-Groningen, kozen overwegend liberaal, de kleinere boeren confessioneel: protestantse boeren stemden op de ARP of de CHU, katholieke boeren op de KVP. De meeste boeren waren aangesloten bij

'Alles wat het volk zelf kan doen – daarvoor heeft de regering geen taak. Dat zijn onze grondbeginselen.'

landbouworganisaties van hun eigen richting, zoals de Christelijke Boeren- en Tuindersbond (CBTB), die nauwe banden hadden met de KVP of de ARP. Beide partijen hadden meestal een Kamerlid van boerenkomst. Voor de ARP zat Arend Biewenga, een vermogende boer uit Garsthuizen in Groningen, van 1948 tot 1963 in de Kamer. Biewenga was voorzitter van een instelling die door Koekoek en zijn aanhangers werd verzuimd en gehaat: het Landbouwschap, een publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, die regels stelde voor de landbouw en heffingen oplegde aan de boeren. Vanaf het begin waren er boeren tegen het Landbouwschap in verzet gegaan. In 1946 was de BVL opgericht, de Landelijke Vereniging voor Bedrijfsvrijheid in de Landbouw. De leden stonden bekend als de Vrije Boeren, Hendrik Koekoek was hun voorzitter. In het verenigingsblad *De Vrije Boer* trok Koe-

koek geregeld van leer tegen de bemoeienis en de regelgeving van de rijksoverheid. Koekoek nam in 1958 het initiatief tot de oprichting van de Boerenpartij. In 1959 lukte het Koekoek nog niet in de Kamer te komen, maar vervolgens leek hij vleugels te krijgen door groeiend onbehagen onder de boeren over het Haagse landbouwbeleid. In Hollandscheveld, bij Hooogeveen, de geboortestreek van Koekoek, weigerden sommige boeren nog langer hun verplichte bijdragen aan het Landbouwschap te betalen.

volksopstand

Toen de deurwaarder in maart 1963 naar Hollandscheveld kwam om de boerderij van 'vrije boer' Klaas Hartman te ontruimen, brak er een volksopstand uit. Een agent werd met een dakpan mishandeld, een andere agent kreeg een steen in het gezicht. Jongeren spanden een staaldraad over de weg en bekogelden de auto van de burgemeester. Slechts met traangas, sabel en gummiknuppel wist de politie de orde te herstellen. Koekoek stond achter het protest. 'Al raak ik mijn koeien, mijn geld en mijn boerderij kwijt: ik blijf nee zeggen tegen het Landbouwschap.'

Veel boeren hadden het vertrouwen in de overheid en de gevestigde partijen verloren. Bij de Kamerverkiezingen stemden ze niet meer op een confessionele partij, zoals ze gewend waren, maar op een buitenstaander die hun onbehagen verwoordde, Hendrik Koekoek. Zij stemden niet meer uit traditie of principe, maar naar omstandigheden.

Koekoek kreeg ook veel stemmen van middenstanders en kleine zelfstandigen die weinig goeds van de overheid verwachtten. Hoewel de meeste kiezers op de Boerenpartij nog nooit van Daniel Bell hadden gehoord, onderstreep-ten ze wat hij in *The End of Ideology* had be- toogd.

►► Volgende week: Democraten en radicalen.

BIJBELLEZEN MET

GERALD BRUINS nd.nl/geloof BEELD WOUTER VAN ASSENDELFT

‘Bijbel spreekt in kleine dingen’

Hoe spreekt God tot jou door de Bijbel? Wanneer lees je erin en welke tekst laat je niet meer los? In de Maand van de Bijbel vertellen mensen over hun omgang met Gods Woord. Vandaag Mirjam Spruit (46), stafmedewerker van het rooms-katholieke Centrum voor Parochiespiritualiteit.

► VELDHOVEN

‘Ik ben opgevoed met de Bijbel. Het eerste beeld dat bij mij opkomt is dat van mijn vorig jaar overleden vader die elke ochtend op de bank zat met een grote bijbel op zijn schoot. Ik was toen ongeveer vier jaar oud. Mijn ouders hebben een verdieping van hun geloof meegemaakt. Daarvoor waren ze cultuurkatholieken. Via een oom, die priester was, hebben ze Jezus persoonlijk ervaren. Mijn moeder zei dat de woorden uit de Bijbel in de eucharistieviering opeens gingen leven. Sindsdien lezen ze elke dag uit de Bijbel. Dat hebben ze mijn broer en zus en mij proberen mee te geven. In onze opvoeding is liefde voor de heilige Schrift meegekomen. De gewoonte om een stukje uit de Bijbel te lezen heb ik – met ups en downs – vast kunnen houden. Ik begin er mijn dag mee. Een voordeel is dat de Katholieke Kerk een vast bijbellesrooster heeft met een lezing uit het Oude Testament en een lezing uit het evangelie. Als ik op zondag naar de mis ga, komen die bijbelteksten terug, of ik nu in mijn woonplaats ga of op vakantie ben in Japan. Zo kan het Woord van God dieper doordringen. De Bijbel lees ik in de katholieke Willibrordvertaling. Daar ben ik mee opgegroeid en de woorden van deze vertaling zijn ook te horen in de katholieke liturgie. Soms pak ik mijn Engelse bijbel erbij en ook weleens een protestantse vertaling, als ik de betekenis van een bepaald woord zoek. Dat doe ik vooral als voorbereiding op een bijbelstudie met een

MIRJAM SPRUIT

Mirjam Spruit studeerde theologie aan de Tilburg School of Catholic Theology en economie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Ze werkte in het bisdom Haarlem-Amsterdam in de catechese en het jongerenpastoraat. Nu is ze stafmedewerker van het Centrum voor Parochiespiritualiteit in Nijmegen. Het centrum is gesticht door de Congregatie van het Heilig Sacrament die de nadruk legt op de spiritualiteit van de eucharistie.

groep vrouwen, een keer in de twee weken. Voor tieners grijp ik ook weleens naar de Bijbel in Gewone Taal. Persoonlijk probeer ik de Bijbel al biddend te lezen, volgens de traditie van de *lectio divina*: je leest de tekst een paar keer, je bent een poosje stil en leest nog eens om te kijken of een woord of een zin oplicht. Zo kun je sporen van God vinden. Ik vind het lastig te zeggen of God door de

Bijbel tot mij spreekt. Ik heb geen heftige Pauluservaring meegemaakt, dat ik Gods stem rechtstreeks hoorde. Wel word ik geregeld door bepaalde bijbelteksten of -passages aangesproken. Dan krijg je net wat je nodig hebt. Dat zit in kleine dingen: zegeningen die je weer was vergeten of rust in een proces thuis of op het werk. Ik schrijf ze op in een dagboek zodat ik er later weer aan herinnerd word. Zo las ik onlangs Johannes 15 vers 16: ‘Niet gij hebt Mij uitgekozen, maar Ik u en Ik heb u de taak gegeven op tocht te gaan en vruchten voort te brengen, die blijvend mogen zijn.’ Deze tekst bepaalt mij erbij dat het niet gaat om mijn succes in het leven maar om te doen wat God van mij vraagt. Nog een tekst uit mijn dagboek die mij aansprak: Lucas 1, waarin Maria, de moeder van Jezus, tegen de engel zegt: ‘Zie de dienstmaagd des Heren, mij geschiede naar uw woord’. Hoe heeft ze ja kunnen zeggen? Op zo’n moment, zo jong? Dat moet je maar willen en kunnen. Daarin ligt overgave aan God

besloten. Daar leer ik van: ook ik mag ja zeggen tegen God, niet een keer, maar elke dag, ook in de omstandigheden waarin we nu leven. Door de coronacrisis maak ik me soms zorgen. Ik mis de sociale contacten. Hoe moet het nu met de ondernemers en de kinderen op school die veel lesstof missen? Psalm 46 vers 2 laat mij zien dat God ons een toevlucht is, een sterkte. Deze tekst plaatst de ontwikkelingen in perspectief: onze Heer heeft alles in zijn handen, bij Hem kunnen we schuilen. Uit onderzoek blijkt dat katholieken de bijbel minder lezen dan protestanten. Sinds het Tweede Vaticaans Concilie in de jaren zestig worden wij wel aangespoord tot bijbellezen. In mijn contacten met mensen merk ik wel dat iemand open moet staan voor een relatie met Jezus, wil hij zich verdiepen in de Bijbel. Ik ben dankbaar dat mijn ouders mij zijn voorgedaan in het lezen van de Bijbel. Ik hoop dat ook veel katholieken via de heilige Schrift Jezus beter leren kennen.’

✚ BLOGS EN BLADEN

HILBERT MEIJER nd.nl/geloof BEELD ND

■ PREDIKANT IN HET ZIEKENHUIS

Het is van wezenlijke waarde dat een patiënt in het ziekenhuis zijn of haar eigen predikant op bezoek krijgt, in plaats van een algemene ziekenhuispastor, die je nog nooit eerder hebt ontmoet. ‘Zeker in ernstige situaties telt dat zwaar’, betoogt socioloog Chris Janse in *de Saambinder*, het weekblad van de Gereformeerde Gemeenten. In ziekenhuizen denkt men volgens hem veelal dat het niet uitmaakt welke geestelijk verzorger iemand aan z’n bed krijgt. ‘Zelfs het verschil tussen protestant en rooms-katholiek vindt men vaak niet meer relevant’, schrijft Janse. ‘Confessionele verschillen doen er niet meer toe. Het komt toch allemaal op hetzelfde neer. Een empathische houding, een luisterend oor en goede gespreksvaardigheid zijn voor de geestelijk verzorger heel belangrijk. Maar er zijn gelukkig ook patiënten die in het aangezicht van de dood niet bedrogen willen worden voor de eeuwigheid. Die een zuiver bijbels geluid willen horen over leven en sterven, over ziekte en dood.’

■ VACCINEREN TEGEN CORONA

Er is veel te zeggen vóór het vaccineren tegen corona, schrijft de vrijgemaakt-gereformeerde predikant Rutger Heij in het *Gereformeerd Kerkblad*. Het argument dat je daarmee ingrijpt in Gods voorzienigheid, houdt wat hem betreft geen stand. ‘Alsof dit kan. God leidt ons leven. Niets gaat boven zijn macht, zo geloven en belijden we. Tegelijk geeft God de mens heel veel bewegingsvrijheid. Onze eigen verantwoordelijkheid sluit Gods leiding niet uit. En Gods leiding sluit onze verantwoordelijkheid niet uit.’

■ FOUTEN MAKEN MAG

Minister Ferd Grapperhaus en het koningspaar werden afgelopen jaar hard afgerekend op onhandige acties in coronatijd. Dat komt niet alleen doordat hoge bommen nu eenmaal veel wind vangen, schrijft Piet Vergunst, algemeen secretaris van de Gereformeerde Bond, in *De Waarheidsvriend*. ‘Nee, verharding van het klimaat in de samenleving doet ook mee. ... Daarnaast ontwikkelden we in ons land met elkaar een prestatiecultuur, stellen we hoge eisen aan onszelf en de ander.’ Ook in de kerk kan het zomaar gebeuren dat we vooral oog hebben voor wat er verkeerd gaat, ziet Vergunst. ‘Perfect hoef ik niet te wezen, fouten mag ik maken, ook van mezelf, als mijn hart maar eerlijk blijft voor God. Ontspannen wandel ik daarom voor Zijn aangezicht. Naar de hemel hoeven wij niet op te klimmen. Dicht bij ons is het Woord, het Woord van het geloof. In een genadeloze (politieke) wereld is deze boodschap het unieke van het Evangelie, handelsmerk van de kerk.’

✚ REDACTIE ND

Psalmzangdag streamt alle psalmen

► DEN HAAG Stichting Psalmzangdag komt vanwege corona met een alternatief voor de jaarlijkse Psalmzangdag. Zaterdag 6 maart is er een vijftien uur durende livestream, waarin doorlopend psalmbewerkingen van alle 150 psalmen worden gespeeld. André van Vliet en Marco den Toom bespelen het orgel van de evangelisch-lutherse kerk in Den Haag. Zij spelen bewerkingen van onder anderen Feike Asma, Klaas Jan Mulder, Dick Sanderma, Frans van Tilburg, Herman van Vliet, Willem Hendrik Zwart en Jan Zwart. De livestream (psalmzangdag.nl) begint 7.30 uur en gaat door tot laat in de avond. <

PORTRET

ROSA VAN GOOL / VK [nd.nl/buitenland](https://www.nd.nl/buitenland) BEELD EPA

Man van geruststellende woorden

Mario Draghi wordt de nieuwe premier van Italië. Na 'redder van de euro' draagt de econoom nu ook de titel 'verlosser van een hard getroffen en verdeeld land'.

De 73-jarige bankier Mario Draghi is een pragmaticus, die weet hoe hij zijn zin krijgt.

► ROME

Zelf omschrijft Mario Draghi zijn politieke oriëntatie als sociaal-liberaal, hard werken als zijn belangrijkste waarde. Al sinds de puberteit draagt hij grote verantwoordelijkheid. Mario Draghi was pas 15 toen zijn ouders, bankmedewerker Carlo en apotheker Gilda, kort na elkaar overleden. Terwijl vrienden voetbalden, ploegde de 16-jarige Mario door stapels rekeningen. Via zijn vader, die volgens Draghi bijna net zo goed Duits als Italiaans sprak, had hij van jongs af aan affiniteit met Noord-Europa. Na de jezuitische middelbare school in Rome studeerde hij economie aan universiteit La Sapienza. Zijn scriptie schreef hij bij de keynesiaanse econoom Federico Caffè, verklaard tegenstander van een Europese muntunie. Caffè verdween in 1987 onder mysterieuze omstandigheden en maakte dus niet meer mee dat uitgerekend zijn pupil zou uitgroeien tot de redder van de euro.

linkse studenten

Eind jaren zeventig keerde Mario Draghi na zijn promotie aan MIT uit Boston terug naar Italië. Op de universiteit van Trento legde hij de verschillen tussen kapitalistische en marxistische economie uit aan zijn zeer linkse studenten, die aan het einde van de cursus vroegen om een 'groepsexamen'.

'Als Obama een probleem had, zei hij: "bel Mario".'

'U stelt ons een vraag en één van ons antwoordt voor de hele groep', legt een student uit aan Draghi, die nog nooit van het concept gehoord heeft. Oké, zegt de econoom, maar op één voorwaarde: als het antwoord fout is, zakt de hele groep. Na een paar keer zakken was het snel afgelopen met de voorliefde voor groepsexamens, vertelde Draghi geamuseerd aan *Die Zeit*.

Draghi bezwoer de eurocrisis in 2012 met de drie geruststellende woorden dat de Europese Centrale Bank 'whatever it takes' zou doen om de munt te redden. Het was begin jaren negentig ook Mario Draghi, toen directeur-generaal van de Italiaanse schatkist, die de voorwaarden schiep waardoor het land later bij de muntunie kon horen.

Draghi bracht de enorme Italiaanse staatschuld omlaag door middel van een grootschalig privatiseringsprogramma. Onder meer de post, verzekeringen, snelwegen, banken en energieleveranciers werden geprivatiseerd. De privatiseringsgolf is in Italië controversieel, omdat een deel van de bedrijven niet goed functioneert en nog altijd een monopoliepositie heeft, maar dan in particuliere handen. De net gevallen centrum-linkse regering van Giuseppe Conte nationaliseerde na het uitbreken van de pandemie juist de noodlijdende vliegtuigmaatschappij Alitalia. Ook probeerde Conte na het instorten van de Morandi-brug in Genua de autosnelwegen weer in staatshanden te brengen, maar dat is tot nu toe niet gelukt.

Hongaarse jachthond

Minder omstreken dan zijn privatiseringen is de speech tijdens de eurocrisis, die hem ook in

Kandidaat-premier Mario Draghi. Als puber droeg hij al veel verantwoordelijkheid; zijn ouders stierven jong. Later verminderde hij de Italiaanse schuld met een omstreken privatiseringsplan.

het buitenland de bijnaam 'Supermario' opleverde. Draghi bracht de rust en het vertrouwen terug op de financiële markten, die vorige week stonden te juichen toen de voormalig Goldman Sachs-bankier in de politieke arena opdook.

De Italiaanse televisie herhaalt en analyseert het whatever-it-takes-fragment nu opnieuw tot in den treure, terwijl de kranten elk feit over Draghi's leven uitmelken: dat hij vier halve marathons gelopen heeft, dat hij op de middelbare school weinig kattenkwaad uithaalde, dat hij graag zijn Hongaarse jachthond uitlaat. 'Als Obama een probleem had, zei hij: "bel Mario"', beweerde centrum-democraat Bruno Tabacchi stellig op tv. Niet alleen bij de pers, ook over het hele politieke spectrum oogst Draghi bewondering met zijn intelligentie, internationale ervaring en gezaghebbende uitstraling. Een parlementariër van de rechts-nationalistische partij Lega vatte het sentiment rondom de nieuwe premier treffend samen: 'Draghi is als Ronaldo, die laat je niet op de bank zitten.' Ook Lega-leider Matteo Salvini, die een paar jaar geleden nog vond dat Draghi 'medeplichtig was aan de afslachting van de Italiaanse economie', ging na één ontmoeting om. Hij zegde niet alleen zijn steun toe, maar leek binnen een

paar uur bekeerd van zijn harde anti-Europastandpunten. Zelfs op het gebied van migratie verklaarde Salvini nu opeens dat de Europese wetgeving voor hem voldeed.

opportunisme

De plotseling ontstane eenheid komt niet louter voort uit liefde voor Draghi, maar ook uit politiek opportunisme. Na weken van ruziemaakten en vruchteloos onderhandelen springt de ene na de andere partij enthousiast op de vlotrijdende trein van Supermario. De precieze eindbestemming is nog onbekend – een kabinet met louter technocraten of ook politici? Een coalitie van Europa-gezinden of een bredere alliantie? – maar niemand wil achterblijven. Alleen de rechts-conservatieve partij Fratelli d'Italia van Giorgia Meloni moet niets van Draghi weten. Ook onder een deel van de populistische Vijfsterrenbeweging leeft wantrouwen tegen de zogenaamde 'apostel van de elite', maar veel parlementariërs neigen ernaar hem te steunen. Nadat donderdag ook 59 procent van de leden in een onlinereferendum voor steun hadden gestemd, stonden vrijwel

alle lichten op groen. Zo kon Draghi dus officieel aan president Sergio Mattarella laten weten dat hij zijn premiersopdracht accepteert. Over de samenstelling was al snel bekend dat er op verzoek van de Vijfsterrenbeweging een minister voor de klimaattransitie zal komen. Italië, dat een jaar na de eerste lockdown hard afstevent op 100.000 coronadoden, snakt intussen naar iemand die een uitweg vindt. Achter de treurige mijlpaal ziet het land namelijk de donkere wolken van de economische crisis opdoemen. De nood is voor veel bedrijven al hoog, maar de echt harde klappen heeft de regering-Conte voor zich uit geschoven. Dat deed de vorige premier niet alleen door noodsteun te verlenen, maar ook door een meermaals verlengd verbod op ontslagen in te stellen, dat nu eind maart afloopt. Twee weken later is de deadline voor het Europese herstelplan, dat nog niet klaar is, maar waarmee Italië 209 miljard euro binnen hoopt te halen. Draghi komt dus het veld in met weinig resterende speeltijd en een 3-0-achterstand. Als iemand die kan ombuigen is het de Ronaldo van de Italiaanse politiek, maar na zo veel lof en hooggespannen verwachtingen ligt teleurstelling op de loer. <

EU

RUTH VAN DER KOLK nd.nl

Universiteit van Oxford test vaccin op kinderen

► OXFORD

De Universiteit van Oxford gaat het Oxford/AstraZeneca-vaccin testen op kinderen van zes tot en met zeventien jaar. Dat meldt de universiteit op haar website.

Onderzocht wordt of het vaccin, dat sinds eind januari is goedgekeurd voor gebruik binnen de Europese Unie, ook werkt bij deze groep. Dat is de volgende stap in wetenschappelijk onderzoek naar dit vaccin. Eerder bleek al dat het vaccin 'bij volwassenen een sterke immunoreactie op gang brengt en erg effectief is', meldt de universiteit.

'Hoewel de meeste kinderen relatief weinig last hebben van het coronavirus, en het onwaarschijnlijk is dat ze onwel worden door de infectie, is het belangrijk om de veiligheid en immunrespons op het vaccin vast te stellen bij kinderen en jongeren, aangezien sommige kinderen baat kunnen hebben bij vaccinatie', zegt hoofdonderzoeker en hoogleraar Andrew Pollard.

Driehonderd vrijwilligers zullen deelnemen aan het onderzoek, dat deze maand begint. Tot 240 personen krijgen het vaccin, de rest krijgt een placebo.

Vorige week werd in Nederland voor het eerst een prik van het vaccin, dat is ontwikkeld door farmaceut AstraZeneca en de Universiteit van Oxford, gezet. In Nederland komen mensen vanaf achttien jaar in aanmerking voor dit vaccin. Het vaccin zal in eerste instantie worden ingezet voor mensen van zestig tot en met 64 jaar en werknemers in de langdurige zorg, maakte coronaminister Hugo de Jonge bekend. <

REDACTIE VK nd.nl/buitenland BEELD EPA / NYEIN CHAN NAING

Demonstranten verzamelen zich voor de Chinese ambassade in Rangoon.

Burgerwacht dwarsboomt arrestaties in Myanmar

► RANGOON

Het verzet van Myanmarse burgers tegen de militaire staatsgreep in hun land is zaterdag verder geïntensiveerd toen spontaan gevormde burgerwachtgroepen de arrestaties van anti-coupactivisten dwarsboomden.

De Verenigde Naties herhaalden hun eis dat Aung San Suu Kyi, de door het leger afgezette leidster van de burgerregering, onmiddellijk wordt vrijgelaten. Sinds het leger begin deze maand een voorlopig einde maakte aan de lange transitie naar democratie van het Zuidoost-Aziatische land, wordt er massaal gedemonstreerd tegen de militaire staatsgreep. Het leger heeft het aantal arrestaties van tegenstanders van de militaire junta stevig opgevoerd. Onder anderen tal van dok-

ters, ambtenaren en anderen die aan stakingen meedoen worden opgepakt.

Na geruchten dat de politie nog een arrestatiegolf aan het voorbereiden was, besloten burgers zich niet aan de door het regime ingestelde avondklok te houden en verzamelden zij zich op straat. Een groep verzamelde zich bij het ziekenhuis in de stad Patheingyi na geruchten dat een lokaal populaire arts zou worden opgepakt. Daarbij deden de betogers een boeddhistisch gebed om de arts voor het kwaad te beschermen.

potten en pannen

In Rangoon, de grootste stad van het land en de voormalige hoofdstad, werden spontaan groepen burgerwachten gevormd. Door op potten en

pannen te slaan lieten ze anderen weten dat ze zich rondom bepaalde gebouwen moesten verzamelen. 'We wisten niet wie er gearresteerd ging worden, maar we hoorden het geluid', zegt een betoogster uit het noorden van de stad. 'We besloten ons bij de bureaus aan te sluiten. Zelfs als ze schieten, zijn we niet bang.'

Volgens een mensenrechtenorganisatie die politieke arrestaties bijhoudt zijn er sinds het begin van de staatsgreep vorige week meer dan 320 mensen in Myanmar gearresteerd. In een spoedsessie riep de VN-Mensenrechtenraad de militaire junta op om alle 'willekeurig gedetineerde' personen vrij te laten en de macht weer over te dragen aan de democratisch gekozen burgerregering van Aung San Suu Kyi. <

ANP

Deal bereikt tijdens proces tegen Trump

► WASHINGTON

Onder aanvoering van de Democratische en Republikeinse fractieleden hebben de aanklagers en verdediging in het proces tegen Donald Trump een deal bereikt over het niet oproepen van getuigen. Eerder op de dag waren de aanklagers tot ieders verrassing juist gekomen met het verzoek om dat wel te doen. De Senaat stemde in meerderheid voor het verzoek, waardoor het proces vertraging dreigde op te lopen. De aanklagers wilden de Republikeinse afgevaardigde Jaime Herrera Beutler oproepen, maar een verklaring van haar is met instemming van de verdediging ingevoerd als bewijs zonder dat daarop een getuigenis hoeft te volgen. <

EU

ANP

Vijf doden bij Duitse gezinsmoord

► RADEVORMWALD

De vijf mensen die na een brand in een huis in Duitsland dood werden gevonden, zijn om het leven gebracht. De autoriteiten gaan ervan uit dat de mannelijke bewoner zijn vrouw en twee dochters en zijn schoonmoeder met een mes heeft gedood, het huis in brand heeft gestoken en zichzelf ook met het mes heeft gedood. Volgens de politie en het Openbaar Ministerie zijn er na de lijkschouwing geen aanwijzingen dat er andere personen bij het misdrijf betrokken waren. De gezinsmoord vond vrijdagmiddag rond 17.00 uur plaats in Radevormwald, 100 kilometer ten oosten van Venlo. Echtscheiding zou reden zijn geweest voor het misdrijf, aldus de regionale krant *Rheinische Post* op zaterdag. <

advertentie

Vierde online college Maand van de Bijbel

Datum

Donderdag 18 februari

Tijd

19.30 - 20.15 uur

Spreker

Willien van Wieringen

Onderwerp

Deuterocanonieke boeken

Aanmelden

nd.nl/colleges

Bijbelleeschallenge en online NDcolleges

Tijdens de Maand van de Bijbel organiseert het Nederlands Dagblad een Bijbelleeschallenge: 4 weken lang, elke werkdag één of meer hoofdstukken uit de Bijbel lezen. Het rooster staat elke maandag t/m vrijdag in de krant op pagina 4 of 5 en op nd.nl/maandvandebijbel. Daarnaast zijn er online colleges die gaan over een gedeelte dat die week op het rooster staat.

Op donderdag 18 februari wordt het vierde en laatste college van deze serie gegeven door Willien van Wieringen, docent Oude Testament en Hebreeuws aan Fontys Hogeschool Theologie Levensbeschouwing te Utrecht. Dit college gaat over de deuterocanonieke boeken.

Verborgenen en tweederangs?

Apocrief, deuterocanoniek. Verborgenen, tweederangs. Er zijn teksten die de Bijbel niet gehaald hebben, of eerst wel en toen weer niet. Of voor sommige kerken wel en voor andere niet. Ze hebben geen vanzelfsprekende plaats in de Bijbel van kaft tot kaft. De eerste druk van de Statenvertaling liet ze voorafgaan door 'Waarschouwinge Aen de LESERS VANDE APOCRYPHE BOECKEN' (maar ze stonden er wel in!).

Wat staat er in deze teksten? Loont het de moeite van het lezen? We gaan in gesprek met de geschriften van Baruch, Jeremia en Manasse en proberen zo meer zicht te krijgen op wat apocriefe teksten te zeggen (kunnen) hebben. Laat u verrassen door een wellicht onbekend deel van de Bijbel. En wie weet smaken ze naar meer.

Aanmelden kan via nd.nl/colleges

18 februari
online
NDcollege

MAAND
VAN DE
BIJBEL

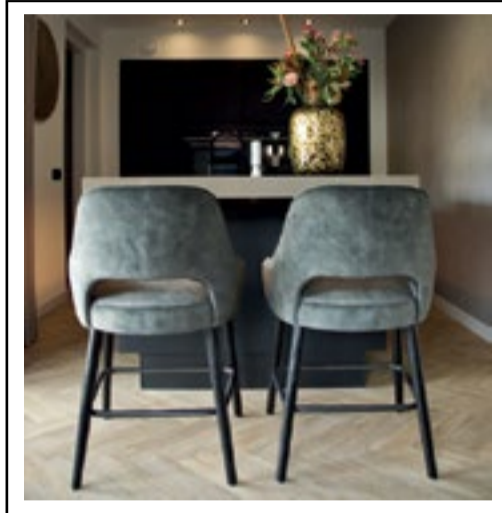
nederlandsdagblad
TWEEDE DEEL

Stijlvol Wonen bij Bosma Wonen

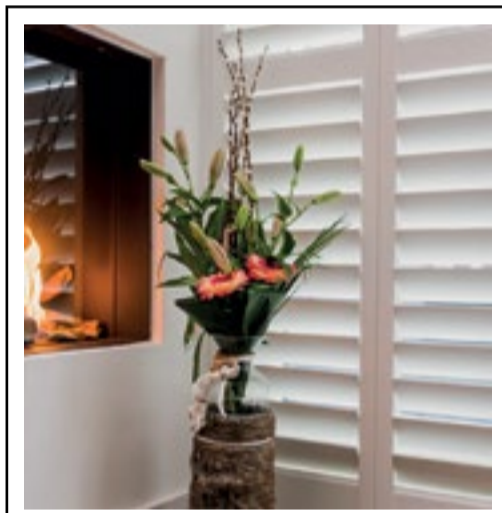
MAAK VRIJBLIJVEND EEN AFSPRAAK BIJ U THUIS!

GRATIS WOONADVIES

MEUBELEN
STYLING
INTERIEURADVIES
RAAMBEKLEDING
VITRAGE
WANDBEKLEDING

KARPETTEN
ACCESSOIRES
WOONPLAN
GORDIJNEN
BEHANG
VLOEREN

BANK CLAYTON

DIVERSE STOFFEN EN KLEUREN
AANBIEDING HOEKBANK NU 1850,-

Wij zijn telefonisch en
per mail te bereiken van
di t/m vr 10.00 - 17.00

INFO@BOSMAWONEN.NL

Reageren?

Brieven: maximaal 200 woorden.

Artikelen: maximaal 700 woorden.

Mail uw reactie met naam, adres en telefoonnummer naar
opinie@nd.nl of Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort.Meer informatie: nd.nl/contactWIM MAK • gepensioneerd schoolleider te Aalten nd.nl/opinie BEELD AFP / JENS SCHLUETER

Het Oost-Duitse Meissen werd in januari opgeschrikt door een sterftepiek als gevolg van het coronavirus. In de ruimte die normaal als de rouwkamer van het crematorium dienst doet stapelden de lijkkasten zich op.

ZOU GOD DAN NIET TOORNIG ZIJN?

... Het Nederlands Dagblad *publiceerde eind vorig jaar de laatste preek van dominee Henk de Jong over Gods toorn in de coronacrisis. Die zette aan tot nadenken.*

Aan het eind van zijn bijdrage roept Henk de Jong (ND, 28 december) ons op na te denken over de vraag of alle ellende die door de coronacrisis over de wereld is gekomen niet geduid moet worden als een uiting van Gods boosheid. Hij plaatst deze vraag tegen de achtergrond van een trend in de verkondiging, die de hemelse Vader presenteert als louter goedheid en liefde, 'overstelpend goed' zelfs. Wie Hem vanuit de Bijbel heeft leren kennen als een genadig en vergevingsgezind God. Die niets liever wil dan zijn schepping redden van de ondergang, en Die in het bijzonder de mensen, die door ongehoorzaamheid gefaald hebben in het beheer van die schepping, met zich wil verzoenen, zal dat van harte beamen. We zullen het antwoord op de bovengenoemde vraag echter niet vinden door te speculeren over Gods beweegredenen om een wereldomvattende plaag te veroorzaken. Bij zo'n benadering zullen we uiteindelijk als Job 'de hand op de mond moeten leggen'.

De titel boven deze bijdrage – 'Zou God dan niet toornig zijn?' – kan op twee manieren worden gelezen. In de eerste plaats als een retorische vraag. In het begin van de Bijbel al (Genesis 6) vinden we een oordeel van God over de aarde: verdorven en vol van geweld. We lezen zelfs van berouw dat Hij de mensen had gemaakt. Hier is sprake van heilige verontwaardiging die het gevolg is van gekrenkte liefde. (Ons woord 'toorn' is daarvoor een betere aanduiding dan 'boosheid' of 'woede', woorden die wij veeleer associëren met menselijke emoties en de daarmee gepaard gaande uitbarstingen). De toorn van God is dan zo groot, dat Hij besluit tot de zondvloed. In hoeverre verschilt onze tijd van die van Noach? De typering die Jezus geeft (Lucas 17, 26-27) en die Petrus herhaalt (II,3, 3-7) schetsen hetzelfde beeld. Zou God, van Wie wij graag belijden dat Hij in verleden, heden en tot in eeuwigheid Dezelfde is, dan (ook nu) niet toornig zijn?

is er iets veranderd?

Men kan tegenwerpen dat er met de komst van Christus iets fundamenteel veranderd is. De schuld van de mensheid, de toorn van God daarover en de straf daarvoor zijn over

zijn Zoon – zijn geliefde in Wie Hij een welbehagen had! – uitgestort, en daarmee is de mogelijkheid van verzoening en genade geopend. Zeker, maar 'als wij willens en wetens zondigen, nadat wij de kennis van de waarheid ontvangen hebben, blijft er geen slachtoffer voor de zonden

'De wereld rust in Gods toornige en genadige handen, schreef Bonhoeffer.'

meer over, maar slechts een verschrikkelijke verwachting van oordeel en verzegend vuur dat de tegenstanders zal verslinden' (Hebreeën 7, 26-27; 12, 25-29). Zou God dan (nu) niet toornig zijn? Toch denk ik dat we dan tekortdoen aan het evangelie van Gods goedheid en genade. Bij toorn denken wij onmiddellijk aan straf. We zijn dan ook meteen geneigd om dat op onszelf, persoonlijk of als geloofsgemeenschap, misschien zelfs als volk, te be-

trekken: 'Hoezo, wij maken ons toch niet schuldig aan al die zonden, waarom moet ik dan die ziekte krijgen, of waarom moeten wij, onze ouders, onze kinderen, onze bedrijven er dan onder lijden?' Bij zo'n benadering mogen we echter bedenken dat Christus inmiddels de straf gedragen heeft en dat daarmee de schuld vereffend is. De straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem. Er is een mogelijkheid van redding in het oordeel: aan Gods toorn zit na Christus altijd ook een genadige kant. Dietrich Bonhoeffer schrijft ergens in zijn gevangenisbrieven (onder omstandigheden die nog aanzienlijk heftiger waren dan die van de covid-pandemie): 'Duidelijker dan in andere tijden zien wij dat de wereld rust in Gods toornige en genadige handen.' Deze paradox stemt tot nadenken.

geen liefde

Mij bracht het tot een andere interpretatie van de vraag boven dit stuk: zou God ons met zijn toorn niet nog iets heel anders willen zeggen? Zouden wij niet liever Hem erkennen als onze Hemelse Vader, die straffen niet meer alleen ziet als een vergelding, maar als een pedagogische maatregel, die tot verandering van gedrag

moet leiden? Als wij de belijdenis 'God is liefde' isoleren van de context, wordt het een tegeltjeswijsheid, die zo maar tot opstandigheid kan leiden ('als God liefde is, waarom dan ...'). Laat onze houding veeleer bepaald worden door wat Petrus daarover schrijft in zijn eerste brief (I,5, 6-7). Die passage eindigt met de prachtige woorden: 'Werp al uw zorgen op Hem, want Hij zorgt voor u'. Ook die tekst doet het goed als je hem aan de muur hangt. Maar hoevelen weten, dat die mooie woorden direct voorafgegaan worden door een waarschuwing: 'Vernedert u dan onder de krachtige hand van God, opdat Hij u op zijn tijd verhoogt'? Doen we er niet goed aan de coronapandemie op te vatten als een *wakeupcall*, een van de vele die ons door Jezus worden aangekondigd (Mattheus 24)? Tussen de oorlogen, de aardbevingen en de hongersnoden noemt Hij ook besmettelijke ziekten. We kunnen God niet narekenen, dat zou talloze vragen onbeantwoord laten. Het past ons trouwens ook niet over zijn handelen te oordelen, onze menselijke blik overziet immers lang niet alles. Maar laten we ons heil, in de ruimste zin van het woord, wél van Hem verwachten. Dat vraagt geloof, maar geeft ook hoop. <

GERARD TER HORST • [redacteur nd.nl/columns](https://redacteur.nd.nl/columns)

ACH EN TOCH. LEREN KLAGEN IN DE SNEEUW

Terwijl de buitenwereld veranderde in de witte magdelijke wereld van sneeuw en ijs, raakte mijn binnenwereld afgelopen week verzeild in de Klaagliederen. Dat is een klein bijbelboekje met vijf heftige liederen (16+), verstopt tussen de grote profeten van het Oude Testament. En om de cirkel rond te maken: in dezelfde week probeerde ik te bevatten dat de rooms-katholieke parochie in onze regio vier kerken sluit, waaronder één op loopafstand van huis. Voor die kerk staat een beeld van Jezus, waarop hij zegenend de handen heft. Vóór de coronapandemie kwam ik er af en toe, als een welkome gast.

Het werd een in alle opzichten wezensvreemde week. In de Klaagliederen wordt ongemeen scherp over God geschreven. Het gaat over de bittere straf die 'Jeruzalem', Sion, moet ondergaan, als straf voor haar afval. De beeldende vorm van de liederen raken en beroeren. God wordt meedogenloos genoemd, grenzeloos in zijn toorn. Het leed, de verlatenheid en ontzetting, de donkere en de honger, het wordt scherper getekend dan de sneeuwlijnen door het landschap.

Ach, wie de Klaagliederen leest, leert klagen. De bundeling liederen heet in het Hebreeuws Echa, wat 'ach'

betekent. Denk je hierbij aan het Joodse volk, dan denk je onvermijdelijk aan de Holocaust, de vijf klaagzangen als vijf oorlogsjaren – hoewel het leed voor de Joden veel meer jaren besloeg. Het enige én echte troostpunt is dat de liederen zich tóch tot God richten, biddend én klagend, en dat er oases zijn waarin tóch Gods trouw en ontferming wordt bezongen. 'Ach en Toch.'

Klagen, kunnen we, durven we het nog? Dichter Menno van der Beek wel, bewees de achterpagina van vrijdag (ND 12 februari), een klaaglied over het begraven – in het wit! – van een ebola-slachtoffer in Congo. Ik denk weer aan de rooms-katholieken. Onze stad – Deventer – was een katholiek bolwerk. De bakermat van de Moderne Devotie, Geert Grote (1340-1384). Wat is er van over? Als de plannen doorgaan, is straks nog één kerk open, als een laatste vesting, een laatste burcht. Niemand kijkt ervan op, je ziet het aankomen. 'Het enige wat stijgt is helaas de gemiddelde leeftijd van parochianen', schreef het parochiebestuur niet zonder ironie. De kerken zijn halfleeg, de kerkgangers vergrijsd, vrijwilligers lopen achter de rollator. Vandaag is er een dooiaanval, de vastentijd nadert. Lereren klagen? Er valt in veertig dagen veel te leren.

duizend woorden

RUTH VAN DER KOLK • [redacteur nd.nl/opinie](https://redacteur.nd.nl/opinie) BEELD AFP / TAUSEEF MUSTAFA

Eén beeld zegt meer dan duizend woorden. Redacteur Ruth van der Kolk beschrijft wat deze foto uit het nieuws bij haar oproept.

Een tafel van ijs en sneeuw, waarop heet water en warme gerechten worden geserveerd. Deze toeristen mogen als een van de eerste bezoekers genieten van een nieuwe attractie in Kasjmir, op de grens van Pakistan en India. Het gaat om het eerste iglo-café in de regio. Twintig mensen hebben in vijftien dagen tijd gebouwd aan deze toeristische trekpleister, met een diameter van zeven meter en een hoogte van bijna vier meter. In totaal is er plek voor zestien gasten, die verspreid kunnen zitten over vier tafels. Dagelijks komen er zo'n vijftien-

derd mensen. En dat terwijl veel mensen liever niet worden gezien in Kasjmir. Regelmatig is het betwiste gebied het toneel van geweld, doordat India en Pakistan beide zeggenschap over het gebied claimen. Ook China heeft zich gemengd in het conflict. Het gevolg is dat het toerisme in Kasjmir flink terugloopt. Ondanks het negatieve imago van de regio trekt het sneeuwgebied waar dit café is gebouwd nog altijd buitenlandse bezoekers. Daarvan is deze iglo nu het symbool. Die laat zien dat een gebied meer is dan slechts een conflict.

PETER VAN DALEN • Europarlementariër voor de ChristenUnie nd.nl/opinie BEELD AFP

EUROPA, LEG D

... Armeniërs voelen zich in de strijd in en om Nagorno-Karabach in de steek gelaten door de Europese Unie. Het wordt tijd dat Europa Azerbeidzjan aanspreekt op het nakomen van afspraken.

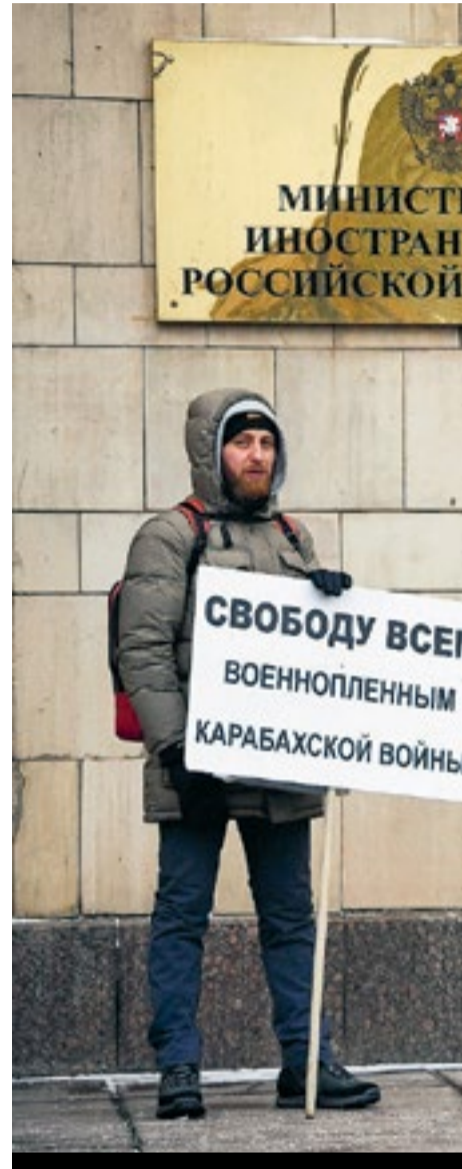
De oorlog in Nagorno-Karabach is van de voorpagina's verdwenen en de rust lijkt wedergekeerd. Maar schijn bedriegt. In werkelijkheid sleept het conflict als een ondergrondse heidebrand onverminderd voort. Armeense krijgsgevangenen worden door de Azeri's slecht behandeld, en kerken, kloosters en andere gebouwen zijn door hen vernield. Op 27 september 2020 begonnen vanuit Azerbeidzjan aanvallen op de door Armenië gesteunde regio Nagorno-Karabach. De Azeri's werden voluit gesteund door Turkije en kregen moderne wapens geleverd door Israël. De Azeri's veroverden in de regio flink wat terrein. Met de ondertekening van een overeenkomst tot

'De rol van de Turken is beangstigend voor veel Armeniërs.'

een staakt-het-vuren kwam op 9 november 2020 een einde aan de oorlogshandelingen. Vervolgens tarte Azerbeidzjan allerlei internationale afspraken voor wat betreft het respecteren van krijgsgevangenen en het intact laten van allerlei gebouwen.

krijgsgevangenen

Er circuleren tientallen geverifieerde videobeelden, die de onthoofding van gevangenen en het ontfermen van dode lichamen tonen. Ook laten ze inbreuken op internationale afspraken door de Azeri's over de behandeling van krijgsgevangenen zien. Dit terwijl de Derde Conventie van Genève stelt dat krijgsgevangenen niet onderworpen mogen worden aan een 'aanslag op het leven en lichamelijke geweldpleging'. Armenië heeft alle Azeri-krijgsgevangenen teruggestuurd naar Azerbeidzjan, maar

daar zitten nog circa zestig Armeense militairen vast.

In december 2020 lanceerden de Azerbeidzjaanse strijdkrachten in strijd met de afspraken voor het staakt-het-vuren een aanval op de dorpen Khatsaberd en Hin Tagher in de regio Hadroet in Nagorno-Karabach, toen de Russische vredestroepen daar afwezig waren. Als gevolg van deze offensieven werden nog eens 62 Armeense militairen van het vrijwilligerskorps en enkele tientallen burgers gevangengenomen door Azerbeidzjaanse troepen. De Azerbeidzjaanse autoriteiten weigeren deze Armeense militairen te repatriëren.

INGEZONDEN WILLEM SCHUTTE, HENRIEKE SCHUTTE-MEERDINK, VOORHOUT

Geef jeugd toekomst

Weinigen twijfelen aan de coronamaatregelen, hoewel steeds meer jongeren achterlopen in hun ontwikkeling en somber en lusteloos zijn. Is gezondheid écht het allerbelangrijkste of is het een afgod geworden? Eén die de plaats inneemt van de liefde en een leven gewijd aan iets groters dan het 'ik'? Maar we zijn God niet. We kunnen niet alle levens sparen en bewaren. Ja, de levensverwachting zal iets teruglopen als we de maatregelen verlichten en de coronazorg zo nodig versoberen om de zorg overeind te houden. Maar daarvoor krijgen we iets terug van grotere waarde: de wetenschap dat we onze kinderen weer een toekomst geven. <

INGEZONDEN JAN DE JONG, LEERDAM

[nd.nl/opinie](https://redacteur.nd.nl/opinie)

Liever geen toeslag

Mensen lopen honderden euro's mis door geen toeslag aan te vragen (ND, 10 februari). Maar dat wekt geen verbazing. Liever leven met (wat) armoede dan je in een wespennest begeben, dat aanvankelijk verlichting brengt en je vervolgens volledig in de vernieling helpt. Door je 'weldoener', de Belastingdienst. Leuker kunnen ze het niet maken maken, maar wel veel erger, hebben ze recent bewezen. Het is zeer pijnlijk te merken dat de overheid niet meer begrijpt dat ze mensen (soms ook onderdanen genoemd) moet beschermen en helpen. Daartoe is heldere wetgeving noodzakelijk, geen wirwar van elkaar kruisende regels en zaken die slechts voor ingewijden te ontwarren zijn. <

/ ALEXANDER NEMENOV

RUK OP AZERBEIDZJAN

Een Armeen demonstreerde, afgelopen week, bij het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken in Moskou voor de vrijlating van alle Armeense gevangenen in de strijd om Nagorno-Karabach. 'Ook Rusland corrigeert Azerbeidzjan niet.'

Hoewel het conflict in Nagorno-Karabach al tientallen jaren duurt en de huidige oplossing tijdelijk en fragiel is, lijkt de hulpkreet van de Armeniërs om bijstand en een structurele oplossing aan dovemansoren te zijn gericht. Zij voelen zich in de steek gelaten door Europa.

In de Armeense hoofdstad Jerevan en bij de Armeniërs in Nagorno-Karabach is de indruk ontstaan dat de Europese Unie hen totaal in de kou laat staan. Zelfs de NAVO liet amper iets van zich horen, terwijl nota bene NAVO-lidstaat Turkije zich nadrukkelijk in het conflict mengde. Die rol van de Turken is beangstigend voor veel Ar-

meniërs en ze vrezen aan hen te worden overgeleverd. Bovendien houdt Armenië met de Armeniërs in Nagorno-Karabach zich aan de internationale afspraken en de Conventie van Genève, maar Azerbeidzjan niet. Het is onbegrijpelijk dat de verontwaardiging in de wereld hierover uitblijft.

EU-optreden nodig

We zien dat Azerbeidzjan eenzijdig allerlei afspraken schendt. En hierop door geen ander land, ook Rusland niet, wordt gecorrigeerd. Het is nodig dat de EU het initiatief neemt om de onderhandelingen tussen Armenië

en Azerbeidzjan te heropenen om zo de onrechtvaardigheid gericht tegen de Armeense bevolkingsgroep, teniet te doen. Wanneer de EU zwijgt, neemt niemand het voor de Armeniërs op. Azerbeidzjan, gesteund door Turkije, moet zich aan internationale afspraken houden over de behandeling van de krijgsgevangenen en hen vrij laten. Om dat proces te bevorderen heb ik eind vorige week met enkele collega's van de Vriendschaps-groep Nagorno-Karabach in het Europees Parlement schriftelijke vragen gesteld aan EU-buitenlandchef Josep Borrell om daadwerkelijk die stap te zetten. <

INGEZONDEN KLAAS HOEKSTRA, NIJKERK [nd.nl/opinie](https://nd.nl/ opinie) BEELD KLAAS HOEKSTRA

Op nummer één staat toch de winter van '87

De winter van '79, waar Hilbrand Rozema een mooie column over schreef (ND, 9 februari) heeft bij mij een ereplaats. In 1979 ging er in de nacht van 13 op 14 februari een zware sneeuwstorm over het Groningerland. Wij woonden in Ulrum, dat werd geheel afgesloten van de buitenwereld. De sneeuw kwam tot de dakgoot. Maar op nummer één staat voor mij toch de winter van 1987, toen in de nacht van 10 op 11 februari een storm met temperaturen van ruim onder de 25 graden, met zware ijsregens, over het noordoosten van ons land raasde. De Waddenzee was dichtgevroren. Veel mensen uit het dorp bleven 's maandags thuis van hun werk. Maar juist die dag was,

Een overvloed aan sneeuw, in het Groningse Ulrum.

naast vier afspraken, mijn collega 12,5 jaar in dienst. Zo vond ik, als maatschappelijk werker, toch dat ik gaan moest. Ik ben in Ten Boer aangekomen (35 km), maar vraag niet hoe ... Over spiegelgladde wegen, af-

gebroken boomtakken ontwijkend, met een snelheid van vijftien kilometer per uur, door een glazen wereld die bij de opkomst van de zon schitterde in het heldere licht. Ik genoot van de kracht van de natuur en de stilte. Ik was de enige op de weg. Ik deed ruim drie uur over de reis. Wat bleek: ik was de enige. Mijn collega's waren thuisgebleven. Heel begrijpelijk, maar ik had deze dag voor geen goud willen missen. Voor de natuur was het een ramp. Takken en knoppen waren vermorzeld en afgeknapt door de ijzel. Om drie uur heb ik de thuisreis aangevaard, over wegen van nog geen drie meter breed (Baflo, Pieterburen). Om half zeven was ik thuis. <

COLUMN

Aad Kamsteeg is oud-buitenlandcommentator van het Nederlands Dagblad. Hij schrijft twee keer in de maand een column op maandag.

AAD KAMSTEEG nd.nl/columns

VOETNOOT NR. 242

Is de Rooms-Katholieke Kerk 'om' bij de ethische vraag of onder voorwaarden oorlog mag worden gevoerd? Bestaat daarover dan onzekerheid? Een beetje wel, gelet op wat paus Franciscus niet lang geleden schreef in zijn encycliek *Fratelli Tutti* (Allen broeders en zusters). In die zendbrief behandelt de paus acht misstanden, waarvan oorlog er één is. Daaraan besteedt hij overigens maar zes alinea's.

Is de mening van de paus hier belangrijk? Overschat de invloed van kerkelijke uitspraken op politieke besluitvorming over oorlog en vrede niet. Ging er ooit een oorlog niet door omdat het Vaticaan of een protestantse synode ertegen was? Maar bagatelliseer evenmin. Encyclieken kunnen richting geven aan het denken over internationale conflicten.

Tot nu toe meende het Vaticaan dat er wel degelijk sprake kan zijn van een gerechtvaardigde oorlog. Rome baseerde zich op de voorwaarden die kerkvader Augustinus in de vierde en Thomas van Aquino in de dertiende eeuw hadden ontwikkeld. Die voorwaarden hadden te maken met het begin van, het gedrag tijdens en het einde van een oorlog. Inzet van wapens moest een verdedigend karakter hebben, burgers zo veel mogelijk ontzien en begaan onrecht herstellen.

Augustinus

Hoe ging Rome om met deze uitgangspunten? Niet altijd door zich er veel van aan te trekken. Bij de Europese godsdienstoorlogen in de zestiende en zeventiende eeuw had de Rooms-Katholieke Kerk geen schone handen. Via de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) wilde Filips II van Spanje de reformatorische kettlers uitroeien. Zoiets is nu ondenkbaar. Zeker sinds de komst van het alles en iedereen verwoestende kernwapen nam de twijfel toe of er nog wel zoiets bestaat als een rechtvaardige oorlog.

Albert Einstein zei al in 1949 dat 'de vrijgekomen kracht van het atoom alles veranderd heeft en een totaal andere manier

'Is gewapend verzet dan nooit gerechtvaardigd?'

van denken nodig maakt'. Massale inzet van kernwapens zou hele culturen vernietigen, het leefgebied van alle aardse organismen vergiftigen en genetisch 'potentieel' dramatisch vervormen. Het overleven van de mensheid zou onmogelijk worden gemaakt.

Maar nucleaire afschrikking kon in 1982 volgens paus Johannes Paulus 'nog steeds als moreel verantwoord worden beschouwd'. Daarbij zou het wel om 'een stap op de weg naar verdere ontwapening' moeten gaan. Maar wat vindt paus Franciscus nu in *Fratelli Tutti*? In voetnoot 242 zegt hij dat 'de heilige Augustinus een concept van rechtvaardige oorlog smeedde dat we in onze tijd niet langer overleefd houden'. Zeker, het gaat slechts om een voetnoot. In de acht alinea's die over oorlog gaan, lijkt de paus wat genuanceerder. Maar toch.

twee vragen

Twee kritische vragen liggen voor de hand. Stel dat er bij een conflict geen kernwapens in geding zijn. Is een rechtvaardige oorlog dan ook ondenkbaar? Op 11 september 2001 vernietigden terroristen met hulp van de Afghaanse taliban en al-Qaeda het World Trade Center en delen van het Pentagon. Was de Amerikaanse vergeldingsoorlog in het licht van Augustinus toen gerechtvaardigd? Ik denk eigenlijk van wel. Tweede vraag. Stel dat er bij een conflict wel staten met kernwapens betrokken zijn. Moet wat Augustinus zei dan per definitie de prullenmand in? Is gewapend verzet dan nooit gerechtvaardigd, ongeacht wat bijvoorbeeld Putin (Rusland) en Xi (China) doen? Is afschrikking om agressie te voorkomen dan niet meer te verdedigen, simpel omdat het risico van toch uitbrekend geweld en escalatie naar de kernbom niet helemaal uit te sluiten is? Maar wat weerhoudt Rusland er dan van met tanks de Baltische staten binnen te trekken en China ervan om Taiwan in te lijven? Amerika is in dat geval toch bij voorbaat machteloos gemaakt?

Zeker, ik kan me niet voorstellen dat er iemand is die het oneens is met alle alarmerende waarschuwingen over '100 seconden voor twaalf' van bijvoorbeeld de Raad van Kerken. Maar jammer genoeg lees ik zelden of nooit iets realistisch over hoe een kernwapenvrije wereld op een wel veilige manier kan worden bereikt. <

NL

ANP nd.nl/politiek BEELD ANP / BART MAAT

Rutte staat voor kiezer garant voor stabiliteit

► AMSTERDAM

In de coronacrisis zien kiezers VVD-leider Mark Rutte als een garantie voor stabiel bestuur. Andere partijen slagen er ook niet in de ideestrijd van de VVD te winnen.

Dat is volgens de *Volkscrant* de conclusie van het grote kiezersonderzoek dat I&O Research heeft uitgevoerd in opdracht van de krant. Na een jaar dat in het teken stond van de coronacrisis lijkt dat voor veel kiezers toch niet het belangrijkste verkiezingsstema. Het coronabeleid wordt door 21 procent genoemd als een onderwerp waar meer aandacht voor moet zijn. Gezondheidszorg scoort met 33 procent hoger, net als de woningmarkt (28 procent, een verdubbeling vergeleken met vier jaar geleden) en duurzaamheid (27 procent), aldus het onderzoek. De interesse voor de specifieke thema's is echter wel kleiner. Vier jaar geleden vond bijvoorbeeld 54 procent nog dat gezondheidszorg meer aandacht verdiende. Volgens onderzoeker Peter Kanne is dat een teken dat de pandemie toch een overheersende rol speelt. 'De coronacrisis ligt als een versluisende deken over alle thema's heen. Het gaat de kiezers niet per se om de aanpak van de coronacrisis. Het gaat ze om de vraag aan wie ze het leiderschap in deze crisis toevertrouwen.'

Demissionair premier Mark Rutte.

In de peiling is de VVD met 43 zetels ruim twee keer zo groot als CDA en PVV, die 19 zetels scoren. Daarna schommelt een groepje van D66, GroenLinks, PvdA en SP rond de 12 zetels.

Rutte speelt een doorslaggevende rol. Voor mensen die op de VVD stemmen, is hij een belangrijker factor dan de standpunten van de partij. Rutte profiteert daarbij van de coronacrisis. Mensen die 'stabiel bestuur' willen, kiezen vaak voor hem. De VVD is zo uitgegroeid tot een volkspartij, constateert onderzoeker Peter Kanne. 'Van jong tot oud, mannen en vrouwen, van oost tot west, in de stad en op het platteland, de VVD haalt stemmen in alle lagen van de bevolking.' <

RUTTE: NOG STEEDS NIET MET DE PVV IN ZEE

Premier Rutte gaat niet met de PVV in een nieuw kabinet zitten. Dat zei de VVD-leider vrijdagavond in het NOS-radioprogramma *Met het Oog Op Morgen*, nadat hij eerder deze week ook al een samenwerking met Forum voor Democratie van Thierry Baudet uitsloot. Een reden waarom hij niet met de PVV in zee wil, gaf Rutte niet. Hij antwoordde enkel

'nee, ook nog steeds niet', op de vraag of hij nog altijd geen samenwerking met de PVV wil. Ook bij de vorige verkiezingen in 2017 was de PVV van Geert Wilders voor Rutte geen optie als mogelijke coalitiepartner. Dat was toen vooral naar aanleiding van Wilders 'minder-minder-uitspraak' over Marokkanen.

NL

ANP nd.nl/politiek

Code Oranje: stop met bouwen windmolens

► DEN HAAG

Stop met het bouwen van windmolens op land en help mensen met het plaatsen van zonnepanelen op hun huis. Daarvoor pleit Richard de Mos, lijsttrekker van Code Oranje bij de Kamerverkiezingen. 'Op land is in veel gevallen geen draagvlak voor windmolens. Ze zorgen voor slagschaduw, geluidsoverlast, horizonvervuiling en huizen worden minder waard. Mensen krijgen ongevraagd

windmolens voor hun deur en willen die dingen niet, maar ze kunnen het niet tegenhouden', legt De Mos uit. Het idee komt uit de koker van partijgenoot Ruud Koornstra, die de onofficiële titel van nationaal energiecommissaris heeft. Koornstra wil dat de regels worden versoepeld, zodat energiebedrijven en installateurs consumenten leningen kunnen verstrekken voor zonnepanelen. <

FAMILIEBERICHTEN tarief via site € 1,18 per mm, per kolom, via mail € 1,31 per mm, per kolom. Prijzen zijn incl. 21% btw. Over telefonisch opgegeven advertenties kunt u niet reclameren.

Voor het vele medeleven dat wij mochten ontvangen – in welke vorm dan ook – na het overlijden van onze lieve en zorgzame moeder, oma en overgrootmoeder

Maaïke van Houweligen-Kroon

willen wij u allen hartelijk danken.

Kinderen, kleinkinderen en achterkleinkind

NL

THEO HAERKENS nd.nl/nederland BEELD WESLEY OVERMAN EN ERIK KORSTEN

Meer vleermuizen, ma

Er worden de laatste jaren meer vleermuizen geteld dan in 1986. In de afgelopen 25 jaar zijn de omstandigheden voor de dieren geleidelijk verbeterd, maar het gaat nog lang niet goed met de populaties. Het is maar de vraag in hoeverre meer waarnemingen duiden op reële verbetering.

► NIJMEGEN

Het gaat iets beter met de vleermuizen in Nederland, maar het gaat zeker nog niet goed met de kleine fladderaars, zo blijkt uit de cijfers van de Habitatrichtlijnrapportage uit 2019. Die lijken een behoorlijk contrast te vormen met de conclusie die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) een maand geleden op basis van dezelfde cijfers trok over de stand van de achttien in Nederland voorkomende soorten. De aantallen zijn vijf keer zo hoog als vijftig jaar geleden.

Om te weten of het goed gaat, wordt niet alleen gekeken naar de aantallen dieren, maar ook naar hun verspreiding en wat andere factoren. Samen zeggen die, meer dan cijfers alleen, iets over de gezondheid van populaties en hun kansen voor de toekomst. 'De Nederlandse vleermuizen komen uit een enorme dip', zet Marcel Schillemans de toon. Hij leidt binnen de Zoogdierverseniging het onderzoek naar de dieren. De vervijfvoudiging die het CBS noemt, is zonder meer spectaculair, zeker in het licht van de achteruitgang van de insecten, die enkele jaren geleden werd vastgesteld. Minder voedsel leidt immers tot minder predatoren. Schillemans wijst er echter op dat het met de meeste vleermuissoorten in Nederland zo slecht ging – een gevolg van de intensieve landbouw, gebrek aan oude bomen en gebruik van insecticiden en andere chemische stoffen – dat ze zelfs geen hinder hadden van die enorme achteruitgang van de insecten. 'Er was waarschijnlijk voldoende voedsel voor de vleermuizen die er toen waren.'

Pas als de stand van de vleermuizen verder opkrabbelt, zal de achteruitgang van de insecten een beperkende rol gaan spelen, verwacht Schillemans. Hij tekent aan dat insecten niet overal evenveel achteruit zijn gegaan en ook niet alle soorten in gelijke mate. 'Bovendien hebben de verschillende soorten vleermuizen niet allemaal hetzelfde menu en schakelen ze bijvoorbeeld over op vliegen als de dansmuggen schaars worden of andersom.'

tellingen

Wetenschappers doen hun uiterste best om de vinger aan de pols te houden en tellen samen met talloze vrijwilligers vleermuizen als die voor hun winterslaap in grote aantallen bij elkaar kruipen in kelders, grotten of op zolders. 'De winters worden milder, het kan best zijn dat onze tellingen minder opleveren omdat ze elders een schuilplaats vinden', illustreert Schillemans. Dat maakt het lastig te zeggen of het ze goed gaat of niet.

's Zomers zijn vleermuizen beweeglijker en dus lastiger te tellen. Daarom worden dan alleen de grijze

De ingekorven vleermuis, een soort die sterk in aantal is gegroeid.

grootvleermuis en de ingekorven vleermuis geteld als ze slapen. Meer vleermuizen worden geteld als ze bij het vallen van de avond hun slaapplek verlaten.

In de kraamtijd leggen sommige soorten wel tien tot vijftien kilometer af om in een insectenrijke omgeving te foerageren. Onderzoekers houden hier rekening mee ter voorkoming van dubbelstellingen. De diertjes stellen hoge eisen aan temperatuur en vochtigheid van de ruimte waar ze hun jongen ter wereld brengen en nemen die extra afstand op de koop toe.

Vrouwtjes die jagen, laten hun jongen achter bij tantes en oma's.

Vrouwtjes die op jacht gaan, laten hun jongen achter onder de hoede van tantes en oma's. Ook in het najaar wordt gemonitord. De activiteit van de laatvlieger, de gewone en ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis wordt dan gemeent vanuit een rijdende auto met een 'batdetector', een apparaat dat het ultra hoge geluid van vleermuizen opvangt en hoorbaar maakt. De verschillende soorten zijn herkenbaar aan frequentie, snelheid en vorm van de geluidspulsen. Bij deze detectiemethode kunnen weliswaar geen individuen worden geteld, maar die geeft wel een indruk van hun aanwezigheid in de lucht. Door het rijden wordt vermeden dat één dier

bij herhaling wordt geteld, vaste routes maken de cijfers vergelijkbaar. Zomer- en wintertellingen gaan niet altijd gelijk op. Bij de meervleermuis ontwikkelt de zomerpopulatie zich matig negatief en de winterpopulatie matig positief. De meeste vleermuizen houden er verschillende slaapplekken op na, die ze afwisselend gebruiken. Overwinteren doen ze vaak weer ergens anders. Migrerende soorten trekken wel duizend kilometer weg.

Net als bij vogels is het mogelijk dat dieren uit het noorden hier overwinteren, terwijl 'onze' vleermuizen dan naar het zuiden gaan. Dat kan het verschil verklaren tussen de aantallen die 's zomers en 's winters worden geteld, aldus Schillemans. 'We kunnen ook niet altijd alle dieren vinden. Ze zitten op plaatsen die wij niet kennen of ze kruipen zo diep weg, dat we ze niet kunnen zien.' Elementair bij de tellingen is dat ze zo veel mogelijk worden uitgevoerd onder dezelfde omstandigheden. 'Als je in een bunker vleermuizen telt en een olielamp gebruikt, tel je er minder dan wanneer je een sterke zaklamp gebruikt. Wie ervaring heeft, ziet en telt meer dieren. Naarmate de belangstelling voor de vleermuis groeit, doen meer mensen mee aan de tellingen en nemen de getelde aantallen toe.' Overigens worden de statistieken altijd gecorrigeerd voor dergelijke onzekerheden.

betekenis aantallen

De Zoogdierverseniging telt niet alleen, ze kijkt ook naar de betekenis van die aantallen. 'Een verdubbeling van het aantal getelde dieren lijkt een flinke verbetering, maar een

ar het gaat niet goed

ONTWIKKELING VLEERMUISOORTEN

Bij veertien van de achttien soorten vleermuizen die in Nederland voorkomen, wordt de populatieontwikkeling gevolgd. Over elf soorten is voldoende bekend om een trend te kunnen vaststellen. Acht soorten zijn er de afgelopen 25 jaar op vooruitgegaan. De ingekorven vleermuis en de franjestaart het sterkst, al vlak de groei van hun aantallen de laatste jaren weer wat af.

De twee soorten baardvleermuizen en de gewone grootoorvleermuis zijn sinds 1986 matig in aantal toegenomen en nemen de laatste tien jaar in hetzelfde tempo af. Ook de laatvliegers gaan sinds vijf jaar achteruit, terwijl de aantallen gewone en ruige dwergvleermuizen lijken toe te nemen.

In het algemeen is, over langere periodes gezien, sprake van groeiende populaties van vleermuizen. Niet alleen in Nederland, ook in de rest van Europa.

Op de Rode Lijst van beschermde dieren staan de ingekorven vleermuis, de vale vleermuis en de laatvlieger. De ingekorven vleermuis is iets minder kwetsbaar geworden en wordt nu gekarakteriseerd als 'gevoelig'. Uit de Habitatrichtlijnrapportage blijkt dat het met twee soorten 'goed' gaat en met tien soorten 'niet goed'.

►► zoogdierverseniging.nl
►► wur.nl/nl/nieuws

groei van tien naar twintig exemplaren betekent allermindst dat het goed gaat of dat zo'n populatie toekomst heeft. Zelfs forse groei van een populatie levert niet altijd een "minimaal duurzame populatieomvang" op als alle dieren bij elkaar blijven zonder zich te verspreiden.'

Als er wat met hun verblijfplaats, voedselbron of leefomgeving gebeurt, kan zo'n groep gemakkelijk verdwijnen.

Twee soorten, de franjestaart en de ingekorven vleermuis, zijn zo sterk in aantal gegroeid dat ze het totaalbeeld vertekenen. 'Als je die twee soorten weglaat, houd je een verdrievoudiging over sinds 1986 in plaats van de verviervoudiging die het CBS noemt.'

Hoewel sommige omstandigheden verbeteren, zijn er ook nieuwe bedreigingen. Uitgereken maatregelen

die het milieu dienen, schaden de vleermuis. Windmolens blijken net zo gevaarlijk voor vleermuizen als voor vogels. Insecten die zich in de luwte van de torens ophouden trekken de diertjes aan, die dan gemakkelijk door de wieken kunnen worden geraakt.

Tijdens de jaarlijkse trek vliegen vleermuizen vaak op grote hoogte en gebruiken ze hun sonar minder frequent dan wanneer ze op jacht zijn en riskeren door ronddraaiende wieken te worden geraakt. Zelfs luchtdrukverschillen die ontstaan door zwiepende wieken kunnen een vleermuis fataal worden. 'De longen worden beschadigd en zo'n beestje bezwijkt aan interne bloedingen.' Turbines stilzetten of minder snel laten draaien tijdens de trek, kan een oplossing zijn. Er wordt ook gewerkt aan signaleringssystemen die reage-

ren op zwermen vogels en vleermuizen.

Na-isolatie van huizen helpt de vleermuis evenmin: het vullen van spouwmuur en isoleren van daken kost schuilplaatsen. 'Onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen in een wijk is voor een woningcorporatie nog wel te doen, je kunt ter compensatie vleermuis kastjes ophangen of, beter, in de spouw ruimten vrijlaten.'

Voor een particulier is dat veel te duur, beseft de Zoogdierverseniging. 'Dat is wel echt een knelpunt.' Bij nieuwbouw daarentegen kan vrij gemakkelijk rekening worden gehouden met vleermuizen en vogels. Schillemans: 'Natuurinclusief bouwen is niet zo ingewikkeld. Het zou eigenlijk standaard moeten zijn.' <

De franjestaart.

IN MEMORIAM

DOOR HERMAN VEENHOF nd.nl/muziek BEELD RON BEENEN

STEEDS VRIJER OP TOETSEN

CHICK COREA (1941-2021)

Plezier in het spelen, probeerde de jazzmusicus en componist Chick Corea door te geven in zijn laatste boodschap. Zelf had hij dat tot het einde. De even eigenzinnige als beroemde toetsenist overleed op 9 februari aan kanker.

Corea werd bekend met een aantal baanbrekende albums rondom 1970: *Tones For Joan's Bones* en *Now He Sings, Now He Sobs*. Daarna veranderde hij de jazz, smeedde vrije en experimentele stijlen samen met meer traditionele, haast klassieke jazz, die aanvankelijk herkenbaar bleef: met zijn band Return to Forever en in 1978 met Herbie Hancock in *My Spanish Heart*. In de jaren tachtig vernieuwde hij elektrische en akoestische jazz, maakte *Children's Songs* en in 1990 *Inside Out - The Mozart Sessions* (met Bobby McFerrin). Na in 2001 met het Chick Corea New Trio de plaat *Past, Pre-*

sent & Futures (met Avishai Cohen) te hebben gemaakt, ging hij lang door met elektrische, experimentele muziek. Hij wordt gezien als een van de grondleggers van de jazz fusion.

Corea maakte de Fender Rhodes elektrische piano tot beroemd instrument. Op zijn vierde had hij al leren piano spelen. Beïnvloed door jazzartiesten als Dizzy Gillespie, Charlie Parker en Lester Young speelde hij samen met jazzgrootheden als trompettist Miles Davis, pianist Herbie Hancock en bassist Stanley Clarke. Vanaf de jaren zeventig raakte hij verknocht aan de Scientology-beweging van Ron Hubbard, een kruising tussen kerk en sekte; Corea wilde er een positieve psychologische boodschap uit halen: 'Ik wil echt verbinding maken met de wereld en ervoor zorgen dat mijn muziek iets voor mensen betekent.'

In Nederland trad Corea op met het Koninklijk Concertgebouworkest en Amsterdam Sinfonietta. Corea trad voor het laatst op in Nederland in 2017, in Rotterdam. De jazzartiest won 23 Grammy Awards, muzikale Oscars, waarvan de laatste vorig jaar werd uitgereikt voor het album *Antidote*, met 'latin'-muziek, dat hij maakte met zijn Spanish Heart Band. Tot zijn dood bleef hij opgewekt en muzikaal missionair: 'Ik hoop dat degenen die ook maar enigszins de behoefte hebben om te spelen, schrijven, optreden of anderszins, dat doen. Als het niet voor jezelf is, doe het dan voor de rest van ons. De wereld heeft niet alleen meer artiesten nodig, het is ook gewoon heel leuk.' <

NL

ANP nd.nl/nederland

Advocaat na aanslag: ik krijg geen rugdekking

► HILVERSUM

Advocaat en curator Philippe Schol, die in 2019 ternauwernood een moordaanslag overleefde, is teleurgesteld over de manier waarop justitie daarna met zijn beveiliging is omgegaan.

De raadsman doet daarover zijn beklag in een interview met *EenVandaag*. 'Ik ruim de rotzooi op van de bv Nederland. Als er dan wat gebeurt, verwacht je rugdekking maar die krijg je niet. Behalve als je aandringt. Het hele beveiligingsaspect vind ik dramatisch.'

Het is voor het eerst dat Schol zich publiekelijk uitlaat over wat hem is overkomen en welke gevolgen dat heeft gehad. De aanslag was nog geen twee maanden nadat in Amsterdam advocaat Derk Wiersum was vermoord. Dat veroorzaakte een aardshok in justitie Nederland. Schol liet op 6 november 2019 zijn hond uit bij zijn huis in het Duitse Gronau, net over de grens bij Enschede, waar hij kantoor houdt. Hij werd beschoten vanuit een auto en raakte levensgevaarlijk gewond. Twee mogelijke daders zitten momenteel vast. Een eventuele opdrachtgever is volgens Schol nog niet opgepakt.

Tegen *EenVandaag* zegt Schol dat hij meteen wist dat de moordpoging met zijn werk te maken had. Hij was in de

periode daarvoor onder meer door de Duitse politie gewaarschuwd dat er een concrete dreiging voor zijn leven bestond.

De waarschuwing kwam van de autoriteiten in Nederland, zegt Schol. 'Wat de dreiging dan precies inhield, kreeg ik niet te horen. Dat was vertrouwelijk. Bij navraag bij de Nederlandse autoriteiten werd mij kenbaar gemaakt dat ik mij geen zorgen hoefde te maken; veiligheidsmaatregelen waren niet nodig.'

Na de aanslag deden verhalen de ronde dat een faillissement van een sportschool in Hengelo de achtergrond was. Schol wil daar verder niet op ingaan. 'Die puntjes mogen anderen verbinden, het is nog onderwerp van rechercheonderzoek.'

boos

Schol zegt in het interview dat hij direct te horen kreeg dat hij zijn eigen beveiliging moest regelen. 'Ik vind dat ik dezelfde rugdekking moet krijgen als een rechter of een officier van justitie, wanneer je wordt geconfronteerd met een moordaanslag. Ik verricht een maatschappelijke taak en dan is de boodschap, red u zichzelf maar. Dan word je boos.'

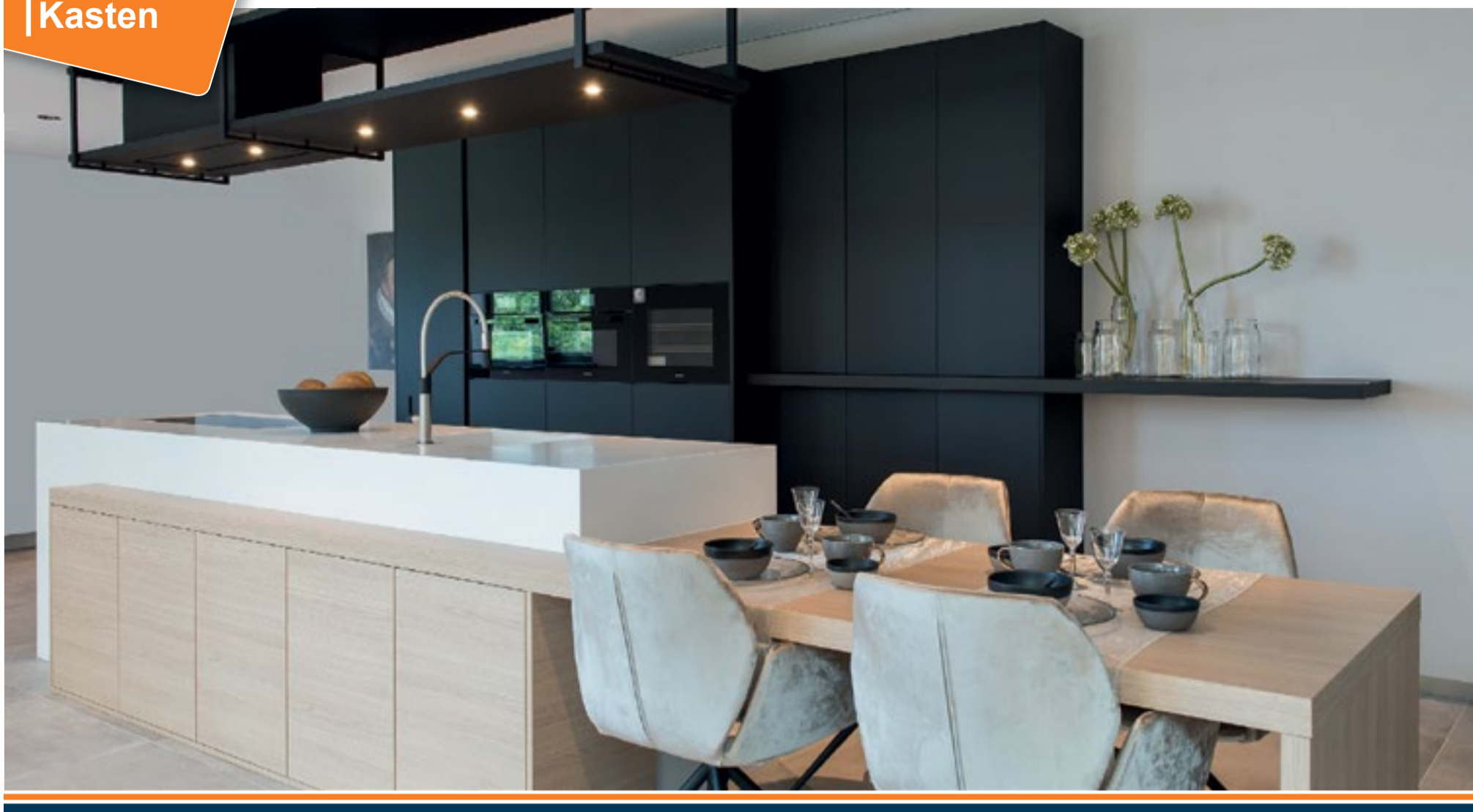
Schol zegt nog veel last te hebben van de ingrijpende gebeurtenis, zowel geestelijk als lichamenlijk. <

| Keukens
| Badkamers
| Vloeren
| Kasten

Middelkoop

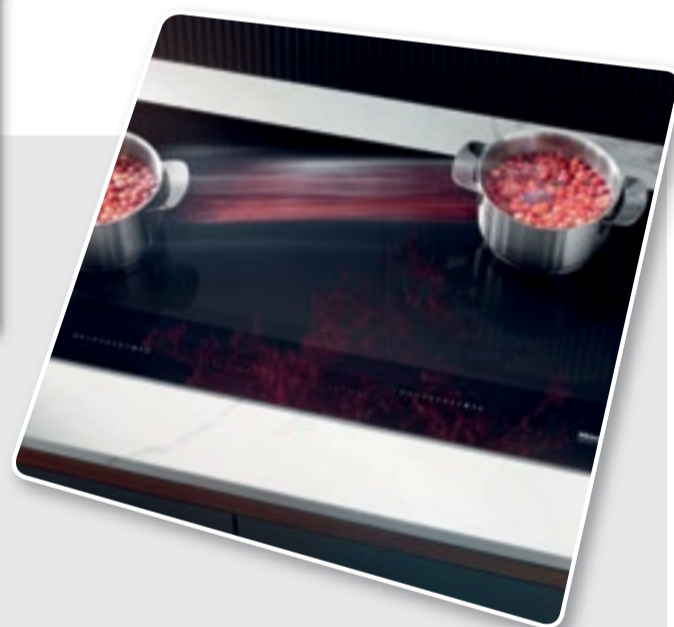
Dé specialistische totaalbeleving

4.000 m² showroom

Combi-stoomoven

Ontdek de nieuwe stoomovens.
Meerdere gerechten tegelijk bereiden. En perfect gegaard.
Temperatuur, bereidingstijd en volgorde van een gerecht worden automatisch berekend. Met warmhoud modus.

Volledige inductie

Veelzijdig en flexibel. Gebruik de gehele kookplaat, zonder voorgeprogrammeerde kookzones. De bedieningselementen verschijnen, met de intelligente panherkenning, altijd op de goede plaats.

Openingstijden

Maandag 09:00 - 17:30 uur

Dinsdag 09:00 - 17:30 uur

Woensdag 09:00 - 17:30 uur

Donderdag 09:00 - 17:30 uur

Vrijdag: 09:00 - 20:00 uur

Zaterdag: 09:00 - 16:00 uur

Lees ons beleid met betrekking tot het coronavirus op onze website.

MICHIEL KERPEL / RD nd.nl/economie BEELD WUR OPEN TEELTEN, YOUTUBE

Bomen op de akker keren terug

... In Lelystad opende in januari de eerste grote boerderij waar bomen tussen de voedselgewassen staan.

... Dat betekent terug naar de tijden van voor de intensivering van de landbouw.

► LELYSTAD

Op het regenwater dat in de groeven van de akkers is blijven staan, ligt een laagje ijs. Een kille noordoostenwind waait over de bevroren kluiten. Even verderop banen de machtige wieken van een aantal windmolens zich onophoudelijk een weg door de grauwgrijze bewolking. Het landschap doet mistroostig aan.

Als de lente aanbreekt, moet dat anders zijn. Dan komen hier talloze bomen in blad. In januari zijn op dit boerenland nabij Lelystad namelijk 1500 bomen geplant. In zes lange rijen van zo'n 300 meter. Schietwilgen, zwarte elzen, zwarte populieren en fladderiepen staan keurig in het gelid, samen met een flinke bamboestok. Binnen een paar jaar moeten deze snelgroeïende bomenrijen uitgroeien tot dichte hagen. Ze maken deel uit van wetenschappelijk onderzoek van Wageningen University & Research (WUR).

Maureen Schoutsen, projectleider van de nieuwe onderzoeksfaciliteit, wijst op de percelen tussen de hagen. 'We willen weten wat de invloed is van de bomen op de eenjarige gewassen die tussen de hagen worden gezaaid. Kan het economisch uit?'

argusogen

De onderzoekslocatie in Lelystad wordt de eerste grote agroforestry-boerderij van Nederland genoemd. Agroforestry staat voor veeteelt of akkerbouw in combinatie met bomen. Bomen hebben tot tien keer hun hoogte een positief effect op omliggende gewassen, legt Schoutsen uit. 'Denk aan windbreking en een verbeterde vochthuishouding. Of het op gang brengen van de nutriëntenstroom. De wortels van de bomen zorgen met hun pompwerking voor een stroom aan voedingsstoffen.' De meeste boeren zien juist vooral de nadelen, ze bekijken boslandbouw met argusogen. Bomen zorgen immers voor schaduw en onttrekken water aan de bodem, waardoor de opbrengst minder wordt. Dan moet je wel een dief van eigen portemonnee zijn om hierop over te stappen, zo klinkt de redenering. Ook staan de bomen op een vaste plaats, wat vruchtwisseling en de werkzaamheden bemoeilijkt.

cynisme

Wijnand Sukkel, collega van Schoutsen en onderzoeker naar agroforestry, begrijpt het cynisme. Het verdienmodel van boslandbouw is nu eenmaal een punt van aandacht. Idealiter brengen ook de bomen op de akker geld in het laatje. 'In sommige gevallen is dat niet eens nodig. Bijvoorbeeld als je een lokale boerderijwinkel runt, waarvoor het landschap en dus de recreatie van groot belang is. Of als je een boerderij hebt op de hoge zandgronden, zoals bij de Drentse Veenkoloniën. De bomen gaan verstuiving tegen, wat daar een groot probleem is.'

Op de duurdere gronden, zoals in de Flevopolder, zal er echt geld bij moeten, beseft ook Sukkel. Dat kan volgens hem door een houtig gewas te

Het oogsten van graan op een eerder demonstratieperceel voor boslandbouw in Lelystad.

telen dat geld oplevert, zoals hazelnoten, walnoten of fruit. 'Of door een beloning vanwege het stimuleren van de biodiversiteit, zoals een lagere rente of een hogere productprijs.' Dat de opbrengst van het eenjarige gewas wat daalt, is een feit. 'Toch valt dat mee. Het is zo'n 5 tot 10 procent, blijkt uit onderzoek. Dat komt doordat het gewas in het midden tussen de bomenrijen juist meer oplevert. De rijen zijn daarbij noord-zuid georiënteerd om zonlicht optimaal te benutten.'

Mengteelten pakken namelijk positief uit voor de opbrengst, blijkt uit wetenschappelijk onderzoek. Niet alleen de nutriëntenpomp speelt daarbij een rol, maar ook de vermindering van ziekten en plagen. 'Monocultuur is vragen om problemen, dat is ziektegevoelig. Hoe meer gewasdiversiteit, hoe minder bestrijdingsmiddel je nodig hebt.'

machinaal oogsten

Dat bomen water gebruiken is natuurlijk waar, maar ook daar zit een ander aspect aan, aldus Sukkel. 'Tegeïk verbetert de gewasdiversiteit de vochthuishouding en de afwatering. Daarnaast beperken de bomen en hun schaduw de hitte en het uitdrogen van de bodem in de zomer.' De meeste vormen van agroforestry houden rekening met mechanisatie. 'Bomen staan niet kriskras door elkaar, maar worden in rijen aangeplant op een afstand tussen de 50 en de 200 meter. Op die manier kun je de akkers en het houtgewas – zoals

de hazelnoten – machinaal oogsten.' Onder meer de optimale afstand tussen de bomenrijen wordt op de 15 hectare in Lelystad onderzocht. Er zijn daar twee gewasstroken van zo'n 110 meter en twee van 54 meter breed.

Met sensoren wordt alles nauwkeurig in de gaten gehouden, zoals de luchtvochtigheid en de bodemtemperatuur. Ook de opbrengst van gewassen wordt gemonitord. Schoutsen: 'De komende jaren gaan we onder meer aardappels, wortel, ui en

tarwe testen.' Direct naast de snelgroeïende haag worden nog hazelaars aangeplant om ook de economische haalbaarheid te onderzoeken. Ondertussen groeit de interesse in boslandbouw in Nederland, ziet Schoutsen. Op een webinar eind vorig jaar kwamen tachtig akkerbouwers af. Verder willen naast de provincies Noord-Brabant en Noord-Holland ook Gelderland en Zeeland aan de slag met agroforestry.

noodzaak

Boslandbouw wordt wereldwijd al veel toegepast, bijvoorbeeld in de Sahelregio om erosie en droogte tegen te gaan. WUR-onderzoeker Sukkel verwacht dat in Nederland de noodzaak ervan zal toenemen. 'De gangbare teelt is niet meer houdbaar. Er mogen steeds minder pesticiden gebruikt worden. Daarnaast accepteren we niet meer dat de biodiversiteit terugloopt. En tot slot willen we klimaatverandering tegengaan.' Want ook bij het tegengaan van die laatste kan boslandbouw helpen. Bomen slaan niet alleen zelf CO₂ op, ook in de bodem wordt extra koolstof vastgelegd, legt Sukkel uit. 'Dat komt doordat bladeren en takken afvallen en vervolgens door micro-organismen worden afgebroken. Het staat als een paal boven water dat de landbouw moet veranderen. Hoe groot agroforestry precies gaat worden, hangt ervan af of we het met zijn allen willen. Alleen dan kunnen we de financiële belemmeringen oplossen.' <

'AGROFORESTRY KAN OPLOSSING ZIJN'

Akkerbouwer Piet Hermus (55) uit Zevenbergschen Hoek in Noord-Brabant begon vorig jaar met een kleinschalig experiment met wilgen en hazelaars tussen zijn akkers. Als gangbare boer staat Hermus neutraal tegenover de proef die hij doet samen met de Wageningen University. 'Het kan slagen en falen. Ik heb geen mening over een resultaat. Mogelijk is het een deel van de oplossing.'

De afdelingsvoorzitter van ZLTO, een organisatie voor boeren en tuinders,

vindt experimenteren belangrijk. 'Met de biodiversiteit gaat het slecht en klimaatverandering is een urgent probleem. Samen met bosbouwers staan wij als boeren aan het front. Wij kunnen koolstof opslaan in bomen en bodem. Niemand anders kan dat. Door te experimenteren probeer ik een oplossing te vinden.' Hermus ziet zijn perceel met boslandbouw als een statement aan de maatschappij. 'Ik daag iedereen uit het gesprek aan te gaan. We moeten het samen doen.'

WEER NEDERLAND

RAYMOND KLAASSEN

Dooi

Na een koude winterse periode die het hart van de winterliefhebber sneller deed kloppen is het nu voorbij met het winterweer. Vandaag valt de dooi het land binnen en vanaf morgen zien we temperaturen ruim boven het vriespunt. De dooiaanval gaat gepaard met regen. De eerste regen valt in het westen al direct in de late nacht en vroege ochtend. De regen trekt gestaag verder naar het oosten en in het binnenland kan eerst enige tijd sneeuw vallen. Met name in de noordelijke helft van het land kan de temperatuur aan de grond nog onder nul zijn waardoor er enige tijd gladheid kan ontstaan. In de middag verdwijnt eventuele gladheid als de temperatuur verder oploopt. De maxima liggen in de middag tussen 2 graden in het uiterste noorden en 6 graden in de zuidelijke provincies. De wind waait uit zuidelijke richtingen en is meest matig. Dinsdag wordt de aangevoerde lucht nog zachter. Ook dan is het bewolkt en zijn er perioden met regen. In de middag kan het al 6 tot 10 graden worden. Sneeuw en ijs zullen dan snel verdwijnen. Dit kan wel bij grote ijsoppervlakten tot zeer grijs weer leiden. Na dinsdag wordt het op veel plaatsen nog zachter als de wind overtuigend uit het zuidwesten gaat waaien. Het blijft daarbij wisselvallig. In het weekend is er meer zon.

EXTREMEN

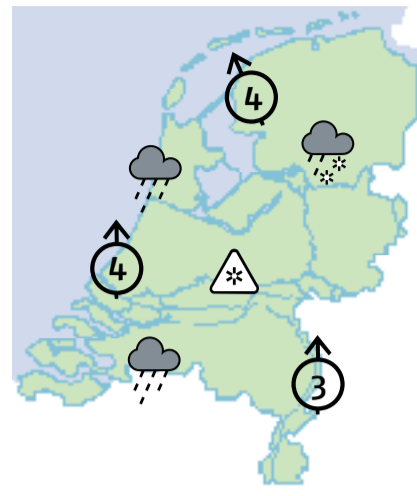
Warmst:	15,1 °C	in 1998
Koudst:	-19,5 °C	in 1956
Natst:	15,5 mm	in 1995

VORIG JAAR

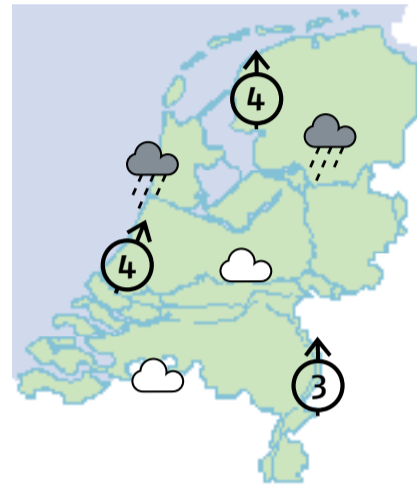
Maximum	13,5 °C
Minimum	7,5 °C
Aantal mm	0,1 mm

VANOCHTEND

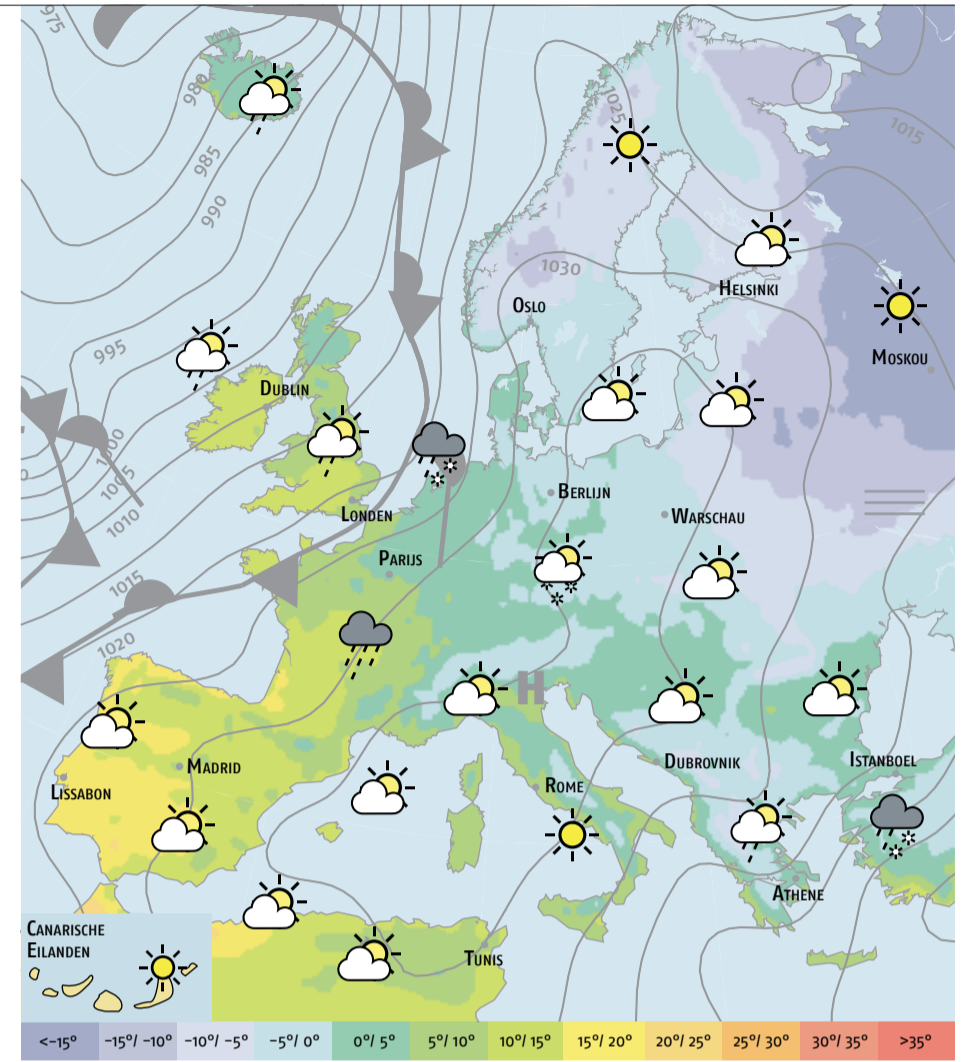

VANMIDDAG

- zonnig
- opklaringen
- bewolkt
- buien
- onweer
- regen
- sneeuwregen
- sneeuwbuien
- sneeuw
- mist
- wind in Bft
- warmtefront
- koufront
- H** hogedrukgebied
- L** lagedrukgebied
- 1000- isobar

EUROPA

NEDERLAND				EUROPA				WERELD			
stad	vandaag	morgen	°C	stad	vandaag	morgen	°C	stad	vandaag	morgen	°C
Amsterdam	nat.	3 neerslag	8	Athene	regenbui	5 nat.	5	Antalya	regen	14 regenbui	10
Apeldoorn	nat.	3 neerslag	8	Barcelona	bewolkt	11 bewolkt	14	Bangkok	bewolkt	33 zonnig	34
Arnhem	nat.	3 neerslag	8	Berlijn	sneeuw-	-1 sneeuw	3	Buenos Aires	bewolkt	30 bewolkt	27
Breda	neerslag	4 neerslag	9	Boedapest	zonnig	1 bewolkt	0	Casablanca	bewolkt	23 bewolkt	18
Den Bosch	neerslag	3 regen	8	Bordeaux	bewolkt	14 bewolkt	15	Curacao	regenbui	29 regenbui	29
Den Haag	nat.	4 neerslag	9	Brussel	neerslag	5 regenbui	11	Delhi	zonnig	29 zonnig	30
Den Helder	neerslag	4 neerslag	8	Dublin	regenbui	13 bewolkt	11	Johannesburg	regenbui	28 bewolkt	24
Eindhoven	neerslag	4 neerslag	10	Frankfurt	ijzel	0 bewolkt	6	Lima	zonnig	24 zonnig	24
Emmen	sneeuw	2 neerslag	6	Heraklion	regen	10 regenbui	7	Los Angeles	bewolkt	18 bewolkt	20
Enschede	nat.	3 neerslag	8	Innsbruck	regenbui	2 regenbui	8	Melbourne	bewolkt	27 bewolkt	32
Groningen	ijzel	2 neerslag	6	Kopenhagen	sneeuw	0 nat.	1	Mexico City	zonnig	24 zonnig	24
Leeuwarden	sneeuw	3 neerslag	6	Las Palmas	zonnig	22 zonnig	21	Nairobi	bewolkt	27 bewolkt	27
Lelystad	nat.	2 neerslag	8	Lissabon	bewolkt	17 bewolkt	16	New Orleans	regen	5 bewolkt	4
Maastricht	neerslag	6 neerslag	10	Londen	regenbui	12 regen	10	New York	ijzel	-1 ijzel	-2
Middelburg	neerslag	5 neerslag	10	Madrid	bewolkt	14 bewolkt	14	Paramaribo	regenbui	30 regenbui	30
Nijmegen	nat.	3 neerslag	9	Milaan	bewolkt	6 bewolkt	8	Peking	zonnig	7 zonnig	1
Rotterdam	neerslag	5 neerslag	9	Moskou	zonnig	-18 heilig	-15	Seoul	bewolkt	2 sneeuw-	0
Terschelling	sneeuw	3 regen	6	Nice	bewolkt	9 bewolkt	13	Singapore	bewolkt	30 bewolkt	32
Utrecht	ijzel	4 neerslag	7	Oslo	sneeuw	-8 sneeuw	-3	Sydney	regenbui	22 regenbui	25
Venlo	nat.	3 neerslag	9	Parijs	neerslag	7 regenbui	11	Tel Aviv	bewolkt	19 regenbui	21
Vlissingen	neerslag	5 neerslag	10	Rome	zonnig	8 bewolkt	8	Tokio	regen	15 zonnig	13
Winterswijk	nat.	3 neerslag	7	Sofia	bewolkt	-2 bewolkt	-2	Toronto	sneeuw-	-9 bewolkt	
Zierikzee	neerslag	5 neerslag	10	Stockholm	bewolkt	-5 bewolkt	-3	Tunis	bewolkt	11 zonnig	15
Zwolle	sneeuw	2 neerslag	7	Warschau	bewolkt	-2 bewolkt	-2	Vancouver	nat.	4 bewolkt	6

ZON	
vandaag	morgen
▲ 07:54 uur	▲ 07:52 uur
▼ 17:53 uur	▼ 17:55 uur
MAAN	
vandaag	morgen
▲ 09:41 uur	▲ 09:54 uur
▼ 22:04 uur	▼ 23:13 uur
MAANSTANDEN	
Eerste kwartier	19 feb
Volle maan	27 feb
Laatste kwartier	06 maa
Nieuwe maan	13 maa

MAANDAG	DINSDAG	WOENSDAG	DONDERDAG	VRIJDAG	ZATERDAG
-1° 4°	3° 7°	5° 9°	4° 10°	4° 9°	6° 11°
30% Z 3	30% ZO 3	20% ZW 3	60% ZW 3	35% ZW 3	5% Z 3

HOOGWATER		
locatie	vandaag	morgen
Delfzijl	02:00 uur	14:25 uur
Dordrecht	06:44 uur	19:04 uur
Harlingen	---	12:05 uur
IJmuiden	06:04 uur	18:17 uur
Rotterdam	06:11 uur	18:28 uur
Stavenisse	05:55 uur	18:20 uur
Vlissingen	04:15 uur	16:37 uur
Yerseke	05:53 uur	18:20 uur

WATERHOOGTE (CM)		
stad	vandaag	morgen
Arnhem	1054	-51
Keulen	4053	-53
Konstanz	39568	-2
Lobith	1248	-65
Zwolle	211	-20

COLOFON

Uitgever: Nederlands Dagblad B.V.
 Berkenweg 11, 3818 LA Amersfoort.
 Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort.
 Tel. 088 1 999 999, www.nd.nl.
 Nederlands Dagblad B.V. maakt deel uit van Nedag Uitgevers B.V.
 Directie: Rinder Sekeris en Sjirk Kuijper
 Uitgever: Rinder Sekeris

REDACTIEADRESSEN
ALGEMEEN Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort, tel. 088 1 999 999; e-mail: redactie@nd.nl
POLITIEKE REDACTIE Postbus 20018, 2500 EA Den Haag, tel. 070 3183180; e-mail: politiek@nd.nl

ABONNEMENTEN
 tel. 088 1 999 999, e-mail: abonneeservice@nd.nl
ABONNEMENTSPRIJZEN
 Digitaal en papier per maand € 40,90
 per kwartaal € 120,75
 per jaar € 468,00
 Digitaal en zaterdag papier per maand € 28,90
 per kwartaal € 82,90
 per jaar € 309,90
 Digitaal, vrijdag en zaterdag papier per maand € 32,00
 per kwartaal € 95,00
 per jaar € 369,00

Zaterdag alleen papier
 per maand € 19,50
 per kwartaal € 56,90
 per jaar € 212,60
 Digitaal per maand € 23,75
 per kwartaal € 70,90
 per jaar € 275,00

STUDENTENABONNEMENTEN, PRIJS PER MAAND
 Digitaal en papier € 20,45
 Digitaal en zaterdag papier € 14,45
 Digitaal, vrijdag en zaterdag papier € 16,00
 Digitaal € 11,88

ALGEMENE VOORWAARDEN
 Prijzen zijn inclusief btw. Abonnementen kunnen op elk gewenst moment ingaan. Opzeggingen van een abonnement ontvangen wij bij voorkeur telefonisch. De opzegging moet een maand voor de nieuwe betaalperiode binnen zijn bij de afdeling abonneeservice. Het moment van opzeggen is de dag waarop de opzegging bij ons binnen is. Voor de volledige versie van de Algemene voorwaarden verwijzen wij u naar nd.nl/av en voor het gebruik van uw persoonsgegevens naar nd.nl/privacy. Op verzoek sturen wij u de algemene voorwaarden op papier toe.

ADVERTENTIES
 Tel. 088 1 999 999, ma. t/m vr. 8.30-17.00 uur; site: nd.nl/adverteren.

FAMILIEBERICHTEN via site: www.ndadvertenties.nl € 1,18 per mm, per kolom; via e-mail (opmaak ND): familiebericht@nd.nl € 1,31 per mm, per kolom.
TIPS via site: www.ndadvertenties.nl.
ZAKELIJKE ADVERTENTIES via site: www.nd.nl/adverteren; via e-mail: advertentie@nd.nl

SLUITINGSTERMIJN familieberichten vóór 16.00 uur; tips één dag voor plaatsing vóór 12.00 uur; zakelijke advertenties reserveren vóór 09.00 uur, aanleveren vóór 11.00 uur.
SLUITINGSTERMIJN MAANDAGEDITIE familieberichten via site en e-mail zaterdags tot 16.00 uur; tips vrijdags tot 12.00 uur; zakelijke advertenties vrijdags tot 12.00 uur.

AUTEURSRECHTEN
 Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van de inhoud van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Nederlands Dagblad B.V., c.q. de desbetreffende auteur.

BANK
 IBAN NL79 RABO 0329 6800 99
 BIC-code RABONL2U
 Identificatienummer: NL44ZZ090569430000

BEZORGING
 Informatie over bezorging tijdens kantooruren: 088 1 999 999. Op zaterdag van 8.30 tot 10.30 uur. Mailen kan ook: service@nd.nl of ga naar onze

site nd.nl/bezorging. Of SMS 222 naar 1008 (55 cent per bericht) wanneer u vandaag geen krant hebt ontvangen. Wanneer u voor het eerst gebruik maakt van deze service, vermeld dan uw e-mailadres, postcode en huisnummer.

ND IN Aangepaste Leesvorm
 Het ND is in aangepaste leesvorm verkrijgbaar bij Stichting Aangepast Lezen, Den Haag, tel. 070 3381500. klanten@aangepastlezen.nl

REDACTIE HOOFDREDACTIE
 Sjirk Kuijper (hoofddirecteur)
 Daniël Gillissen (adjunct-hoofddirecteur)
 Hugo de Bruijne (adjunct-hoofddirecteur)

TEAM KRANT
 Cees Dorland (chef), Jenneke van Garderen-Hoogland, Hugo de Bruijne (eindredactie), Roeland van Mourik, Harco Ploegman, Wisanne van 't Zelfde (bureauirectie), Margreet Doornbal, Aldien Kruijenga, Irene Laseur, Greet Veenstra (correctie), Judith Arendsen-Fokker, Egbert Bonte, Wilco Pot, Patrick Staal, Christel Versteeg-van de Pol (vormgeving), Marco van den Berg, Peter Dees, Astrid van den Hoek, Helga van Kooten, Maaike Legemaat, Marcha-Lie Moal (freelance)

TEAM ONLINE
 Jasper den Boon (freelance), Harm Bosma, Robin van Deutekom, Anneke Groen, Fokke Holwerda

TEAM MAATSCHAPPIJ
 Aaldert van Soest (chef), Jan van Benthem, Gerard Beverdam, Willem Bouwman, Auke van Eijssden, Sanne van Grafhorst, Ruth van der Kolk, Sjoerd Moussie, Remco van Mulligen, Annegina Randewijk (freelance), Eduard Sloot, Ruurd Ubels, Hans-Lukas Zuurman

TEAM GELOOF
 Dick Schinkelshoek (chef), Gerald Bruins, Bert Hagens, Wim Houtman (eindredacteur Zondag), Marinde van der Breggen (freelance), Eline Kuijper, Ilona de Lange, Hilbert Meijer, Rick Moeliker, Hendro Munsterman (freelance), Herman Veenhof

TEAM LEVEN
 Reiny de Fijter (chef), Rien van den Berg, Sophia Geuze-Verboom, Piet de Jong, Maurice Hoogendoorn (eindredacteur Gulliver), Rimme Mastebroek, Petra Noordhuis, Hilbrand Rozema, Linda Stelma (eindredacteur Zaterdag, freelance), Eymeke Verhoeven-Lobbezo

TEAM OPINIE
 Frans Tijssen (chef), Gerard ter Horst, Reina Wiskerke, André Zwartbol

SANNE VAN DER VALK / VK nd.nl/economie BEELD SABINE VAN WECHEM

Deelscooter verovert de stad

... Via de app felyx kunnen mensen in acht grote steden al gebruikmaken van elektrische deelscooters. Het wordt gezien als het medicijn tegen de dichtslibbende stad.

... Ook in het buitenland neemt de belangstelling toe.

► AMSTERDAM

Felyx-oprichter Quinten Selhorst (33) komt een paar minuten te laat binnenvallen bij zijn Amsterdamse werkplaats. Er was iets met zijn e-scooter en een ontbrekende regenbeschermers, verontschuldigt hij zich, en dat in combinatie met een flink pak neerslag. Uiteindelijk heeft hij zélf dus maar een felyx gehuurd, via zijn eigen app. Die had namelijk wel een behaaglijke regenhoes. Het tekent het gemak waarmee de stedeling tegenwoordig op zo'n donkergroene elektrische deelscooter kan stappen. Verspreid over acht grote steden staan inmiddels zeker 3000 exemplaren die met behulp van een app kunnen worden opgespoord, gereserveerd en ontgrendeld. Ook buiten de landsgrenzen is felyx aan een opmars bezig, zoals in de Belgische hoofdstad Brussel.

muurvast

'We zijn nu een echt bedrijf, een scale-up', zegt Selhorst. 'Met 130 man in dienst.' En dan te bedenken dat hij en zijn huisgenoot Maarten Poot nog niet zo heel lang geleden, in 2015, samen in een deelauto zaten. Ze waren op weg naar een vriend aan de andere kant van de stad en zaten muurvast in een Amsterdamse verkeersader. Tot hun ergernis werden ze links en rechts ingehaald door brommers. 'Waarom', dachten ze, 'bestaat er eigenlijk niet een deeloplossing voor scooters?'

De twintigers hadden al langer de ambitie om een eigen bedrijf te beginnen en dit leek ze een mooie uitdaging. Naast hun baan als consultants struinden ze het internet af. Er was toevallig net een elektrische brommer op de markt gekomen waarin software en hardware van de autodeelindustrie konden worden geïntegreerd.

Selhorst en Poot moesten op zoek naar 'de gouden driehoek' om hun software en hardware te verbinden met 'de cloudbox' (de servers). Potloodschetsen werden een businessmodel. De twee zegden hun comfortabele baan en een comfortabel salaris op voor een start-up waarvan de kans dat het gaat slagen statistisch gezien minder dan 10 procent is. Vier vermogende Nederlanders durfden het aan vier ton risicokapitaal en zeven ton asset financiering in de start-up te steken. In de zomer van 2017 reden de eerste honderd e-scooters in Amsterdam. Inmiddels is de elektrische deelscooter de snelst groeiende vorm van deelvervoer in Nederland. Ze worden gezien als het medicijn tegen de dichtslibbende stad: wendbaar, stil en volgens Selhorst beter voor het milieu dan een auto. Al is het aantal autogebruikers dat een felyx pakt vooralsnog in de minderheid: 30 procent ten opzichte van 50 tot 70 procent van de gebruikers die anders de fiets of benenwagen zou nemen.

blij met concurrentie

Het succes van felyx bleef ook bij andere ondernemers niet onopgemerkt.

FELYX

WAAR: Amsterdam
SINDS: 2017
AANTAL WERKNEMERS: 130
JAAROMZET: In 2020 verdubbeld t.o.v. 2019

Na twee jaar alleenheerschappij moet het de markt nu delen met nieuwkomers Check en Go Sharing. Selhorst gaat niet gebukt onder die toegenomen concurrentie. Sterker: hij is er blij mee, zegt hij. 'Vanuit de gemeente Amsterdam zijn bijvoorbeeld maar twee vergunningen verleend: een voor ons en een voor Check. Samen hebben we zeventien brommertjes, daardoor hebben we een betere propositie naar de klant, want die heeft grotere kans een brommer in de buurt te vinden.' Dat gemeenten als Amsterdam terughoudend zijn in het vergunnen van deelscooters heeft ongetwijfeld te maken met de nog levendige herinnering aan de deelfietsen van Aziatische makelij. Die werden enkele jaren geleden met honderden tegelijk in de markt gepompt en slingerden vervolgens verwaarloosd rond. Overigens zijn stedelingen niet onverdeeld enthousiast over deelscooters in de publieke ruimte. Onder de hashtag #felyxchallenge worden op Twitter punten uitgedeeld voor foto's van fout geparkeerde brommers in onder meer bloemenperkjes en op blindengeleidestraten.

Volgens Selhorst zijn deelscooters vooral slachtoffer van beeldvorming. 'We zijn een zichtbaar product dus dat is makkelijk klagen. Als je kijkt naar het aantal overlastmeldingen, gaat het om 0,007 procent van de parkeeracties.' Gebruikers die de scooters verkeerd parkeren, worden daarop aangesproken. Na drie overtredingen worden ze van de app verwijderd.

Hetzelfde geldt voor gebruikers die schade rijden. Al is lang niet altijd te achterhalen wie daarvoor verantwoordelijk is, want schade is vaak het gevolg van vandalisme.

In de Amsterdamse werkplaats hebben de monteurs er zo hun eigen benamingen voor. 'Waterscooters' zijn uit de gracht gevist, 'bomscooters' zijn brand gestoken.

Er bestaat nog geen diagnose voor een nieuwe kwaal: die van scooters waarmee is gegooid, zoals tijdens de avondklok-rellen. Het noopte felyx ritten naar 'risicogebieden' op te schorten.

expansiedrift

De financiële gevolgen van dergelijke schades zijn te overzien. 'De kappen van die brommers zijn van plastic. Vervanging kost een paar euro.' Daardoor gaat zo'n scooter jarenlang mee en blijft er van de 30 cent die de felyx-gebruiker per minuut betaalt genoeg over om op de balans meer geld over te houden dan er in het bedrijf gaat. Selhorst en Poot hebben inmiddels zelfs genoeg bij elkaar om ook Duitsland en Frankrijk te veroveren. Al gooit corona tijdelijk de rem op die expansiedrift. Selhorst: 'Ik denk dat veel mensen in de toekomst individueel openbaar vervoer zullen verkiezen boven opgepropt zitten in het ov. Maar dan is het natuurlijk wel belangrijk dat we niet tot de zomer in lockdown zitten.' <

Oprichter Quinten Selhorst

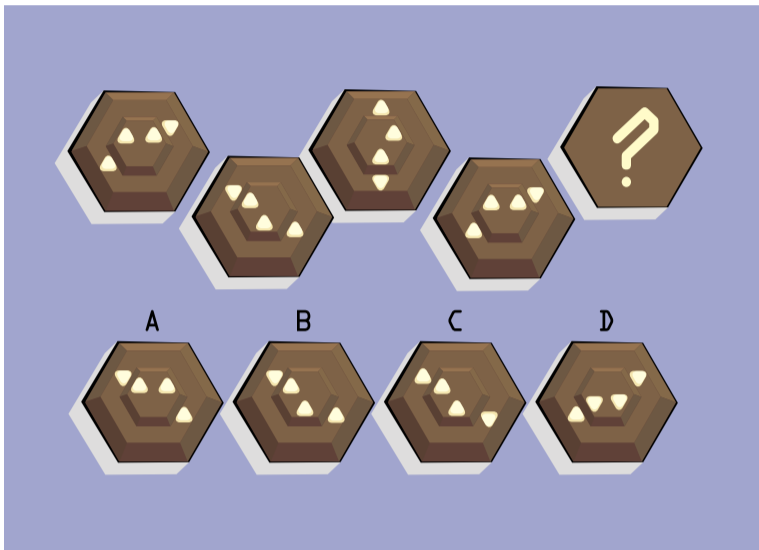
In de werkplaats van felyx worden kapotte e-scooters opgelapt.

PUZZEL

Oplossing vorige breinbreker

D. Aan knop A gaf Brian één draai naar links. Aan knop B gaf hij twee draaien naar links. Aan knop C gaf hij drie draaien naar links. Dus aan D moet hij vier draaien naar links geven en komt hij zo op dezelfde stand terecht.

Welke praline (A-D) komt er op de plaats van het vraagteken?

BrainSnack® ©2004 PeterFrank. All Rights Reserved

RECEPT

REDACTIE ND nd.nl/varia BEELD ND

Komkommer-venkelsalade met gin-tonic zalm

Lang geleden werd verse zalm gemarineerd om de vis langer te kunnen bewaren. Vandaag de dag marinieren we met name om een aangename twist aan de zalmsmaak te geven. Door de vis maximaal een etmaal te marinieren geef je de filet een licht bittere touch van gin en tonic.

INGREDIËNTEN
VOOR 2
PERSONEN

► gemarineerde zalm
• 200 g zalmfilet, met vel
• 1 el korianderzaad
• 1 el venkelzaad
• 2 jeneverbessen
• 3 zwarte peperkorrels
• rasp van 1 citroen
• 2 el bruine suiker
• 2 el grof zeezout
• 1 el gin
• 1 el tonic
• peper

► salade

• 50 g tuinbonen, gedopt
• ½ komkommer, in dunne plakken gesneden
• ½ venkel, in dunne plakken gesneden
• 3 takjes dille, blaadjes geplukt
► dressing
• rasp en sap van ½ sinaasappel
• ½ el mierikswortelrasp
• 1 el olijfolie, extra vierge
• 2 tl walnotenolie
• sap van ½ limoen
• zout en peper

► Veggies & Fish, Bart van Olphen.
Uitg. Fontaine, 2020. 256 blz. € 32

BEREIDING

Leg de zalm met het vel naar boven en maak inkepingen van 2 cm lang en 1 cm diep in de huid. Bedek een schaal met plasticfolie. Leg de zalmfilet erop met de velzijde naar beneden. Stamp het korianderzaad, venkelzaad, de jeneverbessen en zwarte peperkorrels fijn in een vijzel – dit hoeft niet helemaal fijn; de kruiden mogen nog wel iets van structuur behouden. Voeg de helft van de citroenrasp toe en roer door. Meng met het suiker, zout en de gin en tonic. Verdeel het mengsel over de zalm en dek strak af met plasticfolie. Leg er een bord of schaal met iets zwaars op zodat de smaken goed in de zalm trekken. Zet 18-24 uur in de koelkast om te marinieren. Haal de zalm uit de koelkast en schraap de marinade van de vis. Spoel de vis onder zacht stromend water af en dep droog met keukenpapier. Verwijder met een keukenmes het vel van de vis. Strooi de resterende citroenrasp over de vis en maal er

wat peper over. Snijd de vis in rechte plakken van zo'n ½ centimeter dik. Maak de dressing door de rasp en sap van de sinaasappel te mengen met de mierikswortelrasp, olijfolie, walnotenolie en het limoensap. Breng op smaak met zout en peper. Blancheer de tuinbonen 10-12 minuten in een pan met zacht kokend water met een snuf zout. Laat de tuinbonen afkoelen onder koud stromend water. Meng de komkommer, venkel en tuinbonen met de dressing en de dille. Serveer deze salade met de plakken zalm erbovenop.

TIP

Je kunt met evenveel werk ook een hele zalmfilet marinieren. Verviervoudig dan de ingrediënten. <

FEUILLETONS

SUDOKU

	1	3			8		5	6
				7	1	3		9
9	6			5			8	
4				6			3	8
1	5				7		4	2
	3	9	5		2		7	
2				9	6	8		
	9		2		4	7		5
6	4			1			9	

OPLOSSING
WOORDZOEKER
VAN ZATERDAG
eerlijk

OPLOSSING SUDOKU
MEDIUM VAN ZATERDAG

2	3	1	8	7	9	4	5	6
5	4	7	1	2	6	8	3	9
9	6	8	4	3	5	2	1	7
6	7	9	3	8	4	5	2	1
8	2	3	6	5	1	9	7	4
4	1	5	7	9	2	6	8	3
1	8	6	5	4	7	3	9	2
3	9	4	2	1	8	7	6	5
7	5	2	9	6	3	1	4	8

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

		1						2
		8	5	3				
6	4		7					
3			9		1	7	6	
		2	3		8		1	4
						2		
1			8		5		7	
				6				3
			1			9		

© Sanders Puzzelboeken
210215

OPLOSSING SUDOKU
HEAVY VAN ZATERDAG

7	4	6	9	3	2	1	8	5
9	1	2	8	5	4	7	3	6
5	3	8	7	6	1	4	2	9
2	8	5	4	7	6	3	9	1
1	7	4	3	9	5	8	6	2
6	9	3	2	1	8	5	7	4
8	5	7	6	4	9	2	1	3
4	2	9	1	8	3	6	5	7
3	6	1	5	2	7	9	4	8

FUNNY OP WERELDREIS

8. 'We komen eraan', roepen ze tegelijk. 'Hup, Funny. Kom, kleine snertlander.' 'Zet je mobiel uit,' roept Tara. 'Straks horen ze je!'

Eva kijkt Carolien woest aan. Snertlander klinkt niet oké. Ze baalt al dat de tweeling haar pony heeft gevonden. Een loslopende pony is best een afgang, vindt ze. 'Wees blij dat ze Funny hebben gevonden', zegt Carolien.

Carolien stuurt Bruno dwars door het bos richting het ven. Eva sjokt achter haar aan. 'Ik zie het water al glinsteren', zegt Carolien na een paar minuten. In de verte hoort Eva gehinnik. 'Funny!' roept ze blij.

Eva rent tussen de bomen door naar het water. Aan één kant van het ven is een soort strandje. Sara en Tara laten hun pony's water drinken. Tara

houdt Funny vast aan de teugels. Eva neemt de teugels over. 'Kleine raker!'

Eva klopt haar pony op de hals. Ze strijkt de voorste pluk manen opzij en geeft Funny een kusje op haar neus. 'Stouterd', fluistert ze. 'Je mag niet zomaar weglopen!' Eva trekt het zadel recht en stijgt op.

'Bedankt', zegt ze tegen Sara en Tara. Ze stuurt Funny naar Carolien en Bruno toe. 'Doeg', groet ze. 'We moe-

ten gauw verder.' Eva heeft geen zin in commentaar van de tweeling. 'Het was geen moeite', zegt Sara. 'We konden Funny zo pakken', vult Tara aan. 'Ze liep als een sulletje met ons mee.' Eva voelt zich beledigd. Funny is geen sulletje. Wat denken die twee wel! Ze houdt Funny in en draait zich om in het zadel. 'Funny mag meedoen aan het Grand National Pony Team', zegt ze.

Sara en Tara kijken haar met grote ogen aan. 'We willen ook meedoen', roepen ze tegelijk. 'Doei.' Carolien en Eva rijden giehelend weg door het bos.

'Die twee zijn echt dom', mompelt Eva. 'Jip en Janneke zijn Welsh pony's. Ze kunnen helemaal niet meedoen in het team met Shetlandpony's.'

WORDT VERVOLGD

MACHLA

217. Wat was dat? Gelukkig, ze kan nog net overeind blijven. Vanuit haar ooghoek ziet ze Matitja op de grond vallen. Maar dan realiseert ze zich dat de aarde schudt – heel even maar. Met een paar stappen is ze bij de ezel.

Haar hart bonkt in haar keel. Ze pakt het touw en met haar andere hand streelt ze de hals van het beest tot het weer rustig is, tot ze zelf weer rustig is. Matitja krabbelt overeind, wrijft over zijn achterwerk. Om hen heen hoort ze mensen roepen. Veel meer pelgrims zoeken haastig hun spullen bij elkaar om de terugreis te aanvaarden. Toen de zon de vorige avond onderging, was de sjabbat geëindigd en aan de rumoerige nacht die achter haar lag, leidt ze af dat meer mensen reikhalzend uitzagen

naar het eerste daglicht, wanneer ze eindelijk de heilige stad konden verlaten. Onder aan de helling van de Har Hazetiem slaat Matitja af naar de weg richting Jericho. Hij stapt snel door en zij haast zich erachteraan; stel je voor dat de aarde weer gaat schudden onder hun voeten ...

Als de Eeuwige oranje strepen aan de horizon schildert, vindt Matitja het tijd om een slaapplek te zoeken. Ze

reizen over de Jardeenweg, door de vallei waarin de Jardeen stroomt. Vanaf Jericho gaat de weg naar beneden. Er zijn meer reizigers naar Hagaliel. Machla had Adine en haar familie ook gezien. Onderweg praten ze over de nieuweling. De meesten zeggen dat hij toch niet de masjiach is. Een masjiach sterft immers niet aan een kruis? Een van de reizigers sprak over de profetie van Zecharja. Volgens hem klopte het gedeelte over de jonge ezel, maar de nieuweling had geen vrede gebracht. De oorlogsboog staat immers nog steeds gespannen, misschien wel meer dan voor zijn komst. Anderen praten opgewonden over de duisternis, de aardbeving en over de geruchten dat de nieuweling weer uit zijn graf is gekomen, levend en wel.

WORDT VERVOLGD

MEELEVEN

MARIANNE HOKSBERGEN nd.nl/varia

■ ZIEK

'Ons achterlichtje Feline Hummel uit Noordhorn is afgelopen zaterdag 8 jaar geworden', mailt Annette Jelsma-Hummel uit Grijpskerk. 'Drie maanden geleden is een vorm van leukemie bij haar geconstateerd. Ze heeft een lang en heel zwaar behandeltraject van minimaal twee jaar voor de boeg. Elk kaartje of berichtje is een bemoediging: helpt u mee daardoor deze moeilijke weg voor haar wat te verlichten?'
Feline Hummel,
Schipperstraat 3,
9804 PN Noordhorn.

■ JARIG

'Op 16 februari hoopt mijn vader, Bernhard Dam uit Daarlerveen, zijn 80e verjaardag te vieren', mailt Brenda Kroese. 'Jarenlang heeft hij ieder die in deze rubriek stond een kaart gestuurd. Helaas lukt het schrijven nu niet zo goed meer en is hij er noodgedwongen mee gestopt. Het zou geweldig zijn als hij nu zelf met kaarten wordt overladen.'
De heer B. Dam,
Kerkstraat 22,
7687 AB Daarlerveen.

'Op 20 februari a.s. wordt onze moeder, mevrouw J.M. van den Berg-van der Stoep uit Poortugaal, 80 jaar', mailt Clarie van Veelen uit Ridder-

kerk namens de familie. 'Ze woont in een verpleeghuis, omdat ze door de ziekte van Parkinson niet meer thuis kon wonen. Haar conditie gaat hard achteruit en ook dementie speelt haar parten, wat het bezoeken vooral voor mijn vader zwaar maakt. We gunnen haar een stapel kaarten om in deze rare tijd toch de mijlpaal van "80 jaar worden" te kunnen vieren.'

Mevr. J.M. van den Berg-van der Stoep,
Hooge-Werf,
kamer 117,
't Wiel 2,
3171 BJ Poortugaal.

■ JARIG GEWEEST

Omdat afgelopen maandag alleen een digitale krant is verschenen, geef ik op veler verzoek nog een keer de verjaardagen door die lezers van het papieren ND gemist hebben. Wilt u onderstaande mensen alsnog blij maken met een mooie felicitatiekaart?

Alice Belder uit Amerika is op 27 januari jarig geweest (postzegel: priority internationaal):
Alice en Hugo Belder,
447 Beeche drive,
MC Kees Rocks,
15136 PA,
USA.

Op 8 februari is mevrouw Jansje Pasman uit Ommen 95 jaar geworden:

Mevr. Jansje Pasman,
Hessel Mulertstraat 55-209,
7731 CL Ommen.

Hiske Hummel uit Mussel mocht op 10 februari zijn 65e verjaardag vieren:

Hiske Hummel,
Wagenspoor 7,
9584 CA Mussel.

Ook op 10 februari is mevrouw Janny van Bokkem-Venema uit Putten 85 jaar geworden:

Mevr. J. van Bokkem-Venema,
Klaas Frisohof 9,
3881 SZ Putten.

Freya van der Veen uit Zwolle mocht op 13 februari haar 51e verjaardag vieren:

Freya van der Veen,
De Oude Mars,
afd. De Roskam,
kamer 1,
De Mars 19,
8014 BJ Zwolle.

Ook afgelopen zaterdag is mevrouw Ymi Zwarteveen uit Stadskanaal 90 jaar geworden:

Mevr. Ymi Zwarteveen,
Parkheem,

kamer 14,
Irenelaan 2,
9503 KB Stadskanaal.

Vandaag, 15 februari, wordt mevrouw A.J. Zielman-Mandemaker uit Dalfsen 99 jaar:

Mevr. A.J. Zielman-Mandemaker,
Zorgcentrum Rosengaerde,
afd. De kleine Oever,
kamer 7,
Pastoriestraat 1,
7721 CT Dalfsen.

■ OPERATIE

'Onze zwager Henk Peters uit Ommen is onlangs geopereerd aan zijn longen', mailen Bertus en Willemien Binnendijk uit Witharen. 'Van zijn ene long is het grootste gedeelte verwijderd en zijn andere long moet nog bestraald worden. Ook heeft Henk momenteel veel rugklachten. Een bemoedigende kaart zal zowel Henk als zijn vrouw Hennie goed doen.'

De heer Henk Peters,
Meindert Hobbemastraat 3,
7731 MG Ommen.

► opgaven: meeleven@nd.nl of ND, Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort.

KERKNIEUWS

■ **PROTESTANTSE KERK** intrede zondag 21 februari RYPTSJERK | P.K. Pit, wonend te Drachten.

■ **GEREF. GEMEENTEN** BEDANKT voor Oostkapelle: H. Brons te Vlaardingen.

overleden
MOERKAPELLE | 12 FEBRUARI | Jacob Driessen (geboren 25 juli 1939). Predikant Oostkapelle (1973), Moerkapelle (1977), Ridderkerk-Slikkerveer (1982), Vlissingen (voor de zending in Bophutatswana, Zuid-Afrika, 1985), Woerden (1992), Doetinchem (1997), Den Haag (2002). Emeritaat: 2009.

■ **HERSTELD HERV. KERK** BEROEPBAAR kandidaat V.S. van der Meer te Oud-Alblas; kandidaat A.S. Middelkoop te Terwolde. PREEKBEVOEGDHEID student D.A. Pater te Veenendaal.

intrede woensdag 24 februari LOON OP ZAND | G.T. van Appeldoorn uit Melissant.

15-02-2011 OPNIEUW IN BEELD

ENNE KOOPS HISTORIEK.NET nd.nl/varia BEELD JOE PYREK / WIKIMEDIA COMMONS

Begin van de Eerste Libische Burgeroorlog

Een reeks kapotte tanks in Libië als stille getuigen van het geweld.

Tien jaar geleden brak in Libië een opstand uit tegen het regime van Muammar Gadhafi. De onrust begon op 15 februari 2011, naar aanleiding van de gevangenneming van een mensenrechtenactivist in de Libische stad Benghazi. Die dag gingen honderden mensen de straat op en raakten slaags met de politie en met Gadhafi-aanhangers. Wat volgde, was een burgeroorlog die ruim acht maanden duurde en aan duizenden Libiërs het leven heeft gekost. De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties besloot kort na het begin van de oorlog maatregelen te nemen tegen Gadhafi en zijn familie. Zo werden onder meer buitenlandse banktegoeden van de Gadhafi's bevroren. In maart 2011 greep een militaire coalitie van Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten in om de Libische bevolking tegen Gadhafi te beschermen. Het geallieerde militaire ingrijpen bleef echter beperkt. Bekend is hoe het allemaal afliep. Muammar Gadhafi en enkele andere familieleden van de dictator vonden de dood. Het regiem van Gadhafi werd omvergeworpen. Vervolgens kwam een Nationale Overgangsraad tot stand, die Libië naar vrije verkiezingen leidde in april 2012. In mei 2014 brak een nieuwe burgeroorlog uit, die nog steeds voortduurt. Deze oorlog bracht een enorme vluchtelingenstroom richting Tunesië op gang en heeft aan vijfduizend mensen het leven gekost.

TV OPTIE

NPO 2 ► MAX, 18.20-18.50 UUR

Noord-Zuid-Oost-West

In dit programma met aandacht voor regionale onderwerpen, vanavond een documentaire over de ziel van carnaval. En over de tranen, omdat het dit jaar vanwege corona niet doorgaat. Doorgewinterde carnavalvierders in dorpen en steden in Gelderland, Limburg en Brabant komen aan het woord. Wat missen doorgewinterde Oeteldonkse carnavalvierders eigenlijk? En in hoeverre weerspiegelt carnaval in hun dagelijks leven?

NPO 2 ► EO, 17.05-18.00 UUR

Natuur op 2: Earth's greatest rivers

De Amazone is verreweg de grootste rivier op aarde. Hij is ongeveer 6500 kilometer lang en stroomt van de Andes naar de Atlantische Oceaan. Met elfhonderd zijrivieren heeft de Amazone het grootste stroomgebied ter wereld en op zijn wonderbaarlijke tocht voert hij een vijfde van al het zoetwater op aarde met zich mee. Vanwege zijn enorme omvang heeft de rivier nog steeds geheimen. Het is een rivier waar veel mythes en legendes over bestaan.

NPO 2 ► KRO-NCRV, 22.20-22.50 UUR

Pointer

Ieder jaar verdwijnen grote hoeveelheden plastic onder de grond door het gebruik van recyclinggranulaat. Het gerecyclede bouwpuin, dat wordt gebruikt voor de aanleg van wegen en paden, mag namelijk tot een procent uit plastic bouwafval bestaan. Zelfs Staatsbosbeheer, onze grootste natuurbeschermmer, gebruikt dit met plastic vervuuld bouwpuin voor de aanleg van wandelpaden in de natuur. Wandelaars vinden zakken vol plastic bouwafval, zoals pluggen, isolatiemateriaal, elektriciteitsdraden en stukjes pvc-buis. Hoe wenselijk is dat? En wat gebeurt er met het plastic als het eenmaal in de bodem zit?

NPO 2 ► EO, 23.25-00.00 UUR

De kist

Toen schrijfster Heleen van Royen (55) dertien jaar was, maakte haar vader een eind aan zijn leven, zonder afscheid te nemen. Ze ging niet naar zijn uitvaart, omdat ze boos was. Zijn graf bezocht ze nooit. Pas in 2018 veranderde dat, toen haar demente moeder op 87-jarige leeftijd overleed. Ze besloot haar vader te herbe-graven, bij haar moeder in het graf.

TV VOORAF

ASTRID VAN DEN HOEK nd.nl/media BEELD NTR

Ontmenselijking in beeld

Je kunt kijken naar kunst, als objecten, en ze mooi of lelijk vinden of knap gemaakt voor de tijd. Maar de verhalen achter de objecten, over de totstand-koming of de gekozen thematiek, zijn vaak nog interessanter dan wat je op het eerste gezicht ziet. Vooral als je jaren later op die tijd terugkijkt. Dat staat centraal in de 2Doc *Nieuw Licht – het Rijksmuseum en slavernij*.

Vaak kun je je er in musea over verbazen hoeveel er bewaard is gebleven van al die eeuwen. Niet alleen aan voorwerpen, maar ook aan informatie over hoe het eraan toeging. Dat geldt ook bij het zien van deze documentaire. Mooi om te zien hoe het Rijksmuseum nu de hiaten in die informatie is gaan opvullen met een vijf jaar durend project dat moet uitmonden in een tentoonstelling rond het thema slavernij. Want waarom weten we bijvoorbeeld van alle blanke mannen op het schuttersstuk van Van Helst hoe ze heetten, waar ze woonden en wat ze deden, maar weten we van het jongetje van kleur dat op het schilderij staat helemaal niets? Een speciaal samengesteld team conservatoren – waarbij bewust gezocht is naar diversiteit – duikt de archieven in en bekijkt objecten in een totaal 'nieuw licht'. Dit onderzoek vergt veel tijd, kennis en vasthoudendheid, zo laat de documentaire zien. Het documenteren van gegevens is dan ook zó belangrijk. Niet alleen toen, maar ook nu. Het gaat om de kleinste details en de zo breed mogelijke

context tegelijk. Zo wordt er in de docu een uitstapje gemaakt naar het stadhuis van Dokkum waar een schilderij hangt met afgebeelde slaven uit 'de Oost'. Het is geen object van het Rijks, maar heeft zeker een functie in het onderzoek van het Rijksmuseum. Want van dit schilderij is het bijzondere dat de namen van de afgebeelde slaven bekend zijn en ook hoe het hun vergaan is, plus dat het aangeeft dat de Nederlandse slavenhandel zich niet beperkte tot 'de West'.

De betrokkenen bij het project maken in de vijf jaar dat het project duurt allemaal een ontwikkeling door in hun denken en hun manier van kijken naar de kunst in het museum, hun eigen opvattingen en de geschiedenis. Dat is interessant om te zien. Het zet je aan het denken over jezelf en je eigen 'bril' waarmee je naar kunst kijkt. Documentairemaakster Ida Does (*Sporen van suiker*) zorgt er wel voor dat het geen droge kost wordt. Mooie filmische aspecten zijn verwerkt, zoals de 'slavenkralen' die aanspoelen op het strand en het verstoppertje van rijst in het haar voor het op de vlucht slaan. Het doet je even vergeten dat je een documentaire kijkt in plaats van een speelfilm.

De tentoonstelling 'Slavernij' zou vanaf 12 februari te zien zijn. De musea zijn echter nog dicht vanwege corona, maar er is op de website van het Rijks al wel het een en ander te zien en te lezen.

►► *Nieuw Licht: het Rijksmuseum en slavernij*, NPO 2, NTR, 20.30-21.25 uur

NPO 1

08.30 NOS Journaal 08.35 Goedemorgen Nederland 09.00 NOS Journaal 09.10 Goedemorgen Nederland 09.30 NOS Journaal 09.35 Goedemorgen Nederland 10.00 NOS Journaal 10.15 Nederland in Beweging 10.30 NOS Journaal 10.40 MAX Geheugentrainer 11.00 NOS Journaal 11.15 Tijd voor MAX 12.00 NOS Journaal 12.20 NOS Journaal 12.35 Kook mee met MAX 12.57 Verkiezingen politieke partijen 13.00 NOS Journaal 13.10 NOS Sport-journaal 13.20 NOS Journaal 13.35 NOS Journaal 14.00 NOS Journaal 14.15 Kook mee met MAX 14.30 NOS Journaal 14.45 NOS Journaal 15.00 NOS Journaal 15.21 Sterren NL: Carnaval 16.35 MAX Ouderenjournaal 16.57 Verkiezingen politieke partijen 17.00 NOS Journaal 17.05 Tijd voor MAX 17.55 Verkiezingen Zend-tijd politieke partijen

18.00 NOS Journaal
18.15 EenVandaag
18.45 NOS Sportjournaal
19.00 De Vooravond
20.00 NOS Journaal
20.35 Radar
21.30 Het Familiediner
22.15 Opt
23.20 NOS Journaal
23.40 Verkiezingen politieke partijen
23.45 Opt

►► [kijk voor het complete programmaoverzicht op www.nos.nl](http://www.nos.nl) of op Teletekst pagina 200

EEN

10.00 Radio 2 op één 12.00 Winterbeelden 12.20 Dagelijkse kost 12.35 Blokken 13.00 Het journaal 13.25 Het weer 13.30 Iedereen beroemd 13.55 Thuis 14.20 Clips 14.30 First Dates 15.15 Father Brown 16.00 On the Wing 16.50 Buren 17.10 Windkracht 10 18.04 Het journaal 18.10 Het weer 18.15 Dagelijkse kost 18.30 Blokken 19.00 Het journaal 19.40 Iedereen beroemd 20.05 Het weer 20.10 Thuis 20.35 Kinderziekenhuis 24/7 21.25 First Dates 22.10 Het journaal 22.25 Het weer 22.30 Schitt's Creek 22.52 Keno 22.55 Iedereen beroemd 23.15 Dagelijkse kost 23.30 Journaallus

ARD

09.55 Verrückt nach Meer 10.45 Meister des Alltags 11.15 Wer weiß denn sowas? 12.00 Tagesschau 12.15 ARD Buffet 13.00 ZDF-Mittagsmagazin 14.00 Tagesschau 14.10 Rote Rosen 15.00 Tagesschau 15.10 Sturm der Liebe 16.00 Tagesschau 16.10 Das Quiz mit Jörg Pilawa 17.00 Tagesschau 17.15 Brisant 18.00 Wer weiß denn sowas? 18.50 Morden im Norden 19.45 Wissen vor acht – Zukunft 19.50 Wetter vor acht 19.55 Börse vor acht 20.00 Tagesschau 20.15 Karneval in Köln 2021 – Der etwas andere Rosenmontag 22.45 Tagesthemen 23.20 Bhagwan – Die Deutschen und der Guru

NPO 2

07.38 NOS Journaal 07.42 NOS Journaal 07.46 NOS Journaal 07.50 NOS Journaal 08.00 NOS Journaal met gebarentolk 08.10 NOS Journaal 08.30 NOS Journaal 08.37 NOS Journaal 08.41 NOS Journaal 08.45 NOS Journaal 09.00 NOS Journaal met gebarentolk 09.15 Nederland in Beweging 09.30 Buitenhof 10.25 Nieuwsuur 11.00 NOS Journaal 11.15 Metterdaad 11.25 BinnensteBuiten 12.00 De Nieuws BV 13.40 Studio Voetbal 14.55 MAX Maakt Mogelijk Special 15.20 Blauw Bloed 16.00 NOS Journaal 16.05 Oppassen!!! 16.30 De Streken van Van Boven 17.00 NOS Journaal 17.05 Natuur op 2: De grootste rivieren van de wereld

18.00 NOS Journaal
18.15 NOS Journaal Regio
18.20 Noord-Zuid-Oost-West
18.50 BinnensteBuiten
19.20 Typisch Utrechtse Heuvelrug
19.55 Per seconde wijzer
20.25 2Doc: Nieuw Licht – Het Rijksmuseum en de slavernij
21.25 Verkiezingen politieke partijen
21.30 Nieuwsuur
22.20 Pointer
22.50 Kruispunt
23.25 De kist
23.55 Andries

NPO 3

09.40 Sarah en Eend 09.45 Bing 09.55 Bo Beer 10.00 Maan en ik 10.20 Bumba 10.30 No-No 10.35 Simon 10.40 Nijntjes avonturen, groot en klein 10.50 Hoi Duggee 10.55 Woezel & Pip Overal Vriendjes 11.10 Sesamstraat 10 voor... 11.20 Clangers 11.30 Angelina Ballerina 11.45 Ella, Oscar & Hoo 11.55 Sesamstraat 12.12 Zin in Zappelin 12.15 Kindertijd 12.24 Zin in Zappelin 12.25 Sien van Sellinger 12.36 Zin in Zappelin 12.40 Mega Mindy 13.05 Zin in Zappelin 13.10 Iedereen K3 13.28 Zin in Zappelin 13.30 Masha's songs 13.40 Bollie & Billie 13.50 Peter Pan 14.15 Kosmoo 14.40 Machtige Mike 14.46 Bernard 14.50 Studio Snugger 15.05 Welkom in de IJzeren Eeuw 15.30 De dodelijkste 60 16.00 Willem Wever 16.23 Op de dierenambulance met 16.40 De Proefkeuken 17.05 Checkpoint 17.30 Freek in het wild 17.40 De Buitendienst

18.00 Brugklas
18.14 Op de dierenambulance met
18.25 SpangaS: De Campus
18.40 Het Klokhuis
19.00 NOS Jeugdjournaal
19.25 First Dates
20.25 Hunted VIPS
21.15 De Gevaarlijkste Wegen
22.15 Zondag met Lubach
22.45 Politieke partijen
22.55 First Dates Specials
23.55 De Vooravond

FREKS JUNGLE SCHOOL Freek is in KwaZulu-Natal, Zuid-Afrika en ontmoet een stamvorst. NPO 3, 17.30 UUR

NGC

06.00 Storage Wars: Canada 06.25 Dirty Rotten Survival 07.15 Dirty Rotten Survival 08.00 Airport Security: Brazil 08.50 Air Crash Investigation 09.35 Air Crash Investigation 10.25 Car S.O.S. 11.10 Car S.O.S. 11.55 World's Most Extreme 12.45 World's Most Extreme 13.30 Drain the Oceans 14.20 Food Factory 14.40 Food Factory 15.05 Food Factory 15.25 When Sharks Attack 16.15 When Sharks Attack 17.05 The Incredible Dr. Pol 18.05 Airport Security (Peru & Brazil) 19.05 Food Factory 19.30 Food Factory 20.00 Great Inventions 21.00 Trafficked with Mariana Van Zeller 22.00 Untamed America from Above 22.55 Lost Treasures of Egypt 23.55 Gordon Ramsay: Uncharted 00.55 Drain the Oceans 01.45 Food Factory 02.10 Food Factory

NPO 2 ► KRO-NCRV, 22.50-23.25 UUR

Kruispunt

Niet in je mooiste 'pekske' rondhossen in een bomvolle kroeg, geen nachten doorwerken aan de praalwagens voor de optocht. Carnaval is anders dit jaar, maar het carnavalsvuur is zeker niet gedoofd. Het programma volgt een aantal initiatieven van verenigingen die zich niet uit het veld laten slaan. Door alle beperkingen kan carnaval dit jaar misschien wel meer dan ooit zijn ware gezicht laten zien: een feest van verbinding.

RTL 4

07.00 RTL Nieuws 07.15 RTL Nieuws 07.30 RTL Nieuws 07.45 RTL Nieuws 08.00 RTL Nieuws 08.20 RTL Nieuws 08.40 RTL Nieuws 09.00 RTL Nieuws 09.10 RTL Boulevard 10.00 Koffietijd 11.10 Miljuschka kookt 11.40 The Bold and the Beautiful 12.05 Eigen Huis & Tuin: Lekker Leven 13.05 Dr. Phil 14.00 Humberto 15.30 Beat the Champions 17.00 Eigen Huis & Tuin: Lekker Leven 18.00 RTL Nieuws 18.15 Editie NL 18.30 RTL Weer 18.35 RTL Boulevard 19.30 RTL Nieuws 19.55 RTL Weer 20.00 Goede Tijden, Slechte Tijden 20.30 Married at First Sight 22.00 Jinek 23.25 RTL Nieuws 23.40 RTL Weer 23.45 Jinek

RTL 5

06.00 Teleshop 5: Mediashop 07.30 Teleshop 5: Online gespot 08.00 Teleshop 5: Tommy Teleshopping 10.00 Teleshop 5: Mediashop 10.35 Teleshop 5: Tommy Teleshopping 11.00 Teleshop 5: Mediashop 14.20 Teleshop 5: Tommy Teleshopping 16.40 Dr. Phil 17.30 Big Brother 18.30 Horrorhuurders & huisjesmelkers 19.30 Ambulance Down Under 20.30 Crime Desk 21.30 Big Brother 22.30 24 uur in de E.R. 23.30 Crime Desk 00.40 Teleshop 5: Nachtlounge 02.01 Teleshop 5: Nachtlounge 05.00 Teleshop 5: Car Tracks 05.30 RTL De Journal

OP DE DIERENAMBULANCE MET YouTube-ster Rutger Vink rijdt mee op de dierenambulance. NPO 3, 18.15 UUR

FAMILY7

06.00 Another Life 06.30 Wind of the Kingdom 07.00 Superboek 07.30 Joseph Prince 08.00 Joyce Meyer 08.30 Opwekking Praise 2017 09.00 Hour of Power 10.00 In Touch 11.00 Het meesterwerk van God 11.30 Wind of the Kingdom 12.00 Euro Spirit 12.30 Superboek 13.00 Het meesterwerk van God 13.30 Another Life 14.00 Chip Ingram 14.30 Arjan en Efi Knevel 15.00 Joseph Prince 15.30 In Touch 16.30 Het meesterwerk van God 17.00 Superboek 17.30 TV one Life 18.00 The 700 Club 18.30 Geloven is voor iedereen 18.55 Wind at my back 19.30 Gospel Truth 20.00 Brief aan God 20.30 Uitgelicht! Live 21.00 Uitgelicht! Verkiezingen 22.00 Joyce Meyer 22.30 The 700 Club 23.00 Uitgelicht! Live 23.30 Waarom Eindtijd 00.00 Joseph Prince

SBS 6

06.30 Hart van Nederland – Ochtend Editie 10.15 Mr. Frank Visser: wordt u al geholpen? 11.15 5 Uur Show 12.05 Lang Leve de Liefde 12.40 50/50 13.10 De Grote Tuinverbouwing 14.45 Huizen onder de Hamer 15.50 Droomhuis op het Platteland 16.55 5 Uur Show 17.50 Hart van Nederland – Vroeg 18.00 Lingo 18.30 50/50 19.00 Lang Leve de Liefde 19.30 Mr. Frank Visser: wordt u al geholpen? 20.30 Familie Gillis: massa is kassa 21.30 Lang Leve de Liefde XL 22.30 Hart van Nederland – Late editie 23.00 Shownieuws – Late editie 23.45 Weer.nl 23.50 Lang Leve de Liefde

RTL 7

06.00 Teleshop 7: Mediashop 09.30 Flodder 10.00 Flodder 10.20 Married with Children 10.40 Married with Children 11.00 The A-Team 11.40 Vis TV 12.05 Vis TV 12.30 Stop! Politie 13.30 Idiolen op de weg 14.00 Idiolen op de weg 14.25 Idiolen op de weg 14.30 Flodder 15.00 Flodder 15.30 Storage Hunters 16.00 Storage Hunters 16.30 Storage Hunters 17.00 Married with Children 17.30 Married with Children 18.00 The A-Team 19.00 Hardcore Pawn 19.30 Hardcore Pawn 20.00 Hardcore Pawn 20.30 Momentum 22.30 Basic 00.30 UEFA Europa League Magazine

ANDRIES Pijn en lijden zijn een rode draad in het leven van 'pijnar's' Paul Lieveise. NPO 2, 00.00 UUR

GROOT NIEUWS RADIO

06.00 De Nieuwe Morgen 09.00 Blessings 10.00 Brandstof 12.00 Laurens' Lunchroom 14.00 Backstage 16.00 De Dag Van Vandaag 19.00 Wens 20.00 Muziekavond 22.00 Op weg met de Bijbel 22.30 Muziekavond 00.00 De Nacht 05.25 Bijbelstart

CANVAS

09.00 Winterbeelden 10.00 Ketnet Junior 19.15 In Europa 20.00 Terzake 20.35 De afspraak 21.20 Albatros 22.05 Extra Time 23.10 Winteruur 23.20 Crime and Punishment 00.10 Canvaslus

VIRAL

JASPER DEN BOON nd.nl/media BEELD TIKTOK

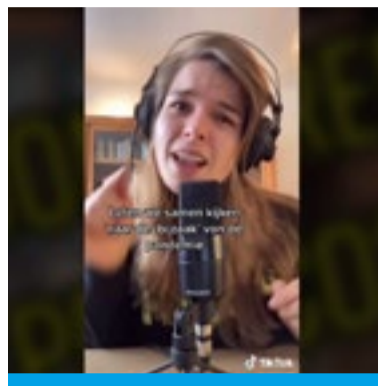
Rappende TikTok-psycholoog

Wat trekt de aandacht op sociale media? Vandaag: psycholoog Daisy Veenstra rapt over eenzaamheid.

'Ze is zestien jaar. Vijf minuten voor haar les begint, pakt ze nog snel wat kleding die ze in een hoekje vindt. Haar laptop klapt open, ze ziet de mensen uit haar klas die misschien haar vrienden zijn, maar dat voelt niet zo, nu achter glas.'

Het is het begin van een raptekst van psycholoog Daisy Veenstra. Op TikTok plaatst ze raps over psychische onderwerpen. Ze vertelt het verhaal dat voor veel middelbare scholieren herkenbaar is. 'Zodra haar scherm dichtklapt, is er niemand die haar ziet. Eenzaam, is wat ze voelt van binnenuit. De connectie mist, de spanning, de leuke dingen doen. Ze is aan het overleven om aan normen te voldoen.' Veenstra rapt door over een pandemie van eenzaamheid. 'Waar blijft de jongeren-persconferentie?' In de tekst bij het filmpje vraagt Veenstra: 'Wie kan ervoor zorgen dat deze bij Rutte komt?'

Via Instagram legt Veenstra iets meer

over de achtergrond van het nummer uit aan haar volgers. 'Jullie verhalen heb ik in deze rap samengebracht. Ik wil graag dat jullie een stem hebben, dat er meer aandacht is voor de mentale effecten van deze crisis. Dat is mijn missie.' Het filmpje heeft met 115.000 likes op TikTok veel steun gekregen. In de reacties laten mensen weten kippen-vel te hebben. 'Dit is gewoon hoe het is voor ons jongeren, de gevolgen van de maatregelen zijn erger dan het virus zelf', vindt iemand. Daar is niet

iedereen het mee eens. 'Rutte weet dit, maar er is een pandemie aan de gang, kan hij ook niks aan doen. Het alternatief wil je ook niet.'

Veenstra wil met haar raps moeilijke thema's bespreekbaar maken, vertelt ze op NPO Radio 1. 'Sinds september rap ik en dat sloeg goed aan. Veel jongeren reageren om te praten over eenzaamheid, depressieve gevoelens of angst. Ik ben nu dus een parttime TikTok-psycholoog.' Het rappen in korte tiktoks past beter bij Veenstra dan lange psychologengesprekken. 'Ik vind het mooi om mensen met positiviteit zoals een rap aan te spreken.'

De psycholoog geeft in gesprek met Radio 1 ook tips voor ouders om met de huidige situatie om te gaan. 'Ik hoor vaak dat het voor iedereen moeilijk is, ook van ouders. Zorg ervoor dat je kind zijn gevoelens kan uiten. Jongeren vertellen me vaak dat ze het er met hun ouders niet over durven te hebben. Dus vraag er als ouder naar, en vraag door. Neem niet genoegen met "het gaat goed".'

► nd.nl/tiktokpsycholoog

OM DE HOEK

REDACTIE ND nd.nl/varia BEELD ANP

■ BIBLIOTHEKEN IN ACTIE VOOR BEATRIX KINDERZIEKENHUIS

Een groot aantal bibliotheken in het noorden van het land heeft vrijdagmiddag meegedaan aan een actie voor het Beatrix Kinderziekenhuis in Groningen. Om 16.00 uur begon een speciale uitzending van drie kwartier. Tijdens de uitzending konden mensen een donatie overmaken voor het ziekenhuis. 'Voorlezen is superbelangrijk voor kinderen, daarom hebben we de handen ineengeslagen', zegt Mariça van de Weerd van Biblionet Groningen tegen RTV Noord.

■ HAAGSE KIKKERS KUNNEN UIT PUT KLIMMEN DOOR TRAPPETJE

De putten in Den Haag krijgen een trappetje zodat kikkers, padden en salamanders eruit kunnen klimmen. Nu verdrinken veel van deze dieren als ze het riool niet op eigen kracht kunnen verlaten, schrijft Omroep West. De Haagse Partij voor de Dieren deed het voorstel voor de trappetjes. Volgens de partij sterft ieder jaar een half miljoen kikkers, padden en salamanders in Nederlandse putten.

Kikkers, padden en salamanders die in een put in Den Haag zijn beland, kunnen daar voortaan uit klimmen via een trappetje.

■ SNEEUWRUIMENDE VROUW LICHT IN NUENEN OUDEREN OP

Ten minste twee ouders uit Nuenen zijn geld en goederen kwijtgeraakt aan een vrouw die hen met een babbeltruc heeft misleid. De vrouw doet net alsof ze sneeuw komt ruimen namens de gemeente. Ook zegt zij soms dat ze is gestuurd om het huis schoon te maken, meldt Omroep Brabant. Het gaat om een lichtgetinte vrouw van ongeveer vijftig jaar oud.

■ INWONER EMMEN STAPT NAAR RAAD VAN STATE VANWEGE BOOM

De gemeente Emmen mag de lindebomen in de Hoofdstraat kapen, aldus de rechtbank. Een inwoner van Emmen is het niet eens met de uitspraak en stapt naar de Raad van State. RTV Drenthe schrijft dat de gemeente de bomen wil verwijderen vanwege de werkzaamheden aan het Oude Centrum. De bestrating wordt vernieuwd en er wordt een nieuwe riolering aangelegd, en dat zou de bomen niet ten goede komen. 22 bomen worden gekapt en het plan is om 35 nieuwe bomen te planten.

EU

ANP

Kat Downing Street tien jaar muizenjager

► LONDEN

Hij heeft drie Britse minister-presidenten gediend en houdt de ambts-woning op Downing Street 10 al tien jaar vrij van muizen en ander ongedierte. Kat Larry viert zijn tienjarig jubileum als Chief Mouser, officiële muizenjager. Hij zette als vierjarige asielkat voor het eerst voet over de drempel op 15 februari 2011. Larry werd uitgekozen om zijn jachtinstinct, maar maakte de verwachtingen niet helemaal waar. Volgens zijn eerste maanden drie muizen, maar verslaptte daarna zijn aandacht. Omdat hij wel de harten van het publiek en de pers veroverde, wordt hij niet vervangen.

Op zijn officiële internetpagina staat te lezen dat Larry 'gasten begroet, veiligheidssystemen inspecteert en het antieke meubilair test op geschiktheid voor dutjes'. Ook denkt hij na over 'een oplossing voor de muizen in huis' maar zit hij nog in de fase van 'tactische planning'. <

TIPS

tarief € 5,78 per regel; tekst wordt achterelkaar doorgezeten; opgave via ndadvertenties.nl

VRAAG EN AANBOD

■ **GOUD EN ZILVER**
GOUD EN OUDE MUNTEN
T.k.gevr: (oude) gouden sieraden, gouden tientjes, Krugerranden e.a.gouden en zilv. munten, baartjes zilver en goud, muntverzamelingen etc. Kevelam Garderen 0577-461955 lid NVMH

LIMERICK

KEES VAN EGMOND, BLEISWIJK

DOOR DOOI GEEN ELFSTEDENIJS

'Dat was' zegt een man in Kapelle, 'natuurlijk ook wel te voorspellen. We willen te graag, hoewel in Den Haag een Kamerlid vragen wil stellen.'

Limerick bijdragen? achterop@nd.nl

IK EN MIJN HUIS

Horloge

Het sneeuwde en na een tijd wachten bij de bushalte keek ik op mijn horloge. Meteen kwam de bus. Onderweg keek ik nog eens of het zou lukken mijn trein te halen. Maar mijn horloge was weg. Nergens te vinden. 's Avonds stapte ik uit bij dezelfde halte. De sneeuw was van de weg geveegd de berm in. Mismoedig trok ik een takje uit de sneeuw, om te zoeken naar mijn mooie horloge, een geschenk van mijn man. Maar het was geen takje, ik had het uiteinde van een horlogebandje in m'n hand. Even later verscheen mijn horloge. Echt waar en niet te geloven.

 MACHTELD MEERKERK
 nd.nl/varia BEELD AFP /
 PATRICK PLEUL

 meer
 weten

Winterslaap

Is sneeuw en kou niks voor jou? Dan heb je vast voor de grap weleens gezegd dat je een winterslaap gaat doen en pas weer tevoorschijn komt in het voorjaar.

Het dier dat het meest bekend is om zijn winterslaap, is de beer. Maar nee, officieel houdt de beer geen winterslaap. Hij slaapt wel veel hoor, maar je kunt 'm wel wakker maken. En dat geldt ook voor de wasbeer en de das. Bij dieren die een echte winterslaap houden, is dat niet zo. Bij hen gaat de lichaamstemperatuur een eind omlaag. Doordat ze voortdurend slapen, houden ze energie over en kunnen ze de winterperiode doorkomen zonder dat ze voedsel hoeven te zoeken. Van tevoren eten ze dan heel veel, zodat ze een voorraad hebben en ze er echt even tegen kunnen. Welke dieren houden er

een winterslaap, als de beer niet meetelt? Denk bijvoorbeeld aan vleermuizen en egels. En sommige regenwormen, sommige slangen en sommige schildpadden. De roodwangschildpad houdt zijn winterslaap zelfs onder water! In de modder onder in een vijver zit hij de hele winter heerlijk. Als een dier echt een winterslaap houdt, kun je 'm optillen zonder dat hij het merkt.

recyclen

Een winterslaap kan maanden duren. Bij de arctische grondeekhoorn

zelfs wel acht maanden. Zo'n diertje ademt nog maar één keer per minuut en eet en drinkt die acht maanden ook niet. Dit kan, doordat ze hun voedingsstoffen recycleren. Andere dieren slapen niet aan één stuk door, maar worden af en toe wakker. Zoals de egel, als zijn lichaamstemperatuur te laag geworden is. Ze moeten dan op zoek naar extra voedsel, voor ze weer verder kunnen slapen. Dat is alleen lastig te vinden. Zie je dus in de winter een dode egel, dan is die waarschijnlijk niet bevroren, maar verhongerd.

Stilgezet/

Lucas 18:14

Wonder

... de tollenaar sloeg zich op de borst en zei: 'God, wees mij zondaar genadig.' Ik zeg jullie, hij ging naar huis als iemand die rechtvaardig is in de ogen van God...

Kort gezegd: als een gerechtvaardigde. Als iemand die is vrijgesproken. Wat natuurlijk onbestaanbaar is, want hij had wel degelijk keihard gezondigd, bewust en brutaal. Dat wist hij zelf en hij had er ook niet onderuit gekund.

Toch verklaart Jezus op stellige toon dat deze man vrijspraak gekregen heeft. Waarom in vredesnaam?? Hij heeft zelf toegegeven dat hij een zondaar is! Is het dan zo verdienstelijk om je zonden toe te geven? Zo van: je kunt een hoop verknoeien, maar als je dat eerlijk toegeeft, dan doet God er wel zand over?

Nee. Genade valt niet te verklaren. Deze man schreeuwde om genade, en het wonder gebeurde dat God genade gaf. Volledige vrijspraak, zomaar. En hij ging huilend naar huis.

de verzameling

WISANNE VAN 'T ZELFDE nd.nl/leven BEELD CAREL SCHUTTE

'Alles wat ik heb, was eigenlijk al weggegooid'

Van postzegels tot theelepeltjes en van barbies tot modeltreintjes; in Nederland wordt van alles verzameld. Deze rubriek laat hobbyisten aan het woord over hun bijzondere verzameling. Vandaag vertelt: Hans Vlijm (70) uit Elspeet.

Wat verzamelt u?

'Ik spaar alles wat te maken heeft met de VAD, de Veluwe Auto Dienst. Dat was het openbaarvervoerbedrijf dat tussen 1923 en 1981 de buslijnen op de Veluwe verzorgde. In mijn schuur staan dozen vol items van de bussen, van de binnenkant en buitenkant. Ongeveer een kwart van mijn verzameling staat uitgesteld in de etalage van Optiekhuis Elspeet, maar dit is een tijdelijke tentoonstelling. Je kunt eigenlijk wel stellen dat alles wat ik heb in de prullenbak beland zou zijn als ik er geen belangstelling voor getoond had. Toen de VAD nieuwe bushaltes neerzette, nam ik de oude mee. Ook heb ik busboekjes, waarin de aankomst- en vertrektijden van de bussen vermeld stonden en een bordje met de tekst "Opstaan voor iemand misstaat niemand". Dat hing in de bussen.'

Wanneer en waarom bent u met deze verzameling begonnen?

'Toen ik nog op de ambachtsschool zat, vond ik bussen al mooi. Op mijn vijftiende hoorde ik dat de VAD een leerling-schilder zocht en ik zei tegen mijn moeder: "Daar ga ik op solliciteren". Ik kreeg op mijn eerste dag meteen een spons, een emmer water en waterproof schuurpapier in handen gedrukt, want alle bussen werden destijds nog met de hand geschuurd. Aan het eind van de dag was er van mijn vingertoppen niets over, dus ik dacht: daar houd ik het niet lang uit. Maar uiteindelijk heb ik er veertig dienstjaren gehad. Ik heb allerlei taken gehad, op een gegeven moment was ik "vandalisme-man", zoals ik dat zelf noemde. Want vandalen trokken de bekleding van de bussen regelmatig kapot en het was mijn taak om de bekleding te herstellen. Daar was ik alle dagen mee bezig, treurig eigenlijk dat dat nodig was. Ook ben ik zes jaar lang buschauffeur geweest op de lijn Harderwijk-Apeldoorn. Het leuke is dat ik mijn vrouw ook nog eens heb leren kennen via de VAD, want zij is de zus van een voormalige collega.'

Welk item is u het meest dierbaar?

'In 1950 werd de eerste steen gelegd van de VAD-garage in Ermelo, tevens hoofdkantoor. Die eerste steen heb ik en dat vind ik het mooiste item uit mijn verzameling. Toen ik hem kreeg, was hij middendoor gescheurd, dus ik heb de steen aan de achterkant gelijmd. Ik weet zeker dat de steen weggegooid zou zijn als ik er geen belangstelling voor had getoond.'

Hoe komt u aan nieuwe items?

'Als ik een collega met een mooi item naar de schrootbak zag lopen, viste ik dat er gauw weer uit. Ik gooide alles

in de kast waarin ik mijn overalls bewaarde. Als die kast vol was, nam ik een lading mee naar huis. De spulletjes pakte ik goed in en bewaarde ik in bananendozen in de schuur. Dat proces herhaalde zich telkens. De dozen staan er nog steeds en af en toe kijk ik er nog eens in. Maar eigenlijk is dat niet nodig, want ik weet precies wat er in de dozen zit. Ik weet dat er nog wel meer collega's waren die VAD-items verzamelden. Waarschijnlijk heeft een aantal van hen veel meer dan ik, want ik ben pas in 1965 in dienst gekomen. Wie weet kom ik nog eens met hen in contact en kan ik hun verzameling bekijken.'

Welk item hoopt u ooit te kunnen bemachtigen?

'Op Marktplaats zag ik een keer een ijzeren modelbusje van de VAD. Helemaal was ik te laat en was het al verkocht. Hopelijk krijg ik ook nog eens de kans dit model te kopen, want ik heb wel meerdere modellen, maar dit was echt het originele model. Tegelijkertijd ben ik ook op zoek naar een organisatie die interesse heeft in mijn verzameling, wellicht Historisch Museum Elspeet of Stichting Veteranen Autobussen. Want bij mij staat alles in dozen. Als de verzameling tentoongesteld wordt, kunnen andere mensen er ook van genieten.'